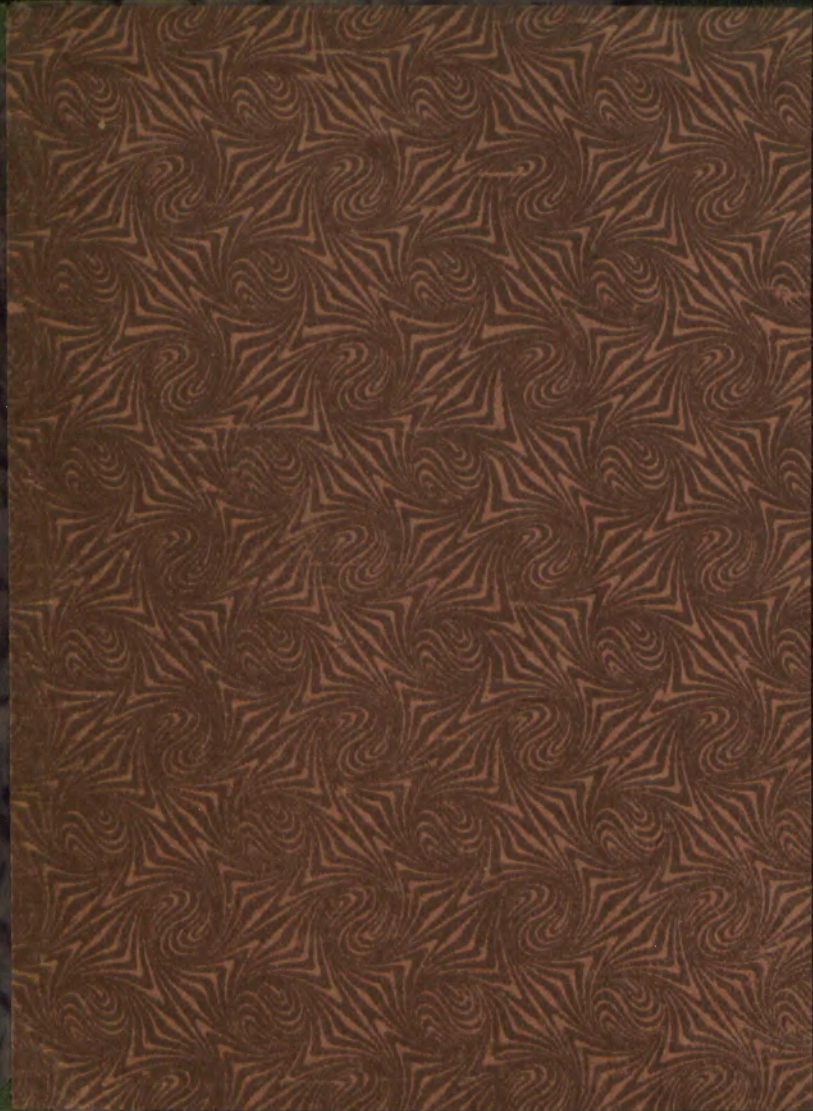
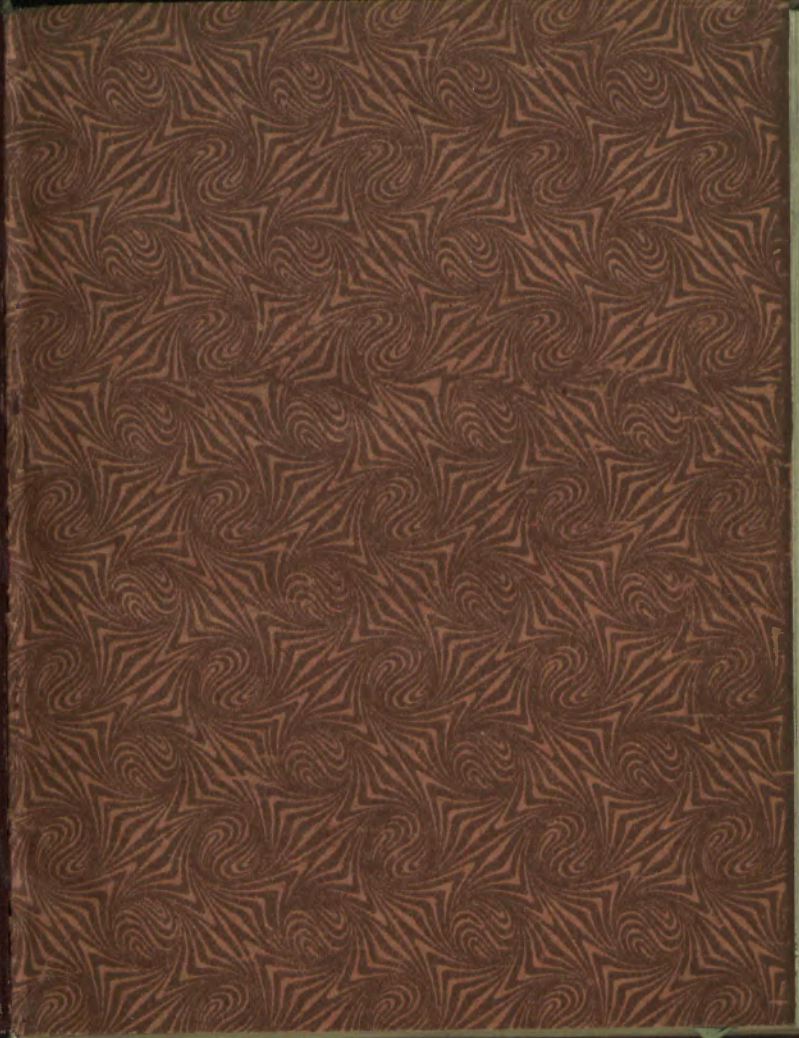

1853-286

B 96 496

Б. V. 161.

ПИСМОВНИКЪ

СОЧИНЕНЪ

ОТЪ

САВВА Ш ДОБРОПОЛОДНАГО

СЛИВНЯНИЦА.

ИЗДАНИЕ ПЕРВО.

№ 107
1871

ПРОВЕРКА
2004

№ 13832

1853/286

БИБЛИОТЕКА
НА
Н. НАЧОВЪ
СОФИЯ

СОЧИНЕНІЙ

ОТЪ

Б. V. 161. САВВА И. ДОБРОПЛОДНАГО
СЛАВЕННИНА.

ИЗДАНИЕ ПЪРВО.

Quidquid præcipies esto brevis, ut cito dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles.

Пог.

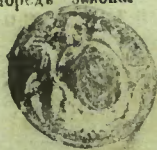
ВЪ ЗЕМУНЪ АУСТРИЙСКИЙ,
ВЪ І. К. СОПРОНОВАТА БЪРЗОТИСКА..

1853.

Exercitatio artem paravit, ars decorem.

Tacit.

Коя то книга е била моя печать ще си чите незаконнопечатна.
и кой-то напечатя таквни книги ще си сди споредъ закона.

АЗБУКА. *)

Славянска		Гражданска		Греческа		Француска		Нѣмецка	
Глав.	Мал.	Г.	М.	Г.	М.	Г.	М.	Г.	М.
А	а	А	а	Α	α	A	a	А	а
Б	б	Б	б	-	-	B	b	B	b
В	в	В	в	Β	β	V	v	W	w
Г	г	Г	г	Γ	γ	G	gu gl	G	g
Д	д	Д	д	Δ	δ	D	d	D	d
Е	е	Е	е	Ε	ε αι	E	e aiei	E	e ä ö
Ж	ж	Ж	ж	-	-	G	ge	-	-
З	з	З	з	Z	ζ	S	zs	S	s
С	-	-	-	-	-	-	-	-	-
И	и	И	и	Η	η ι ο ι υ	Y	y	-	-
І	і	І	і	Ι	ι	I	i	I	i ie
К	к	К	к	Κ	κ	K	k ca qu	K	k c q
Л	л	Л	л	Λ	λ	L	l	L	l
М	м	М	м	Μ	μ	M	m	M	m
Н	н	Н	н	Ν	ν	N	n	N	n
О	о	О	о	Ο	ο	O	o au eau	O	o
П	п	П	п	Π	π	P	p	P	p

*) Зато то много отъ Спомощесователи тѣ ми ся мо-
 дяхъ да напечатъ тая книгъ съ церковны буквы; а
 тая Типографія нема, и зато то по злоподучію нѣ-
 кой наши писватъ юще съ гречески буквы, бѣлгар-
 ски: зато сравнихъ тукъ за удесненіе Славянскѣ тѣ
 азбукѣ, не само съ Гражданска та и Греческа та: но
 и съ Француска та и Нѣмецка та, съ кои то буквы
 писватъ и до днесъ доволны славянски племена въ
 Европа.

Славянска		Гражданска		Греческа		Француска		Нѣмцка	
Глав.	Мал.	Г.	М.	Г.	М.	Г.	М.	Г.	М.
Р	р	Р	р	Ρ	ρ	R	r	R	r
С	с	С	с	Σ	σ	S	s ce	S	s ð ß
Т	т	Т	т	Τ	τ	T	t	T	t
Ѫ	ѡ	У	у		υ ou	-	ouaou	U	u
ΟΥ	оу	-	-	-	-	-	-	-	-
Ф	ф	Ф	ф	Φ	φ	Ph	ph	В	v
Х	х	Х	х	Χ	χ	Ch	ch	Ch	ch
Ѡ	ѡ	-	-	-	-	-	-	-	-
Ц	ц	Ц	ц	-	-	-	-	Ц	tsch
Ч	ч	Ч	ч	-	-	-	-	Tsch	tsch
Ш	ш	Ш	ш	-	-	Chc	che	Sch	sch
Щ	щ	Щ	щ	-	-	-	-	St	st
Ъ	ъ	Ъ	ъ	-	-	E	e	-	-
Ы	ы	Ы	ы	-	-	-	-	U	ü
Ь	ь	Ь	ь	-	-	-	-	-	-
Ѣ	ѣ	Ѣ	ѣ	-	-	le	ie	-	-
Ю	ю	Ю	ю	-	-	U	u eu	De	ö
-	-	-	-	-	-	-	oeu	-	-
А	а	Я	я	-	-	Ia	ia	-	-
Ѡ	ѡ	-	-	Ω	ω	Au	au	-	-
Ѣ	ѣ	Кс	кс	Ξ	ξ	-	-	-	-
Ѥ	ѥ	Пс	пс	Ψ	ψ	-	-	-	-
Ѧ	ѧ	Т	т	Θ	θ	Th	th	Th	th
Ѩ	ѩ	В	в	Υ	υ	-	-	-	-
Ѫ	ѫ	Ж	ж	-	-	-	-	-	-
Ѭ	ѭ	Ѭ	ѭ	-	-	-	-	-	-

ПОЧТЕННИ ЧИТАТЕЛИ.

Риторика та и Поезія та, кои то ся две художества на Слово то, собственно иматъ основаніе пріятно то, а полезно то като зачинъ: а на Писменника дѣло е полезно то и нужно то, а пріятно то го има на мѣсто зачинъ. Ако прочее за первы тѣ ся списвать цѣлы книгохранителници, за да рекъ тѣй, и ако да не става всякъ Риторъ и Поетъ, зацо да не ся списва Писменникъ, като гледамы, чи всякъ писва писма, и за всякаго сж нужны?

Може писменна та наука да не достигне въ совершенство, както сж достигнали Риторика та и Поезія та: зацо тѣхны тѣ нужды сж знаины, а тя е многовидна, и ходи и тамо, гдѣ то тѣ не могатъ да приближать: зато, или треба да ся остави на естество то, който писва писма, или треба да ся научи сички тѣ челоуѣчески знанія ясно, ачи тогива може да рече чи ся е научилъ правила та на това художество. Първото могатъ да сполучитъ жены тѣ, второ то учены тѣ: а соединеніе то на две тѣ ражда изрядни тѣ писма, каква то бѣше учениа та Севигіа.

Европейцы тѣ, правила та конто писвать за тая наука, не смежтъ да ги нарежтъ правила, но, водитества, поученія, совѣты; и исповедувать, какъ първо правило на писма та е чювствителность та на сърдце то, знанія та та, искусство то и лесивна та, за да пише споредъ най обикновенныя и пріятныя способъ, а второ е, да прочита най добри тѣ писма.

Но, Европейцы тѣ богати отъ книги и примѣры изрядны, не чякатъ отъ иста та книга да ся научять и правила, и примѣры; и мы тако можихмы да сторимъ, ако бѣхмы богати отъ книги, и щехмы да совѣтувамя млады тѣ, по добръ да прочитатъ два листа примѣры, нежели двадесять листа правила.

Писменна та наука е художество, кое то спомага за образованіе то, за просто то, искренно, и простодушно говорянѣ; упражнява устроуміе то, и благочювствителность тж: и наемамъ ся да рекж, чи педавать потребно то вниманіе и трудъ за нея сички тѣ народи.

Художнописцы тѣ говоректъ за нея послѣ Риторика та и Поезіа та: но азъ мыслижъ, какъ мѣсто то и е послѣ Грамматика та и предъ Риторика та: зацо въ по мажкіа възржеть, като ся учять млади тѣ тая наука, която е пълна съ прости пѣща, и която е полезна и на безбуквенны тѣ, и на

мудри тѣ, примилувать съ редь въ други по
мѣчны.

Тако, като мысляхъ, изложихъ по простран-
ни правила за тая наука, и накрайя наредихъ
нѣколко изрядны примѣры.

Много пѣти пожелахъ да раздробж нѣкого
примѣра: по той треба да е изрядный; а на из-
рядно то шесмо полвина та добродѣтель стои на
речность та въ тѣки и малы нѣкон дарбы на из-
раженіе то, въ нѣкон грамматически престушения:
но гдѣ имама мы таквы примѣры?

Знаиъ, какъ многи читатели чекать, и ся на-
дѣвать за измысленны примѣры и търговски писма,
и имъ ся врекохъ, и ще напечатж нѣколко: по
казвамъ пакъ, чи добро писмо е онова, косто из-
ражава естествени тѣ чюветва на едно благочюв-
ствително срдце: а измыслени тѣ писма ся пи-
свать отъ умъ упужденъ, и чюветво лѣжливо, и
присторено, отъ срдце ягко, и несокрушенно; и
могж да кажж на учители тѣ. никогни да неоста-
вятъ свои тѣ ученицы да прочитатъ измыслени
примѣры: Защо тин, каквы то примѣры четжтъ,
сякать чи немогжтъ да ся премѣнятъ, и тѣхъ
писвать въ сичкіа си животъ, както виждамы и
днесъ днесъ много отъ наши тѣ да писвать
тѣж.

Писма всякій писва, и ученый и най простый,
и всякъ гледа да ги понаправи съ речи высоки-

чки, Риторическо и проч: и като чи списва, а не чи писва писмо пріятелско; и това е останало отъ много време, и многи ницѣтъ, или тѣй да пишѣтъ, или не земать перо то въ рѣцѣ тѣ си: и то, не само мы писваме тѣй, ами и оиѣ, на кон то проваждамы писма та, и тѣи искать тако; и тѣй оставямы дѣвственны тѣ дарбы, отъ кон то е пълно пріятелство то, и гонимъ незнамъ каквы други.

За това никой пѣтъ петрѣба учителя тѣ да упуждавагъ ученицы тѣ си да писвать писма, както чи ще ги печатать; писма та сѣ едно чюдно пѣщо: пріятни сѣ, кога то не гони челоуѣкъ пріятность тѣ, както въ единъ соборъ на пѣицы тѣ, дору други тѣ гледахъ да си покажѣтъ своя тѣ хубость, орелѣа зацо то не глѣдаше на то, виждаше ся по великолѣпенъ.

Моуж отцы тѣ за сынове тѣ имъ, майки тѣ за дѣщеры тѣ имъ, учителя тѣ за ученицы тѣ имъ, да не ги упуждавать никогн да писвать писма съ высоки мысли, нито съ речи избранны, и ли пространно, нито да искать отъ тѣхъ таквы высоки и учени писма, каквы то не може челоуѣкъ да ся надѣва одъ проста та тѣхна и певыина возрастъ. Свякъ може да намѣре отъ млади тѣ причины разны, за кон то да пише. и. п. ученика може да пише писмо, съ кое то да благодари родитѣли тѣ си, като му купѣтъ книги, или му

направитъ дрехи; може да пише друго за да подкани негови некои роднини за учение, и съ друго може да мажре некого приятеля си, който не му писва, и го забораваля, и проч: Такива писменски писма треба да диржатъ и писватъ свякоги, и да бжджтъ кратки, за да не ся изгубва остроуміе то имъ.

Израженіе то имъ треба всякоги да е просто: зато нетреба да имъ оправямы естественни тѣ дарбы, като погрѣшки; треба да ся гледа само да не ся думятъ имъ безпжтны: Колко добръ примѣръ писва Лордъ Кещерфордъ на сына си (виждъ притѣры тѣ). Похвали ученика, ако си е изложилъ мысли тѣ, както и хоротува, и ако писва малко по право отъ просто то говоришъ; ако не знае потребни тѣ поздравленія, другъ пжтъ го поучи въ разговоръ, а не да ги учи отъ писма; когато го унуждавашъ да писва, конто самъ не е можялъ да пише, или да изнамери высоки и мажкы мысли, учишъ го да писва слово художественно въ мѣсто писмо, и ако чякашъ и отъ то, да си управи и говоришъ то, направи го цѣль Схолошикъ (Недантъ), що то да говори, като одъ книга, да писва писма, като чище ги печати, и като несполучва на ницо, да не го търпи никой.

Дѣлжны сж учители тѣ да управятъ явны тѣ имъ погрѣшки отъ худижнословіе то и сочиненіе

то, но да не искать отъ тѣхъ да имъ писвать и Славянски, и съ то да ласкательствовать не учениы тѣ имъ родители, конто ся радвать колко то по темно писвать сынове тѣ имъ, и ся благодарять на языкъ, кого то не разбирать, а оставявъ материныя си. А смыслы тѣ си не могутъ другоаче да поправять ученицы тѣ, освенъ, ако прочитатъ изрядны примѣры, и то нетреба да ги приписвать; защо не може да ся случи и двама да сж ся подкашлили отъ исти тѣ чувства за да пишеть то писмо. Севигиѣиши тѣ писма къмъ дщери и сж изрядни; но неможе да ги припише мжжъ, или дѣва, ачи да ги проводи на другою.

Както неможе человекъ да търпи едного старца да играе, като малки тѣ дѣца, тѣи, и ако писва едно момче, като старъ, е неприятно. Какво то ся падѣвашъ отъ едного, когато ти хоротува, ако ти писва и така, ще ся благодарить; и ако ученицы тѣ, отъ младость и любочестіе разпалены, гледать да писвать по высокнчко; но като иматъ добро основаніе, скоро ся изгубвать оныя младостны дымове, и ся вращать къмъ встественно то.

Зато, всякій да има за правило на писма та тога; да гледа каквъ человекъ му писва, на каква е возрастъ, отъ каквъ чинъ, каква честь има, какви знанія, какви сходства и свойства, и

таково писмо треба да ся надѣва отъ него: и на противъ, кога писва всякій писмо, треба да мысли исты тѣ горни, сиречь на какъвъ челоуѣкъ писва, и ако писмо то е согласно съ челоуѣка кому то писва, тогива е написано то писмо споредъ сички тѣ правила. Кога то писва една жена, и св изражава благородно душевни тѣ чюства; кога то ученыя писва просто ясно и мудро; кога то грятелья ни писва съ любовь безъ приструванѣ; кога то началника писва, както приличж нему; кога то младыя писва просто, а старыя пакъ просто и опытно и пр. тогива може челоуѣкъ да рече чи писватъ изрядно.

Време то на добры тѣ ни писма не е достигаемо юще; кога то языка ни ся по управи и по уработи по добрѣ, млади тѣ, като имагъ такива водительства, ще можгъ да писватъ изрядны писма, и тѣхни тѣ ще станжтъ добри примѣры за будуще то. Прости израженія всяко време има, и никогни не ще ся изгубжтъ: добры тѣ науки цвѣтять и прицвѣтывать; на сички тѣ книги може да ся насите челоуѣкъ, като ги прочита често: но добри тѣ писма никогни неприцвѣтывать, и не имъ ся насипца челоуѣкъ никогни, и е художество на слово то добро и пріятно во вѣки.

Ввягъ кой то помисли добрѣ, може да познае колко е нуждна тая наука за млады тѣ, и която току, като изляжтъ отъ училище то, ще

имъ потреба, и ще имъ е нужна всякъ денъ до край животъ; и иматъ правдѣ, колко то родители ся okayватъ, чп чяда та имъ толико години чели, а незнахтъ ни едно писмо да пишхтъ: защо не ся дава на тая наука шгдѣ потребно то внимание и упражненіе, и най много на наши тѣ ученици, кои то виждаме, или отъ нужда, или отъ други причины: колко рано оставятъ училище то. По добръ е мисль, въ мѣсто други тѣ высоки науки, и не толико нужны, кои то нѣкои наши учители безъ време предаватъ разбъркано, незнамъ защо, много по добръ бы было да ся предава тая писменна наука послѣ Грамматика та и предъ Риторика та, за да можтъ да добихтъ кратко понятіе за всяко слово, и ако не стигхтъ въ по высоки науки.

Доволио е това предисловіе мисль, и ся надѣвамъ, какъ доброжелатели тѣ не ще гледать толико на недостаточнo то ми това дѣло, колко то на искренно то желаніе и ревность: зацо въ единадесетогодишно то си учителство, като познахъ колко е нужна тая наука за да ся предава на млади тѣ; и като видѣхъ, колко ся време губи на празно въ некои училища отъ незнаніе, отъ не добръ способъ и метода; и ако ученолюбиво то и доброжелателно шюмпеско общество мя избра по Априлія за да бждѣ управитель на шюмпески тѣ училища; но послѣ ис-

питаніе то наше въ Іуліа, както знажтъ Спо-
 моществатели тѣ наши, наехъ ся съ подписка
 на нашего Владыка, и на начланицы тѣ ни, за да
 нестрадамъ нѣкакъ съ певино то и вѣрноподанско
 мое пѣтуванѣ, и пѣтувахъ три цѣли мѣсяцы
 съ толко страхове, мѣжи и иждивенія, за да ви-
 дѣж отъ близо училищны тѣ состоянія, и да мо-
 гѣ да собирѣ спомоществатели, зацо другоя-
 че неможеше да ся сполучи намѣреніе то ми за
 печята: и ако, като са върняхъ ся забавихъ мал-
 ко и станахъ безъ да щѣ причина на нѣкои учли-
 щны измененія по злополучію, и пакъ грядона-
 чалницы тѣ, училищны тѣ надзиратели и Владыка
 та ми говорихъ за училище то: Но зацо то мысляхъ,
 какъ полза та, която можѣтъ да принесѣтъ тыя
 книги, има голѣмѣ разликѣ отъ всяка друга моя,
 и за да не ся покажѣ лѣжливѣ на спомоществате-
 ли тѣ си съ забавяѣ то; и за да може да излезе тая
 книга на свѣтъ съ Взаимно учителны тѣ таблицы, и съ
 Водителя тѣхенѣ, (кое то бѣше най велико то
 мое желаніе) съ Священна та Історія и проч:
 по̀ скоро и по̀ добрѣ безъ погрѣшки, видехъ чи
 е нужно да идѣ самѣ. И воистина виждамъ се-
 га колко было мое то дохожданѣ тукъ нужно:
 Зацо самѣ предстоявамъ на погрѣшки тѣ, на пе-
 чята и проч.: често отъ Земунѣ ходѣ въ Бѣль-
 градѣ, и отъ тамъ тукъ, за да можѣтъ да ся на-
 печатажѣт книги тѣ скоро, добрѣ и безъ погрѣш-

ни, и пакъ гледамъ какъ неще мож да ги отбѣгнѣж, и едвамъ едниъ табакъ ся печати въ седмица та! ако не бѣхъ тукъ, богъ знае колко щехъ да ся бавятъ: и така не само изгубвамъ отъ учителство то, но правѣж и толико издивленіе: но пакъ ще останѣж премного възблагодаренъ, и ще забравѣж венчки тѣ трудове, стига само да мож да докарамъ пѣкоя ползѣж на отечество то си.

И тако, като ся надѣвамъ какъ това мое дѣло може юще да стане и добръ пригѣръ на други наши соотечественници, за да писѣтъ по добръ и по пространно оставамъ.

Въ Земупъ Аустрійскій. 6 Іаннуар: 1853:

доброжелатель за всегда

Савва П. Добролюдинъ.

ПРАВИЛА ЗА ПИСМА.

ЧАСТЬ А.

ИЗЯСНЕНИЕ.

У В О Д Ъ.

*Phœnices primi famæ si creditur, ausi
Mansuram rudibus vocem signare figuris.
Phars. I, III. v. 220.*

1-во. Писмо е едно писмено разговаряиѣ, кое то проваждамы, до единого пріятеля, кой то не е при насъ; и зато треба да е просто и ясно. А зашто то, за кое то говоримъ, зато писвамы и писма; а говоримъ за многовидни пѣща; отъ то ся познава чи писмо то обима всякаквъ видъ на слово то. и слѣдователно негово то пригледваніе е пространно. И за това, както неможе чловѣкъ да пише правила за говоряиѣ то, но треба да го оставя на естество то, тѣй и писмениѣ тѣ наука, като кажиѣтъ първо нѣколко правила, оставяѣтъ ѣ на чювствителность та и остроуміе то.

2-о. За тія правила ся говори и въ Риторика та и Поезіа та и проч. Но зашто то въ писмениа та наука ся говори за всякаквъ видъ на слово то; има правдѣ, кой то пише за нел особни пригледванія та. А зашто то всякоги тя изискува простота и ясность, съ правда ся опредѣлява, както направн Батю и Домеропъ, Словописменный урокъ, за ученицы тѣ, кои то отъ малца си и простиа возрастъ, и ако да сж ся напашили отъ Риторика

та и нейни тѣ упражненія, но усѣщать едно благодареніе, кога сочинявать писма, и пѣща, кои то сж споредъ силата имъ.

3-о. Грамматика та, коя то е основаніе на всяко поученіе за слово то, продѣлжава ся до право то сочиненіе на всяка мысль общо, безъ да испитва видове тѣ на мысль та. А писменна та наука начинава отъ най просты тѣ мысли, и поучава за разны, безъ да гледа за художественно и Риторическо слово, но преоготовлява читателя за него. И естество то прочее, ми ся струва, показва, и опыта, какъ писменна та наука треба да ся предава на ученицы тѣ послѣ Грамматика та, и тѣмъ да вярпжтъ споредъ философическо то поржчванѣ, отъ лесны тѣ кѣмъ по мѣчни тѣ.

4-о. А зацо то художнословіе то на Грамматика та най сетиѣ приказна занѣкои си упростенни преступленія, кои то называвать, фигуры, видове, формы (*схизма*) и п. Неправедни имена, глаголи и пр.; Такожде и сочиненіе то приказна най сетиѣ за пѣгопы тѣ си; А и художество то на слово то говори за много отъ тѣхъ; зато и мы начинаваме отъ тѣхъ, зацо то сж по' прости, и като мость, презъ кого то минуваме, като ся научимъ сочиненіе то на мысли тѣ, за да зафанмъ да сочиняваме. Но мало ще говоримъ по напредъ за періода за да не доде мѣчно на ученицы тѣ, като слѣдывать фигуры тѣ на слово то.

ГЛАВА I.

З А П Е Р І О Д А.

--- cuncti denique fines, quos ultra
citraque nequit consistere rectum. Но г.

5-о. Подлежаще то, сказуемо-то, и связка та думать ся Прѣдложеніе. Подлежаще то е, за коо то

говоримъ, казуемо то означава нѣкое качество на под-
 ѣляюще то: связка та свързва тія двѣ. н. п. ученіе то в
 полезно. Подлежаще ставать, существителни тѣ имена,
 прилагателни тѣ въ мѣсто существителни, лично то мѣсто-
 имене, неопредѣлительно то наклоненіе (въ Славянскія я-
 зыкъ), наречія качественни, и цѣло предложеніе. Казу-
 емо ставать, прилагателни тѣ имена усѣченни, существ-
 вителни тѣ, въ мѣсто прилагателни, причастія (по мно-
 страдателни), неопредѣлительни наклоненія, и цѣло предло-
 женіе. Подлежаще то ся дума Просто (ако в единъ пред-
 метъ), тѣй и казуемо то (ако в едно качество); ако и-
 мать повече отъ едно, думать ся Сложни. Главны частн
 на предложеніе то сж, подлежаще то, казуемо то, и связ-
 ка та, а други тѣ ся думать — опредѣленія (прилагат.
 имен. причаст. и нареч.) — Поясненія и Дополне-
 нія (несредствени, като нема предлогъ име то, средст-
 венни, като има). Предложеніе то ся дума Непълно,
 кога то ся подразумѣва нѣкоя главна часть. А Пълно,
 като има сички тѣ главны части: дума ся Несооставно,
 кога то сж само подлежа. казуем. и связка та, а Состав-
 но, кога има и опредѣленія. Предложенія та бывать ю-
 ще Повѣствователни, Вопросителни, Пове-
 дителни, Прости (съ І. глаголь) Сложни (съ по-
 вече).

6-о. И така, кога то нѣколко речи даватъ само
 единъ простъ смыслъ, то ся дума Предложеніе. н. п.
 „учителя предава Писменика:“ а кога то ся собиратъ
 две, или повече предложенія та, то ся дума Періодъ.
 н. п. „Кога то други тѣ учителя предавахъ небеси при-
 гледваія, нашія ни предаваше Писменикъ тѣ Наукъ.“ п—
 „Други тѣ учителя предавахъ всякакви други уроцы; а
 нашія неоставяше и писменикъ тѣ наукъ, коя то не само
 истинчива остроуміе то, но ни в полезна и въ сичкія ни

живогъ.“ Послѣдныя примѣръ има двѣ части; но втора та ся дѣли юще на двѣ.

7-о Тыя части на Періода ся думать членовс, и треба да ся не пространни, за да може да ги прочита человекъ съ едно дыханіе. И Главенъ членъ, или главно предложеніе е онова въ Періода, безъ кое то други тѣ нищо не изявляють: А Придаточенъ членъ, или Предложеніе е онова, кое то усилва, и потвърдява мысль тж на главно то. А вмѣтно предложеніе е онова, кое то обяснява нѣкоя часть, или на Главно то, или на Придаточно то, или на вмѣтно то пакъ. А Вносно предложеніе е онова, кое то, и ако ся отпусни въ Періода, не ся поврежда совѣсьмъ мысль та. Вмѣтнн тѣ предложенія ги дѣлжтъ юще — на Сжщественни (защо то ся полагають на мѣсто сжщественно име) на прилагателни (защо то ся полагають намѣсто прилагателно име). на обстоятелственни (защо то ся полагають на мѣсто наречіе. или нѣкое дополненіе). Главно то и Придаточно то предложеніе въ Періода ги называвать членове, а други тѣ предложенія ги наричють чясти. Причястіята та и неопредѣлительни тѣ наклоненія крыжтъ членове тѣ, и ги свързвать: но ако ги разрѣшимъ, ще видимъ, какъ причястіе то е единъ членъ, и неопредѣлительно то друкъ. Зато, всякоги тія сж особни предложенія, само спомагать за да соединяють, и направють кратакъ Періода.

8-о Отъ разрѣшеніе то виджамы, какъ членове тѣ на Періода ся соединяють между си съ связки нѣкои, какви то сж относительни тѣ мѣстоименія, нѣкои наречія, союзи тѣ слъци тѣ, и нѣкога и предлози тѣ. Не полагамы примѣры; защо доволны сж видели въ сочиненіе то ученици тѣ. Живописцы тѣ не называвать Періодъ, едно само предложеніе, и много пжти го отбѣгвать. и п. въ мѣето да рекжтъ „видехъ само Петра“ думать „не видехъ никого другого, само Петра.“ А колко то періо-

да имать два, или тры, или четири членове думать ги, двучленный, тричленный, четверочленный и проч. и. п. „Както не треба да вервашь лукавы тѣ, тѣй треба да вѣрвашь добры тѣ“ (двучленный). И „только нѣ-мо неразумѣватели, какъ, отъ конто причина е дошла бо-лесть та, не може какъ отъ нея да ся исцѣли?“ (трычлен-ный) и пр. и таквыи тѣ періоди ся думать правилны, и най славець е четверочленный періодъ, а неправилны сж, кои то имать повече отъ четири членове.

9-о. Треба въ Періода четири нѣща да ся па-ткытъ, Соединеніе, ясность, сила, и Гармонія. Соединеніе ся дума, кога то една смыслъ, отъ начяло до край не промѣнѣва липа та безъ нужда. Ясность ся ду-ма, кога то полагамы речи тѣ (думы тѣ) тамъ, гдѣто имъ мѣсто то, и гдѣто треба, и съ собственно то имъ значеніе. Сила има періодъ кога то прави потребно то впечатленіе на слыхатели тѣ; на то, спомога много, ако полагамы са-мо нужны тѣ речи, и. п. ксга то е страстель, иска скорость, и не сж нужди союзи тѣ. Ако въ таквъ случай ги у-потребимъ, изгубимы силж тж. Юще треба да ся пола-гитъ напредъ оныя речи, кои то усиловать періода: и. п. „этъ да рекж тѣй за васъ?“, катю чи да дума „несмы только безумель“. Тутъ всяка речь е положена, както н-звскува мысль та; тако и мысль та треба степеню да ра-сте, и да ся увеличаватъ членове тѣ, и части тѣ имъ: зыко слыхателя всякога ся надѣва да чюе по' голѣмы, и по' любознати. А Гармонія та ся ражда. кога то речи тѣ тѣй ся наредѣнны, шо то да благодарятъ слуха: по то кстреба какъ человекъ безъ нужда да гледа тѣй да ги дуреди, само. ако ся случи. Треба да гледа, да не ся бутатъ едно съ друго согласии тѣ, или гласии тѣ, но ако ся случи нѣкой пѣть послучай, то и благодари много пѣ-тж. А добро е всякій да гледа съ време да ся научи

да писва добръ, и скоро ще добіе тѣя кои то рекохмы, безъ да мисли за тѣхъ.

10-о. Періодъа треба да има ПОВЫШЕНІЕ (Протазисъ) и пониженіе (Аподозисъ) и треба първо да стои повышеніе то, а послѣ пониженіе то. И тако, като мисляхъ, какъ тѣя сѣ доволни за періода начнавами, да пригледамы фигуры тѣ.

ГЛАВА II.

ЗА ФИГУРЫ ТЪ.

ЗА ФИГУРЫ ТЪ НА РЕЧИ ТЪ.

*Dixeris egregie notum callida verbum
Reddiderit junctura novum.* — — —

И о г.

11-о. Фигура (схима) е, кога то речи тѣ, или мисли тѣ отпущать прости тѣ, обикновени тѣ, и хладни тѣ израженія: тя е едно израженіе пълно отъ чювства, е языкъ отъ страсти. Фигуры тѣ бывать въ речи тѣ, и мисли тѣ.

12-о. Слово произведеніе (Етимологія) ся зове, кога намеримъ корена на една речъ, сиречь другѣ речъ първообразна, отъ която ся е родила подлежаща та. Кога то прочее Словопроизведеніе то докарва прїятность и силѣ, може человекъ да го употреби. Защо, кой то писва испытыва име то на нѣщо то, или на человекъа, за кого то ся писва, ачи отъ то изважда нѣщо, кое то му спомога

на слово то. Но не треба тая фигура да ся употблява често, но само между приятели, и наши и. п. „о сладкій мой Радиле, твои тѣ писма сж пълни отъ радостъ.“ И „драга моя Драга“ и пр. Севигіа разръшава име то Valavoigt на — Va la voir — иди да ѝ видишъ.

13-о. Анаграматизмъ (размѣстятъ на буквы тѣ) е да промѣнимъ мѣсто то на буквы тѣ, или на сло-гове тѣ, и съ исты тѣ буквы да направимъ единъ другъ речъ потребнѣ за намѣреніе то ни. И тая фигура може человекъ да ѝ употреби между приятелство то само. Церковни тѣ Римляны правяхъ такъвъ единъ Анаграматизмъ безоселъ и. п. кога то пыталъ Пилатъ Іисуса — Quid est veritas (кое е истина?) думатьъ чи Іисусъ нищо не отъвѣщаль, зашто то отъ исти тѣ ерички можало да стане отъвѣтъ — est vir qui adest (истина есть приеутетвующій).

14-о. И мѣтвореніе е то, кога то, за да представимъ некого гласа, надапъ, траканъ, или друго дѣйствіе, кое то дава гласъ, употреблявамы нѣкое направяно и угодно име и. п. пчела та пралчи. Овцы тѣ блеятъ и проч. но треба да употреблявамы само оныя речи, кои то ся употребителни: а не сами споредъ воли та си да измышлямы, коя то щемъ.

15-о. Парихизисъ е, кога то речи тѣ, доруцятъ разно значеніе, даватъ петьй гласъ и. п. мѣри мѣри (едно то е глаголь — мѣрижъ друго то е име мѣра) кури кури (едно то е глаголь курижъ друго то име кура) и проч. тая фигура не треба често да ся употреблява.

16-о. Созвучіе (Paronomasia) приближава много при 15-а фигура, но юве по' много ѝ употреблявать; и та става, кога то отфърлишъ, или приложишъ, или промѣнишъ нѣкой слогъ, или буква, ачи речъ та приима друго значеніе и. п. невѣсто неневѣстная — Драгни драгни и пр. Та дава украшеніе на слово то: но не треба често да ся употреблява,

17-о. **Единозначеніе** (Synonymia) є да кажлѣ єдижъ, двѣ, три думы, а да иматъ исто то значеніе и. п. „първо, сетнѣ, пакъ, послѣ“ — и — „не спотрудиха за него, оставиха го, никой не му спомогна.“ И тая фигура редко ѡ употребляватъ въ писма та, а често въ Поезіа та, и тамо гдѣ то треба усилянѣ и отгвненіе.

18-о. **Изобилваніе** (Pleonasmus) є, кога то, и ако да ѡ нема една речъ въ слово то, не ся поврежда смьслъ та, но ѡ употребляватъ; и най много въ Азіатски тѣ язици. и. п. бѣло млеко, червена кръвь — има много примѣры въ свято то писаніе. И „сѣ уши тѣ си го чохъ“, „сѣ очи тѣ си го видехъ“, и тая фигура дава силъ, и великолѣпнѣ на слово то, но не треба да є честа; само гдѣ то є нужна.

19-о. **Умолчаніе** (Ellipsis) є, кога то оставяма нѣкоя речъ, коя то лесно ся разумѣва отъ мыслъ та, и отъ други тѣ речи. и. п. „Ако обичать, ... ако ли не, ти знажтъ“ (разумѣва ся, ако обичать добро є, ако ли не . . .)

20-о. Кога то срамотни тѣ нѣща ги изговоря чловѣкъ съ речи добры, то става пропіа, (якто по долѣ ще скажемъ). но тая фигура безъ нужда ѡ отдѣлятъ, и ѡ называвать **Еуфимизмъ** и. п. весель є, въ мѣсто пѣниѣ; въ мѣсто чюма, думать — сладка медвѣна, и проч.

21-о. **Многопадежноє** (Polyptoton) є, кога то една речъ ся пзмѣнува въ истыа періодъ въ много падежи, или родове, ако є име, или въ много наклоненія, или времена, ако є глаголь и. п. „малый є между малки тѣ, и голѣмъ, между голѣми тѣ“ — и — „ты си былъ, ты си, и ты ще бждешъ у вѣкъ мой пріятель.“

22-о. **Безсоюзиє** (Asyndeton) є, кога то нареждамы много речн, и предложенія безъ союзи. Тая фигура дава силъ, и дѣйствиє на слово то, и изражява нѣкоя душевижъ страсть. Европейски тѣ пзыци често употребляватъ тая фигура — и тя є много пріятна въ писма

та: защо изражава страсть силна, душевна, отъ гнѣвъ, и проч. А кога то писва нѣкой съ мирно сърдце, безъ пѣтно е да употребява тая фигура въ мысли мирны.

23-о. Многосоюзіе (Polysyndeton) е, противоположна на бессоюзіе то, и ся употребява, кога то части тѣ на періода сѣ кратки, и ся соединявать съ соединителни тѣ союзы, най много съ — и — и. п. „и рад-
вамы ся, и торжествувамы, и привѣствувамы, и благода-
римъ господа; и вопіемъ.“ — „и мали, и стври, и бога-
ти, и сиромаси хвалятъ добродѣтель тѣ.“

24-о. Синезевгменионъ. тая фигура само тоза различіе има отъ горня та, щото тамъ много части ся соединявать и правять единъ членъ, или много, а тукъ много членове ся отдавать на единъ глаголъ, и правять періодъ. и. п. „той нецвправи друго въ слѣкѣя ся животь, освенъ да почита добры тѣ, да не унепрвдява пикого, да наказва законо, колко то сгрѣшявахъ, и самъ себе да има совѣтникъ.“ тая фигура дава великолѣпіе на слово то.

25-о. Согласно окончателино (Homeoteleuton) е, кога то много членове, или части окончявать въ исти тѣ слогове и. п. „прилѣжаніе то ся похвалява, труда ся награждава, успѣха ся прославлява.“ Тая фигура може, мыслъ, да ся употреби само въ похвалителни писма!

26-о. Равночленино (исоколопъ) е, кога то речи тѣ на една часть, или единъ членъ, иматъ равны слогове съ друга часть, или членъ. Тая фигура не ся употребява толкосъ.

27-о. Единпочаляіе (Epanarhoga) е, кога то членове тѣ, или части тѣ начнавать отъ иста та речъ. Тая фигура украсява и дава силъ на слово то, и най много кога то изражава страсти. и въ писма ся употребява, и. п. „нема друго нищо, толко прекрасно, тодко хубаво, толко добро, толко чисто, толко украсенно, толко наре-

ленно, только радостно, съ една дума, нема друго толко чудно, колко то ваше то пиемо“ (Г. Мешепонъ.)

28-о. Единноокончаніе (Epirrhoga, или Антистрофи) є, кога то членове тѣ окончавать на нѣта та речъ и. п. „говорили ся нѣщо за добро, или за помощь? нема Стояна. Говорили ся нѣщо зло, и за нѣгова помощь? нати Стояна.“ Не треба безъ нужда, и гдѣто не в и' мѣсто то да употреблява челоупкъ тая фигура.

29-о. Совокупленіе (Symplœe) є, кога то, членове тѣ на періода начнавать, и окончавать въ оная речъ, отъ коя то е началъ, и на коя то свършва първия членъ и. п. „кой первый огради Руско то царство съ искусственны твердины? Петръ Великій. Кой первый устроилъ воинство и создалъ флоты? Петръ Великій. Кой украсилъ градъ Петербургъ съ многокрасны зданія? Петръ Великій.“ Тая фигура юще по' редко ꙗ употреблявать.

30-о. Окруженіе (Epanalepsis) є, кога то начнава кратать періодъ и свършва на нѣта та речъ или ся повтара речъ та и. п. „крово ми є, но сама не знамъ защо ми є крово.“ И тая фигура нарѣдко ся употреблява.

31-о. Возвращеніе (Anadiplosis) є, кога то, второй членъ, или часть начнава отъ нѣта та речъ, или слогъ, на кого то є свършилъ первый членъ, или часть, и. п. „азъ изгубихъ пріятеля, пріятеля, кого то никогда неще могъ да намеря“ — и — „той оставилъ память за себе съ име то и съ дѣла та си; съ име то єя, кое то є написано въ книги вѣчнаго живота; съ дѣла та си, кои то єя упѣчивать съ небесна слава“ (Антинакладисъ, возвращеніе съ раздѣленіе). И тая фигура треба само тамо да ся употреблява, гдѣ то и' є мѣсто то.

32-о. Превращеніе (Epanodos) є, кога то, въ вторыа членъ употребляемы речи тѣ на пррвыа съ редъ противоположенъ и. п. „какъ то щѣ азъ не могъ, а какъ

то мож не щж“ — и — „ако не ставатъ работы тѣ, какъ то мы искамы, треба да ги искамы, какъ то ставатъ“ — и — „ако не можешъ да сторнешъ, колко то си длъженъ, длъженъ си да сторнешъ, колко то можешъ.“ Любопытно благодареніе дава тая фигура на слово то и на писма та, кога то редко ся употребява.

33-о. Противоположеніе (Antithesis) приближава много при превращеніе то, и става, кога то членове тѣ стождтъ противни споредъ речи тѣ и. п. „богъ става человекъ, шо то человекъ да направи бога.“ Тая фигура е употребителна много въ канона на Рождество Христово. — „невидимый является...“ и проч. Естественна хубость докарва тая фигура, кога то мысль та го изыскува; и зашо то нема иѣшо, кое то да нема и противно то си.

34-о. Восхожденіе (Klinax) е, кога то періода има много чясти, и втора та чясть начинава отъ такъ вая речь, каква то има първа та на край си, и тѣй варви до край періода, и. п. „Насъ ще прослави ваше то име; а ваше то име ще прослави добродѣтель та, а добродѣтель та ще прослави самага бога“ — и т. д. Но треба да ся употребява тая фигура на рѣдко: зашо ся познава чи е дѣло художества.

35-о. За колко то фигуры говорихмы до тукъ тѣ сж фигуры на слово то, или на речи тѣ, и ся дѣлждтъ на три, приложны, изятны, и по подобности — първы тѣ сж. Изобилваніе, Многоокончателно, Многосоюзіе, Единначатіе, Единокончатіе, Совокупленіе, Окруженіе, Возвращеніе, Превращеніе, и Восхожденіе. А изятны сж, Умолчаніе, Безсоюзіе, Спряженіе. А по подобности сж Равночленно, Словоприсвденіе, Анаграматизмъ, Имятвореніе, Парихизисъ, Согласноокончателно, Созвучіе, Сонмепованіе, и Противоположеніе. Отъ тѣхъ естественны сж тѣя. Имявореніе, Парихизисъ, Созвучіе, Многосоюзіе, Безсоюзіе, Единначатіе, Единокончатіе, Возвраще-

ніе, Превращеніе и Противоположеніе; а други тѣ еж дѣло на художество то, и на рѣкж та на оногова, кой то пише, ако ше да ги употреби, или не. Церковны тѣ свѣтлы пѣсни еж пѣлны съ фигуры.

36-о. А преди да зафашимъ да говоримъ за фигуры тѣ на мысли тѣ, ше кажемъ първо за Тропы тѣ, кои то еж, като среденъ предѣлъ между фигуры тѣ на речи тѣ, и между фигуры тѣ на мысли тѣ. А Тропъ е променуванъ на речъ та, за да значи друго ꙗко подобно, или совѣтъ противно на първо то значеніе; или тропъ е промѣнуванъ на речъ та отъ собственно то значеніе къмъ несобственно.

Т Р О П И.

37-о. Періфразисъ е, кога то разрѣшяваме едно понятіе, и въ мѣсто единъ речъ казаваме много и. п. „отиде на онзи свѣтъ,“ на мѣсто умре, „кои то немагъ да ядѣтъ,“ на мѣсто, сиромашенъ тѣ, — „варди ся да не настѣпи мрѣва та“ — „вы, кои то знаете много то читанъ“ — таа фигура е нужна за да изговаряме ꙗкѣ, на кои то не щемъ да кажемъ естествено то имъ име, за що то е мрѣсно и беспѣтно, или, за кога то ꙗкѣмамы ꙗкѣоя речъ въ языка си и. п. паракходъ, и проч. . . или да представява прости тѣ попятія съ ново израженіе.

38-о. Промениваніе (Антономазія) е, кога то употребляваме въ мѣсто собствена та речъ, другж, коя то има исто то значеніе, или періфразисъ и. п. „избранный сосудъ“ вмѣсто — Павель, „златна та уста“ вмѣсто Іоаннъ Златоустъ, „преобразитель Руссійскій“ вмѣ-

ето Петръ първий. Тая фигура може да ся употреби и въ писма, но треба да става отъ обикновени речи.

39-о. Пр е и м е н о в а н и е (Метонимія) е кога то полагама 1) творца, вмѣсто твореніе то и. п. „прочитамъ Йоанна Златоустаго,“ вмѣсто слова та му, списанія та му.“ 2) твореніе то вмѣсто твореца и. п. „познамъ защо пристапа Българскія Вѣстникъ,“ вмѣсто, издателя на . . . 3) съдържаще то, вмѣсто содержамаго и. п. „иска ся веселятъ небеса та, и да ся радва земля та,“ вмѣсто, Ангели тѣ, и чловѣцъ тѣ, 4) Содержимото вмѣсто съдържаще то. и п. „той има сѣрдце“ „има главж,“ вмѣсто е юнакъ, умнѣ.“ Треба да употребяваме знайли тѣ и ясли тѣ Пренаменованія.

40-о. Чрезъ-попѣтїе (Металепсисъ) е, като Пренаменованіе то, и употребява ся преднауще то въ мѣсто послѣдующе то, или на противъ. Тая фигура не требаше совсѣмъ да ся отдѣля отъ пренаменованіе то: защо е иста, като нея; тукъ можемъ да гудимъ и антихронизми тѣ.

41-о. Уразумѣніе (Синекдоха, Догатка, Comprehensio) е, кога то земама 1) часть вмѣсто цѣло и. п. „хубави тѣ очи,“ вмѣсто, „хубость та.“ 2) единственно вмѣсто множественно и. п. „Българина е всакога почтенъ“ вмѣсто, „Българи тѣ“ ябалка та е добро нѣщо“ „вмѣсто ябалки тѣ.“ 3) цѣло вм: часть и. п. „недейте усуждава, за да не бждете усуждени, дума Евангеліе то“, вмѣсто „Матѣей.“ 4) вещество то, вмѣсто нѣщо то и. п. „остро железо,“ вмѣсто „остра сабля,“ такви сж и „Ваша благородіе,“ Ваше свѣтлость,“ вмѣсто ты.

42-о. Злоупотребленіе (Катахрезисъ, Abusus) е, кога то употребяваме едик дума не съ нейно то значеніе, по съ друго, и най много, кога то языка нѣма речъ, за да представи нѣкое попятіе и. п. „вѣрхъ на гора та.“ „Златный листъ,“ Българскій языкъ“ и проч. Тая фи-

тура украсява слово то, и дава силъ, но треба да внимаваме, за да не излеземъ отъ възъ мѣрка та, както на много ся случива да ся подписватъ „слуга выжайшая, покорнѣйшая,“ на челоуѣцы, за кои то не ся потрудиати нито половишь чась, ако ся случи — да писватъ „премудрый“ на челоуѣка, кой то е мало учепъ, и проч. Козко злоупотребленія правимъ, кога то писваме на погоры отъ насъ, и тѣи упуждаваме ума си, безъ да пытаемъ сѣрдце то си.

43-о. М е т а ф о р а е кратко сравненіе на мысль та, съ друга страйна мысль, кога то упогребляваме вторъ тѣ възъ първа та, и кога то мысли тѣ ся сравняватъ съ речя сравнителни (или уподобителни) и. п. яко, тако и пр. тогива втора та мысль е примѣръ, или параболъ и. п. „като нищо не може да запре силна потокъ, тако и никой неможаше да противостои на слова та на“ . . . това е примѣръ. А кога то режъ „никой неможаше да стои на потока на слова та му“ става Метафора; тя ся употребява въ понятія незнаины, и украсява и усилюва слово то; защо прави пѣстро (шарено) слово то и благодари; и треба, 1) кога то Метафоръ тѣ въ преобърнишь на примѣръ, обстоятелства та на примѣра да иматъ сравненіе съ подлежаще то и. п. ако кажимъ, „сладко то слово наслаждава душъ тѣ,“ тогива Метафора та е добра; защо то, както сладко то наслаждава тѣло то, тѣи и сладко то и пріятно то слово благодари душъ тѣ; а ако речемъ, сладко то слово ползува, или весели душъ та, не е толко точно. 2) Ако Метафора та ся продѣлжава до много членове на періода, треба иста та да ся варди: защо, ако ся проѣтти, не само е неблагодарно, по смущава и смьсь тѣ, и. п. ако режъ „никой не можаше да угаси потока на слова та му“ става испрѣтно. 3) За голѣми тѣ вѣща, треба да употребяваме голѣмы, а за малки тѣ малки. 4) да не сж вѣща та нито незнаины, нито чрез-

мъриш, както нѣкои си, кога е време за вѣлико, тѣя удо-
 требляватъ най гоѣми. а кои то е за малки, най малки.
 Тѣи други пакъ правѣтъ Метафоры отъ художество то
 си, и пакъ може да търпи чловѣкъ за таква художества,
 които сж знайни намъ, ами кога то единъ живописецъ, и-
 ли Астрономъ и проч. говори ни съ речѣ художественни
 въ простъ разговоръ, кой може да го разбере? Сегашни
 тѣ често украшаватъ писма та си съ Метафоры и. п. „А
 додешъ приятелю мой довечера, за да си собиремъ пакъ, ка-
 то изварвахмы днешными пѣтъ на живота“ — и — „жи-
 вота е късь, и скоро ся свършва“. Пѣлно е свѣто то пи-
 сание въ каноны тѣ съ добры Метафоры, прици и проч.
 Но не треба често да ги употребява чловѣкъ.

44-о. Иносказаніе (Аллегорія). то има разли-
 чіе отъ Метафора: защо тукъ ся казва примѣра вмѣсто
 предлежаще то, а въ Метафора та една часть отъ примѣ-
 ра ся размѣся съ слово то. А за да ся разбира добръ,
 и да е приятно, треба да ся приспособява точно въ пре-
 длежаща подлогъ. Евангеліе то и Апостола има дово-
 зи (Рим. I. Г. 11.) И въ писма та употребяватъ той-
 зи Тропъ, и най много, кога то писватъ нѣкои тайни, и
 ги явяватъ съ Аллегорія, ии, кога то иска чловѣкъ ед-
 но слово просто да го направи по' приятно, пише алле-
 горически, както сочиняваше Есопъ басни тѣ си, кои то
 само тая разликъ иматъ отъ Аллегорія та, дѣто животни
 тѣ, и безсловесни тѣ говорятъ, като словесни. *) и. п. „Въ 53
 градусъ широчины, имаше единъ Орелъ, кому то фър-
 канъ то бѣше прочюто по сичкія свѣтъ, а една малка мы-
 шка излезе отъ дупка та си, за да иде да виде орела, и
 заюби много царя на фаркова ти тѣ А чюдно то
 е, какъ той орелъ, въ болестъ та си сочиняваше стихове-

*) Волтеръ писваше на Прусійскія царъ, и себе называва мыш-
 ка, а царя орелъ.

Но, ако Додонскій храсть (древо) пророкуваше, защо и ореза да не прави стихове?“

Аллегорія ся четатъ и общитъ причты и. п. „писва на вода“, „мъчи ся да побели арапена.“ Отъ тия познаваме, какъ, Аллегорія та обима Гатанки тѣ, Аполозы тѣ, Басни тѣ, и Париміи тѣ.

Гатанка е слово истенско, кое то ся вижда аллегорическо и темно, и не ся преспособява ни нищо, или е общо, и дохожда на много пѣща, или ся вижда, като безплатно и срамотно, и ако да не е. Мъчни тѣ и темни тѣ гатанки могатъ да ся употребяватъ въ веселія та, а въ писма та треба да ся малко ясны, и смѣшны, и съ пѣкон согласія между оиѣя, кои то си писватъ — Севигнія пише на дщеряси, „моженъ ли намери чядо мое, кое дохожда скоро, и бѣга кжсно и полѣка, докарва чедовѣка близо при здравіе то, и го отдалечнва много далеко отъ него? . . . то е ревматизмъ“. Има и други гатанки списаны отъ древны тѣ, и сега много отъ млади тѣ сочиняватъ разны съ стихове. Тукъ за любопытство ще изложж двѣ три съ стихове, кои то не сж единокопчателны, и. п.

Много пхти си мя питатъ, о пріятелю любезный

Гатанки тѣ какъ ся писватъ, и примѣры ми си искагъ:

За то хубаво внимавай, за да можешъ да познаешъ

Всяка гатанка що значи, гдѣто доло ти написвамъ.

Гатанки,

1.

Умъ, языкъ и гласъ азъ немамъ, чедовѣкъ совѣмъ не съмъ;

А говорж съ много люди, ако тѣ съсъ мене щатъ.

Отъ възъ салтъ, ако мя гледашъ нищо неможешъ разбра;

Ако вжтрѣ мя погледнишь да говорж ще почнж.

Уми тѣ имаѣ даватъ само да стоѣ при тѣхъ;
 А безуми тѣ мя сякатъ, чи докарвамъ пѣщо зло.
 Кой то нише да познае, кой съмъ азъ, какъвъ челѣкъ,
 Треба малко да е ученъ, и тогасъ може разбра. *)

2.

Всякъ челѣкъ мя е затворилъ въ негова та си темница,
 И мя свързалъ да не можъ отъ тукъ до тамъ да идѣ.
 А азъ напротивъ не слушамъ; всяко мѣсто обикалямъ,
 Но рѣкы море та плавамъ, и денъ и ноцъ си ходѣ.
 Гдѣ то ма потършишъ, можешъ тутакси да мя намеришъ,
 Въ всяко мѣсто на земля та тамъ съмъ, ако ма подиришъ.

3.

Человѣды отъ земля та всякоги мя изкопаватъ
 И по' добаръ за да стана въ оганъ пакъ мя преправятъ.
 Правятъ тѣло то ми юще какъ то тѣхъ то ся допада,
 Какъ то поведѣтъ става и не може другоаче,
 Гледашъ мя и мя познавашъ; всикоги ти съмъ потребенъ,
 Вѣренъ съмъ азъ твой пріятель, и познайникъ и хранитель.
 Всичко то твое имаѣ мени всякоги предавашъ,
 Като две тѣ съмъ ти очи, и отъ горѣ си мя носши.
 Юще мыслишъ и не можешъ да познашъ твоѣа пріятель?
 Въ джоба еи бракии, да видишъ; тутакси ще мя намеришъ.

4.

Чюство, гласъ, азъ никакъ немамъ, ни то кракъ ни то рацъ,
 И седѣ на едно мѣсто, и си мысли за честь та.
 Но ако рече да доде пѣкой предъ мое лице
 Променувамъ ся тогива дору при мене стои.

*) 1 Книга, — 2 Умъ, — 3 Ключъ, — 4 Огледало.

Смеѣйся, ако ся смее, плача, ако има плачъ,
 Радяамъ ся, ако ся рада, мыслиж, ако мысли той,
 Мырдамъ ся, ако ея мърда, бѣгамъ, ако бѣга той,
 Неговы тѣ дрехи носиж, и говорѣж, както той.
 Всякій ише да мя има, повече всяка жена;
 Като съмни тя ше доде мене за да поздрави.
 Ако ищешъ да познаешъ, мойа образъ, естество,
 Хчупвамъ ся лесно, и имамъ равно и гладко лице.

Гатанки сж и оныя, кои то момчета та между ся
 пытать. и. п. „какво е онова пѣще, кое то е валчесто
 кате яйце, а не е яйце. има онашка като мышка, а не е
 мышка, има листе, като древо, а не е древо.“ И
 прочее. .

Пословица (Шариміа, Притча) ся дума едно кра-
 тко слово, зето, отъ некое обстоятелство естествено
 или нравствено, и сказва, за други подобни на то. А
 като пословицы станахж и Аксиомы нравствены, и совѣ-
 ты. кога то пословицы тѣ си употреблявать, кога то
 имъ е времето, украсяаятъ писмата, и. п. „треба неприятел-
 ство то даго пишемъ на вода, а приятелство то на
 мѣлъ,“ — „време е вѣче да не писвамъ стихове; защо
 старъ стихогворецъ, старъ пѣвецъ, и старъ конь не стру-
 вать пиво,“ — „отъ песькъ вѣже плетешъ,“ — „на пѣ-
 веця незваніе то е кашлякъ“ — „арабека бурія.“ —
 „Себе си не храни, а свини тѣ храни,“ — „тваръ на
 земля та“ — „второ дѣтнство сж стари тѣ“ — „Ако
 ходишь съ хромъ, ше почнешъ и ты да хромншь,“

Апологъ. той има различіе отъ Басня, защо Ба-
 сня та приказва за нѣща, кои то могатъ да бжджтъ, но
 несуществувать, и сж, като измыслени Анекдоти, А
 Апологъа приказва невозможни нѣща, сиречь животни,

растения да говорятъ, като словесни, както сж Есопогы тѣ приказки, а намѣреніе то му є пѣщо правствено, кое то писвать, много пакти послѣ басня тя, и ся дума Епимнѣ. Аполога го употреблявать и Церковни тѣ, и Вѣлкашни оратори, и въ писма ся употреблява: Басня та ся дѣли на Баснословіе (Митологіа) за еллински тѣ бога-не, които адлигорически употреблявахъ за различни есте-ственни пѣща, и за измыслени приказванія та. Басня та, и най много Апологъа треба да ся сочинява съ много простота и ясность.

45-о. Увеличеніе (Гипербола) є, єдинъ Тропъ, кой то докарва силъ и красота на слово то, по треба голѣмо вниманіе. то, ако є велико подлежаще то, пред-ставлява го, най велико, ако є мало, най мало: Обикновен-но, и въ разговора употреблявать Гиперболы и. п. „душо-мая,“ „очи мои,“ „кога то ся отаѣлъ отъ тебе, тежакъ ми ся вижда живота, тупиъ ся, устарявамъ всяка година по єдинъ вѣкъ, благополученъ є, кой то, или не тя є по-зналъ, или никоги не ся отдалечява отъ тебе.“ (P. L. Sou-rier).

Въ увеличеніе укорително подпадатъ млади тѣ, и кои то иматъ живостно мечтаніе, и най много Азіатски тѣ на-роди обичать Гиперболы тѣ. Зато добро є да не ся учи-тъ тойзи способъ млади тѣ, дору не нѣтъ узрѣтъ зна-нїя та та, чрезъ време то и опыта, и да гледатъ и колко то ся останали отъ старо време отъ Азіатски тѣ народы да ги отбѣгватъ.

46-о. И а с м ѣ ш к а (Ironia, illusio) ся дума, ко-га то друго мыслимъ, а противно то на то говоримъ; тя става, или съ єдна речъ, или съ цѣль періодъ, и. п. „да видимъ сега какво ще излезе отъ прифалени тѣ ви училищны надзиратели.“ Ендове на иронїа та сж, Сар-казмъ, Миктиризмъ, Діасирмъ, тукъ нареждатъ и Астеїзма,

и Харієнтизна. И Сарказмъ е, кога то ся присмива ꙗкоу на єдного нещастнаго, или безсиднаго, както Іудеи тѣ на Христа. Радуйся . . . царю Іудейскій.“ „други изъбави, а себе си неможе да изъбави“. Диасирмъ е, кога хѣ, ꙗкоу та, които ги има єдинъ за голѣми, ни му ся присмивама, и ги доказивама, маки и никакви, и. п. єдинъ ся присмиваше на єдного чи е неучепъ, „истина е, му казано, зашто не съмъ ся научилъ ꙗкоу зло отъ тебе.“ Нѣкой ся хваляше на Диогела чи яде на єдно съ Великаго Александра, „чи на какво ще ми ся хвали (речему Диогенъ) който яде и піе, кога то ся поще на Александра?“ Миктирмъ е, когато съ носни тѣ душки ся присмивама ꙗкоу, но той става и съ гласъ и слово. А Астеїзма и Харієнтизма имать различіе отъ Иронїа та: Зашто то тѣхно то љвѣренїе не е за да ся присмѣють. Астеїзмъ е соль та на писма та, кога то му е време то и ꙗкоу то. Кога то и. п. за ꙗкоу та, кои то незакачють ꙗкоу, шалимъ ся, и ся шигувама, и маки тѣ, и обшн тѣ ги представлявама, като голѣми, и на противъ; кога то употребявама ꙗкоу фигури на речъ та, и мисли непадеждни, в ги излагама съ остроумїе, за да докарама смѣхъ, то е Астеїзмъ, както Иерекли ся присмива на Сколащици тѣ. Харієнтизмъ е, кога то сказывама єдно слово, или правимъ ꙗкоу съ остроумїе за да докарама смѣхъ. и. п. когв то Корцитяни тѣ съ голѣмъ гълчъ, и смущенїе си приправяхъ града (кале то) и правяхъ сидни преоготовленїа бжржи, Диогенъ туку си търкаляше и той кюпъа, ушъ чи и той бърза, и прави ꙗкоу, и ся намира на работа. Єдинъ говоряше за метеоритъ, а той го попыта, „колко дны иманъ, какси дошелъ отъ небе то?“ Філоксенъ укори Дионисїеви тѣ стихотворенїа, и за то ся заповеда да го запрять въ темница. Послѣ ꙗкоуко време мучителя го извади отъ темница та, доведохъ го при него, и пачна да му прочита други Дионисїи, и сд-

каше чи Филоксейъ ще ги похвали сега отъ страхъ. Филоксейъ, като чю малко, трѣгна да си отхожда „гдѣ отивашъ?“ рече му Діонисій: „въ темница та, “отвѣща Филоксейъ, вмѣсто да ся присмѣе на стихотворенія та му.

47-о. — Соименованіе (Омонимія) е играчка съ речи тѣ, косто спомага на Иронія та, на Астсизма, и на други обстоятелства. То става, кога то речъ та ся казва съ собствено то си значеніе, а ни иж земамы, като метафора, или е метафора, а ни иж земамы съ собствено то и значеніе, п. п. думамы. „Харизанъ умре,“ кога то искамы да изевимъ чи немамы време да харизвамы, или — „Михалъ доде“ вм: „безумный,“ и прочее. . .

48-о. Видехмы до тукъ, въ фигури тѣ речны, и въ тропы тѣ, какъ, ако ся промѣни речъ та, изгубва ся фигура та, и украшеніе то и: Сега ще почнемъ да говоримъ за фигуры тѣ на мысль та, въ конто, и ако ся измѣнятъ речи тѣ, мысль та остава неповредена.

ФИГУРЫ НА МЫСЛЬ ТА.

49-о. — Вопросеніе (Interrogatio) е, кога то пытамы слншателя, или противника едно подиръ друго, за онова, за косто говоримъ, не чи искамы да ся научимъ онова, което познаемъ, но гледамы да му запушимъ уста та, п. п. „що ми ся наддига простота и пепель? що ми ся извысочава сѣвка та?“ и проч.

50-о. Обращеніе (Apostrophe) е, кога то обрцимъ слово то отъ слншателя тѣ къмъ едного, кой то,

е при насъ, или не е; къмъ живаго, или мъртваго, къмъ о-
душевлено, или неодушевлено, къ бога или челоуѣка.
Дикостенъ употреблява често обращенія н. п. „Никой отъ
васъ неще да ся покаже чи нема зльчъ и глѣвъ, за кол-
ко то, тойзи гнусна челоуѣкъ престѣпва законы тѣ“ —
„Ако невървашъ попытай ги, или по добръ азъ даги попы-
тамъ, кое отъ две тѣ е истина о Атишели? . . .“ О-
бращеніе то изражава страсти, чювства; за то гледамы чи
то употребляватъ Трагически тѣ, гдѣто, колко то прибли-
жяварѣшеніе то умножява ся Агошіа та, и ся обращатъ къмъ
богове къмъ челоуѣцы, къмъ горы, къмъ реки, градове
и проч. Обращеніе то не е толико употребително въ
писма та.

51-о. Моленіе е, когато ся молимъ Богу, или на
слушатели тѣ въ начало то на слово то, или въ среда та за не-
кое добро. Когато ся молимъ богу за иѣщо добро, то
ся дума молбѣ, а кога то му ся молимъ за зло, дума
ся прокълняваніѣ. (exsecratio — заклинаніе, про-
клятіе)

А сега стана обичай въ писма та, и ако да немамы
другъ причинѣ за молбѣ. пакъ ся молимъ на пріятельс-
ки за двѣ иѣщи най малко; едно за да вы прости, защо
то ся забавихмы да му пишеме, а друго, за да не нѣ
заборава, или друго иѣщо подобно. Но треба да вни-
жавамы за да не употреблявамы безъ време тая фи-
гурѣ.

До скоро и въ начало то и на край писмо то у-
потреблявахъ молбѣ н. п. „и молимъ бога за ваше здра-
вѣ и проч. . .“ А сега не ся употреблива тойзи способъ.
На церковни тѣ приличя и въ писмата и въ говорянѣ то
да употребляватъ моленіе и благословеніе; а на мирски тѣ
не е толико нужно, освенъ бога то писва отецъ на сына
си, или по' старъ сродникъ на по' малакъ, или кога то

писва срадователно писмо. Прокълняванѣ то осовѣмъ не е прилично да ся употребява въ писма та, освещъ, ако ся писва за третя го, или за най злаго нашего неприятеля.

52-о. К л я т в а. Тя става за три нѣща, първо, кога то ся кължатъ въ политически, или особия согласія, какъ ще ся увардйтъ слово то и обѣщаніе то ся за будуще то; второ, за да докажйтъ и увѣрятъ за приминало то, въ кое то иматъ сомнѣніе, а третьо, кога то, който приказва, между слово то си, кълме ся или на бога, или на друго нѣщо почетешо, за да докара по' голѣмо впечатленіе, а не чи не може да докаже опова, за което говори, за то и ж употребяватъ, кога то сж разпалени страсти тѣ на чедовѣка, кой то говори; или кога то иска да разнали души тѣ на слшшатели тѣ. И въ писма та употребяватъ нѣкой пакъ клятвж тж; но пуждно е да наумимъ на млади тѣ, какъ непорочна та наша вѣра, и напредваніе то на политизма не допращаватъ да ся кълемъ съ боже то име. За това, нито въ говорягѣ то, нито въ писма та треба да употребяваме другж клятвж, освещъ — „наистина, есть, за пріятелство то, за любовь та, за любезны тѣ ми и проч.“

53-о. В о с к л и д а н і е (Exclamatio) е неволю движение на душа та, кога то отъ силно чювство и страсть казвамы речи, и слова, на кои то ны подканя страсть та, или обрацамы слово то къмъ другито. А зашто то Восклицаніе то е кратко обращеніе, изгласяватъ одушевленны, неодушевленны, видимы, невидимы, живы, мертвы и проч. и.п. о tempora о mores! — о времена, о нравы! (Цвц.) и въ писма ся употребява. н. п. „какъвъ день бѣше онзи, въ кого то ся разделихмы! на васъ какъ ся виде? о, за мене бѣше много горчивъ и жалостень! какъвъ часъ бѣше той! азъ да идж на една страна, а въ

на друга, дору имамы толка любовь между си! . . . О, колко плакахъ, като отдохъ у. . . гдѣ то толко радостливо приминахмы! колко разлика! колко жалостно! сичко то добро, а само тебе нѣма!“

54-о. Совоскличаніе (Epirrhonema) е, кога то, като свършимъ слово то, или речъ та, заключивама нѣкое разсужденіе, или увѣреніе, или чюдашъ, и проч. и. п. „Тя и такива треба да струва добрый и благий гражданинъ.“

55-о. Діапорезисъ е, кога то разпадени отъ нѣкой страсть, или чюство, думамы чи незнаймы вѣче, какво да кажемъ, или какво да речемъ. Тая фигура дава сикъ на слово то, и другъ нѣтъ става съ вопрошеніе, другъ пѣтъ съ Совоскличаніе. и. п. „Нечи немамъ какво да кажиъ за тебе и работы тѣ ти; ами незнамъ отъ гдѣ първо да зафанж,“

56-о. Удивително е, когато, дору слушателя отъ Новышніе то чяка естествено Пониженіе на мысль та, мы правимъ несадеждно Пониженіе. и. п. кога то Великій Александръ попыта Диогена „какво добро ищешъ да ти сторжъ?“ (сиречь азъ прочютый и великій царь). Диогенъ ся обърна и му рече „дранни ся малко на татакъ, да не закрывашъ слънце то, чи ми е зима.“ употреблявать тая фигуржъ въ писма та, кои то ся шигувать. и. п. „Много ми е жално за болестъ та ви. О, кой знае сега колко выкате, колко ви боли рѣка та, нито спитъ вонстина сега! нито ядешъ! нито пѣшъ! нито пѣшъ! нито ся смеешъ! о, това като помыслиж, дохожда ми да плачъ, но азъ като плачъ сега, знамъ чи си оздравель, и ся падѣвамъ, и то желымъ“.

57-о. Удержаніе (Aposiopesis) е, кога то, като почнемъ едно страдателно, жалостно, или неугодно предложеніе, умачивама го, като кажемъ, едикъ, или двѣ ре-

чи. И то прави по' много впечатленіе, нежели, ако кажемъ сичко то предложеніе и. п. „неможахъ да познамъ отъ гдѣ си зель сомнѣніе чи не мя благодарятъ писма твѣ, дору ти хорогувахъ толко, . . . дору. . . . малко остана да ся скарамы.“

58-о. Паралеленъ е, когато, нато приказвамы много, и велики, да спомнувамы имената на по' малки, и знайны, а да думамы чи тѣхъ оставямы. Или, кога то отъ колкото смы казади, може да ся разумѣмъ и будуща та, и тѣй дору назвамы на слитители тѣ, какъ кеще ги утѣхчимъ, и нещечимъ ги прикачимъ, пакъ имъ ги спомнувамы на кратко, и това недокарва малкъ силъ и помощъ на слово то. и. п. „Каквы трудове, каквы мъжи, каквы страданія, и каквы иждивенія съмъ притрпелъ и сторилъ, то не ще ги прикажъ, но. . .“ прилична е тая фигура въ писма Повѣствователи, Извинители и Похвалятели.

59-о. Противоположеніе (Antithesis). Тая фигура малкъ разность има отъ оная на рѣчи тѣ: защо и тамо противоположенны тѣ речи, раждатъ противна мысль, и туль противоположенна та мысль ражда ся отъ противоположенны речи, и нѣкой пѣтъ съ перифразисъ. А кога то сж и речи тѣ противны, прави по' велико впечатленіе. и. п. „по' добръ сухъ хлѣбъ съ любовь, нежели печена крошкка съ каранъ“ или — „по' добръ мѣкъ прибытокъ (кяръ) съ правда, нежели голѣмъ съ неправда.“

60-о. Оттѣненіе (Емфазисъ) става, кога то пишемъ нѣкоя речъ, или предложеніе, ачи ъкъ полагамы въ таково мѣсто, шото да направи впечатленіе по' голѣмо. и. п. „той, като казва за мене чи съмъ предатель, о земля и небо! какво друго добро ще ся надѣва человекъ да чюе отъ него?“

61-о. Упорность (или напряженіе) е, кога то нестъ тж мысль ѡзъ изражявамы съ много способности, но тя треба да е важна, и таквая, коя то некамы да изражимъ по' силѣ и проч. и. п. „той е длъженъ да ся покорива да слушѣ, да внимава. .“ тая фигура прави велико дѣйствіе, когато ѡ употреблявать тамъ гдѣ то треба.

62-о. Предупрежденіе (Osecratio) е, кога то предсказывамы, оиѣ, кон то може да каже противникъа ни, и ся отговарямы на тѣхъ, и тѣѣ давамы голѣмъ силѣ на слово то еи. можемъ да употребимъ тая фигурѣ, кога то совѣтувамы, или мжиримъ некого. —

63-о. Нравоученіе (гноми, или поучително изреченіе). То собственно не е фигура, както и опредѣленіе то (Definitia та). но говорятъ и за тѣхъ въ фигуры тѣ. Нравоученіе е прочее кратко и соборно изреченіе за чловѣчески тѣ пѣща, и употребително за совѣтъ и. п. „по' лесно е чловѣкъ да добые иманѣ то, а не да го оварди.“ — и — „какво то е художество то на чловѣка, таквыя му сж и мысли тѣ.“ — и — „нужди сж пары тѣ, и безъ тѣхъ нищо добро не може да стане.“ — и — „животъа е толко кратакъ и късь, що то за малко време ся евръшва. и потокъа, кой то ны носи, толко е силепъ, што то едвამъ ся показывамы, и тутакси ны за поскъ.“ Но тая фигура не треба да ся употреблява често въ писма та: Защо, кой то ѡ употреблява често, той ся показва чи е по' учейт, а други тѣ ги има за веучены.

64-о. Опредѣленіе (Definitia) е, да опредѣлимъ съ малко речн естество то на предлагаще то. и. п. „Законъ е обрѣтеніе и даръ божій, а правило на мждры чловѣцы“.

65-о. Представленіе е, кога то говори, или писва чловѣкъ свободно, и безъ страхъ речн неблагодар-

мы, и мжри нѣкого за погрѣшки. Но треба да сѣ истина ошя, кои то говори и искренни. Съ тая фигура проповѣдувать много пѣти проповѣдници тѣ, и мжрять голѣмцы и царѣ. Прилична е и въ писма та за двѣ причини; първо защо писмо то ся пишше съ искренность повече, а второ, какво то ся пишше, то го знакъть само оныя два пріатели.

66-о. Прощеніе (Уступленіе Concessio) є да ся показвамы согласни съ кое то може да каже слышателя, или противника ни на слова та ни, за да скажемъ послѣ по' силы слова. Сократъ често употребляваше тая фигурж, както и Оратори тѣ. Може да ся употреблява и въ писма Уничижителны и други.

67-о. В о з о б щ е н і е (Anakyposis) є фигура сложна отъ Прощеніе, и Вопросеніе, и става, кога то предложимъ на слышателя предмета, послѣ го пытамы, да ни поучи, или да ни кажи, ако є было возможно другоаче да стане по' добрѣ. н. н. „Какяо друго можяхъ да сторж, като гледахъ . . . и проч.“. Но треба да внимавамы за да не прощавамы ошя нѣща, чрезъ кои то давамы силж на противника ни, нито да предлагамы такява нѣща, кои то не ще можемъ послѣ да поправимъ.

68-о. О т в ѣ т в о в а н і е (Anthrophora или Dialogisme) є, кога то сами пытамы, и сами отвѣщавамы, или като чи ни пыта нѣкой, а мы му давамы отвѣтъ. н. н. „Но ако рече да отнеми и то, кой сепѣ ще стои насреща му? братъ му? по той мыслж, и ще му помогне юще. а уйка ви? по той неможе и на себе си да помогне. . .“ употреблявать тая фигурж и въ писма Просителни, и Извншители.

69-о. П о п р а в л е н і е (Epanorthosis) є, кога то поправявамы нѣкое слово, или смыслъ, коя то смы предсказали, за да кажемъ другж по' силаж. н. н. „но отда-

лчихся, и казахъ хораты, кои то не требаше да кажемъ; зато ся вращамъ въ доказательства та“ А кога то преправямы оныя, кои то ще скажемъ то ся дума Предправленіе. Тая фигура ѡ употреблявать въ всякакъ видъ на слово то, и въ просто говорятъ, и въ писма, кога то слово то, кое то смы сказали, или ще скажемъ, е темно, чудесно, или тежко. Но не треба да сякамы, какъ като предиравимъ кое да е слово, можемъ послѣ свободно да го скажемъ, или да го поправимъ: зашо Оратори тѣ не поправятъ, кое то ся сказали, но даватъ имъ по великъ стѣжъ, нито смежтъ да говорятъ вѣща та, кои то не приличя.

70-о. Разговоръ е фигура, въ коя то говори нѣкой, или съ себе си, или съ другаго. Тая фигура е употребителна въ Повѣствователи тѣ писма повече, и въ писва, кога то описвать разговоръ другаго. А кога то ся разговарямы въ писма та съ оногова, кому то пишемы, то става Отвѣтствованіе.

71-о. Одушевленіе (Prosopopoeia) е, кога то человекы, кои то не сж при насъ, или сж умреши, говорятъ, като живи, и като да сж при насъ, или животны безсловесни, или бездушни представлявать ся, като да иматъ живость и дѣйствиe. Но тая фигура по много ся употребляя въ Поезіа та, нежели въ Риторика та: зашо еи вижда, като отъ вѣтъ естество то, зато и ако да е добра фигура на рѣдко ѡ употреблявать. Сократъ прави законны тѣ, и общество то чи, като бѣгали отъ града, срещнали го и му ся оплаквать и проч; и въ писма употреблявать тая фигура.

72-о. Изображеніе (Hypotiposis) е, кога то представлявамы съ толко живость и точность онова, за което говоримъ, или пишемъ, шото да сяка слышательна, или читательна чи ги гледа. Такиви сж описанія та та и.

приказванія та та поетически. Употребава ся тая фигура и въ Риторика та и писма та.

Изображеніе то има четири видове. Нравотвореніе, Доказателство, Лицеописаніе и Мѣстоописаніе.

73-о. Нравотвореніе то (Ethorsee) е, когато представлявамы особни тѣ нрави, обичаи и характери одного чловѣка, или безсловеснаго: но треба да приемамы да опредѣлявамы своиствени тѣ характери на подлежаще то, кои то да го различествувать отъ едновидни тѣ му. Добри Нравотворенія сж Теофрастови тѣ характери, Св: Василіево то слово за пиѣщи тѣ и други. На тая фигура ся относя, и кога то сказвамы слово, и речи, кои то мыслимъ чи щеше да ги каже опыи, за кого то говоримъ.

74-о. Доказателство е, думать, кога то приказвамы чгсто, и по тѣлко описвамы пѣщо, което ся случило, п. п. търсяпѣ, борбы, и проч. Има различіе отъ Етопія та, защо не представлява характери и нрави, но дѣла естествени и чловѣчески, и нѣкой спена на чловѣческіа животъ.

75-о. Лицеописаніе или Мѣстоописаніе е описванѣ на вънкашни ѣ характери на едно лице, или мѣсто, както омирѣ описва Терента, грозность та му и проч. Фенелонѣ описва осрова на Калипсо. Тая фигура ѣ употреблявать повече то Поети тѣ, А Оратори тѣ, кога то дава сила, и украшеніе на слово то; и въ писма може да ся употреби, кога то е нужда.

76-о. Прехожденіе е, кога то, отъ подлежащія подлогъ принимавамы пѣ другѣ, кой то треба най послѣ да ся соединява съ главныа, и да дава по' много потвържденіе, на онова, за кое то говоримъ, или да е нужно отъ естество то на подлежаще то. Зато предъ Прехожденіе то правять Предправленіе. п. п. „и за тіа довольно говорихъ; а сега. . . остава юще една чистъ,

кой то не е мало нужна . . .“ А кога то преминуваме отъ главния предметъ въ другъ не толико нуждный, или нуждый, но масемъ ся довольно време съ него, то ся дума Отступленіе (Digressio). употреблявать тая фигура и въ писма та.

77-о. Умаленіе е кога то, кой то говори вижда ся чи умалыва злоба та, кой то е противна на добродѣтель та, кой то иска да похвади. и. п. Сократъ амѣсто да рече е благороденъ гражданинъ, дума „што азъ съмь ся родить отъ дрѣво и камень.“ Тая фигура показва благородность, и е много потребна тамо, гдѣ то, ако кажешъ нѣщо то, за кое то говоримъ естественно, ще ся покажешъ самолюбивъ, и безобразенъ, и простъ. Много Умаленія употребивама и въ разговора си. и. п. кой то иска да каже чи е богатъ, дума по' благородно „слава богу, не съмь длѣженъ никому.“ Благодѣтеля дума на оногова, кой то не му е позналъ благодарніе то „слава богу, нѣщо зло не съмь ти сторилъ.“ И въ писма ся употребява тая фигура.

78-о. Нарашеніе (Gradatio Incrementum) е кога то вочавама отъ най слабый разумъ, и постепенно отхождама до най силны, и ся употребява повече, когато слово то е судебно, и не всяко ги въ речи тѣ, въ чисти тѣ, или въ членове тѣ на періода, што въ нарешены періоды, но въ реда на доказательства та, въ кои то треба много пати, ако не всякоги да варвимъ отъ по' слаби тѣ, къмъ по' силни тѣ. Достойно за забелѣжити е Кикеропово то Нарашеніе и. п. „беззаконіе е да гуди нѣкой Римлянина въ оковы; злодѣяніе е да накара да го бѣжтъ; почти е отцеубійство, да го убіе; а какво прочее да кажъ чи е той чловѣкъ, ако го разпе на кръсть?“

Освентъ тая фигура варекдасть и други; но мыслѣ довольно смъ тая за да дадасть начало на първоначални тѣ,

и да имъ разпалятъ любовитство то за да почитатъ да уеѣщатъ добро то. А ако наредихмы повече отъ колко то требаніе, намѣреніе то ни е за да ся улесняватъ чрезъ тѣхъ въ по' высоки тѣ прегледванія на слово то. Юще Критици тѣ иматъ фигури тѣ, като начало и изворъ на Красноречіе то, дору и прегледваніе то на фигури тѣ. е най легка, ясна и благодарна часть отъ художество то на слово то за първоначалны тѣ ученици.

79-о. Раздѣлихмы тая главж на тры. Фигури тѣ на слово то, или на речъ та познахмы, чи сж едно-таково, или инакво положеніе и ображеніе на речи тѣ, което дава нѣкоя добродѣтель на слово то, и ако ся промѣни това положеніе, изгубва ся и фигура та. А Тропы сж речъ, или слово, което ся променува отъ собственио то значеніе на друго несобственио, или подобно. А фигури тѣ на мысль та сж различно ображеніе и употребленіе на мысли тѣ, за да изразимъ страсти, чувствованія, понятія, и за да направимъ и шдншатели тѣ да ги познаватъ.

80-о. Фигури тѣ сж языкъ на мѣтаніе то на страсти тѣ. А треба да е остроуменъ чловѣкъ за да ги изобрази, и да ги увотреби тамо, гдѣ то треба. А тѣхно то придаванѣ и прегледванѣ не докарва мало упражненіе на остроуміе то, което само, като ся соедини съ чувствителность та, пуждно е на свякаго, кой то вивса писма. Но не треба за това да сѣкамы чи треба само съ фигури да говоримъ и да писваме; защо тукъ сж ся изгьгали много, кои то, като зели фигури тѣ за главно дѣло свое, оставили мысли тѣ и еущество то на слово то, и таѣ ся воказали дѣца, лекоумни, и Солпети. За то дума и Волтеръ „les bons mots, les jeux de paroles, les calembourgs et les pointes sont l'esprit de ceux, qui n' ont pas,“ сиречь „избрашны тѣ речи, игра-

чки тѣ на думы тѣ, созвучія та, и бодила та употребля-
вать ги за да ся показвагь остроуми, кои то немятъ о-
строуміе.“

81-о. Слово то има четиры видове фигуры. Фи-
гуры на речи тѣ, на мысль та, на гласа, и на тѣло то.
За двѣ тѣ послѣдны не є мѣсто то имѣ да говоримъ въ
Писменника. Но и четиры тѣ сѣ естественны, и ги упо-
треблявать и най прости тѣ человекы, кои то, зацо то
сѣ по' близо при естество то, или зацо то първо отъ
него ся поучывагь, за то всякоги хоротувать съ фигуры,
и не є возможно, въ всякакво говорягь, и най кратко да
є, да не употреби всякій нѣкоя отъ тия фигуры. *) Тая

*) Мудрый Мармонтель за да додаже тона, измысли за ехѣтъ
единъ примѣръ, въ кого то представлява одного кростака, кой
то ся разгнѣвилъ на жена си, и отъ край до край и гово-
ри съ фигуры, и начинава тѣи.

„Азъ ако и река тѣи треба да бѣде, та дума не. Вечеръ,
сутрѣ, деиѣ и ноцѣ ся кара (Противоположеніе). Никоги,
никоги не ма оставя миренѣ (Окруженіе-Повтореніе). Ты є
Ходера, є цѣль Діаволь (Увеличеніе). Но за бога, кажи ми
какво ти направихъ? (Вопрошеніе). Боже мой! каква лудость
бѣше моя та, да ся ужеся азъ за нея (Восхищеніе). дано
скаси боже димъ тѣ ми, за да ся исбавя отъ нея (Прокляня-
ваніе). Кой нещыва, козко вреди си ми направива, и козко
мѣчно ги търпя (Паралелизмъ), барияхъ остави ма зи имя
боже, да си върши работа та съ миръ (Моленіе). Или ако не, да не
сѣмъ чехѣкъ, ако не . . . а! не деи ма струва (Прокляня-
ваніе и Удержаніе). Плачишь; о! свята та душа! есаго ще
рекагь, чи азъ немамъ правдѣ (Нашмешка). Добръ! нека да
є тѣи, азъ сѣмъ много гнѣвилъ (Прошеніе). Хиляда пѣти
є было по' добро, да бѣше грозна, да ся нешидѣхъ тейзи
твои дукани очи, кои то ма измаиха (Хлєвазмъ). По ка-
жияи не можаше ли да ма държишь съ добро, както щеше
(Предупрежденіе)? дѣца та ни, приятели тѣ ни, сосѣди тѣ ни,
сичкія свѣтъ вижда чи не живеемъ добръ и мирно, човатъ
выкове тѣ ни, безпѣтны тѣ ти хораты: кога то та видеха
да ма гоинишь и да ма плашишь съ очи страшни, съ лице
диво съ коса забъркана, зеха да триперять, и вретъ то при-

ѣ причина та, за да ставать точны живописцы, и достовѣрны, колко то Оратори, и Поети отъ маки сѣ ся оставили на естество то повече, нежели на Политизма. Това треба да памети, кой то желае да сполучи въ фигуры тѣ, и да упражни себе си, за да стане чувствителенъ, и да ги употребява само тогива, и тамо, гдѣ то му показва естество то.

82-о. Видехмы, какъ нето то предложеніе, или періодъ дохожда на двѣ три фигуры. Това ни показва, за да предиримъ, и да познаемъ, какъ нето то слово, истый періодъ, много пжти, нето то предложеніе може да ся прегледа споредъ много способы Словоисчисления, и да стане за примѣръ на правила много различни помежду си, и п. „не първый, не вторый, не третый“ това, като прегледашъ наречіе то, не, е, Единначаяіе, а отъ именителни тѣ падежи, Соотвѣствіе (Omeoptoton.) А отъ крайнина та ерпчка, или слогъ-ий-е Единокончание. А зацо то

казвать, кой то мише по край нистъ свѣ чюва (Изображеніе). ще сикать чи азъ съмъ нѣкой лошевъ челькъ, чи нсти даважъ потребни тѣ, чи та бія (Нараченіе). Но не е тѣй, знаать ти чи имажъ добра душа, знаать чи обичаать да живее мирно (Поурачленіе) Не, свѣтъ не е безправденъ, неправда та остава въ оногови, който има (Гюми). Само напраздно излизахъ сички тѣ майчини ти обѣщанія, какво ли казна и тя, какво ли ще рече зацо ты знае сичко то, и ми ся струва сега кито да п чюважъ да ти нѣмри и да дума. „Немалъ си честь мой зете, требало да наднешъ въ по добры рѣдѣ (Одушевленіе).“

Това го преведохмы, не като изрядный примѣръ, но само за да ся познае, какъ фигуры тѣ не треба человекъ да чѣка да ги научи отъ художество то на слово то, но отъ естество то, и зацо въ толко мало продълженіе Слова, не е възможно да ся наредятъ сички тѣ фигуры, познава сачи ся отъ нужда наредены. Но пакъ е добръ примѣръ за млади тѣ за да вичмавать въ гонорачіи то, и да употребявать прави тѣ и естествени тѣ, а да отбѣгвать отъ неправы тѣ, и да ги поправявать отъ поученіе то на Художество то.

нема союзы в Безсоюзіе. Може да са аени и аа Солокупленіе, и за Умолчаніе, и аа Парашеніе, и за друго. А това сказавши, не чи сж нужды такыва мая и тыки изпытванія та, но да не са смущалать първоначални тѣ, како гледать какъ нста та фигура дохожда на много фигуры. И по' добръ е, можемъ да кажемъ, да отбирать фигуры тѣ, да ся остроумны за да ги измыслятъ, и да ги употреблавать тамъ гдѣ то треба, нежели да знакътѣ имена та имъ, кое то е нужно само на Художнописцы тѣ.

ГЛАВА III.

ЗА УКРАШЕНІЯ НА СЛОВО ТО.

83-о. Ииа и други украшенія на слово то, кой то, като употребляемы тамъ гдѣ то треба, докарвать благодареніе, украшеніе и пріятность п. п. Изрѣченія (рита) Народія, Речи измыслены, Примѣри. Параболы, Анекдоти, Разказванъ, Исторійки, Мысли остроумны и непадежны.

84-о. Кога то въ просто то голорягъ пѣкой остроумиъ, въ мѣсто да каже слово, или отвѣтъ пѣговъ, той сказва пѣкое Изреченіе аено, или знаино, то е много пріятно: аато добро е да ги употреблева человекъ и въ писменно разговарягъ. Но треба първо да сж ясни. или ако не сж, да ся изтолкувать, да благодарять повече отъ просто то слово, да не сж отъ пужда употреблени, нито често, нито отъ Списатели не Славны, нито да сж тѣми. Кой то ги употреблева тако, гдѣ то треба, то е

знакъ чи е ученъ, и има добра память. На млади тѣ е прилично да ги употребявагъ, а на стари тѣ, или на достопочтенны лица, не е нужда. н. п. „Намери Филиппъ Натанаила.“ „Не ма докачай.“ „Много сж омразили богатство то, но славъ тж пикой.“ Отъ това познаваме, какъ не треба Изреченія та да сж преоготовлени, но да употребява человекъ, само колко то му додаты на ума, като писва.

85-о. Пародіа ся дума, когато казвамы стихъ, отъ нѣкого Поета, или чясть отъ нѣкого С писателя, но имъ измѣнуваме или единъ, или много слогае, или речи споредъ памѣненіе то ни. Такивы Пародіи правяше много Диогенъ Синапченинъ.

86-о. Осветъ други тѣ родове на Слово то, Комедіа та, и Писемна та наука има изволеніе да измыслъ новы речи, кои то ги правять споредъ произведеніе то на речи тѣ, но или ги нема въ языка, или не сж употребигелны, или простены за употребяванѣ. н. п. — Вълчепрѣятелство, Егоизмъ, Патріотизмъ и проч. могатъ и въ писма да ги употребягъ. Кои то писвагъ писма по много употребявагъ тѣя украшенія отъ други тѣ Словописцы: но не треба всякоги, и всяко писмо да пълнаты съсѣ тѣхъ. Защо въ разпалени писма не сж прилични, а не треба да ея показваме чи ея играймы, кога то не е време. Но ако имъ е тамъ мѣсто то, добро е.

87-о. За да изяснимъ по добръ онова за кое то говоримъ, или за да увѣримъ повече, да го уселимъ, приказваме нѣщо, кое то сж е случило и мѣза на наше то, и сравяваме го съ наше то, и заключаваме, и познаваме, какъ зашто то иматъ иети тѣ обетоятелства, и наши тѣ ще иматъ тя сътвеннъ: или ако сж противни, противно ще излезе. Това ся дума Сравненіе, и онова кое то ся зема като предель (definition) е примѣръ. А става споредъ три слособы. Ако предѣтъ на срав-

веніе то има обстоятелства по' велики, е примѣръ, или сравненію — Отъ по' велико — ако има равни, е — Отъ равно — Ако има по' малки, е — отъ но' мало — и. п. „Мудрость та и прилъжаніе то направи Европа тж да дава законы на сичкіа свѣтъ; може и всякій народъ да бжде благополученъ, ако има прилъжаніе за просвященіе то (отъ по' велико подобно).“ — п — „Ако вы, и ако сте лукави, давате благи данія на ваши тѣ чяда, колко повочо може да даде небесный отецъ, на оныя, кой то му ся молятъ?“ (Отъ по' мало подобно). и проч. Но въ писма та треба примѣри тѣ да сж по кратки и по' прости.

88-о. Кога то примѣръта е добръ казанъ, но при-
способленіе то му стои да го направи слышательна; или об-
стоятелства та, и произведеніе то имать подобіе, но при-
чипа та има разность дума сп — Парабола (Причта):
тя сязема и отъ одушевлени, и отъ не одушевлени, и
отъ истинска Історія, и отъ измыслена, какви то сж
Омерови тѣ параболы отъ потоцы, киннове (Громовы
стрела), отъ пчелы, отъ жеравы, отъ овцы, Слонове, же-
ны, мъжи, и проч. Какви то ся причты тѣ въ Евангеліе
то. Парабола та прочее е размѣщенна Метафора,
или Метафора изложена по' пространно, като примѣръ.

И Апологъта и Басня та имать основаніе одушевлен-
ня тѣ, и неодушевлени тѣ, какъ то, и Парабола та. Но
живтъ главнж разность между си, зашто ги представя-
ватъ бездушны тѣ, като одушевлени, и безсловесни тѣ,
като словесни, и колко то приказватъ, или е чудо, или
могжтъ да бждатъ, но не существовать, или не сж до-
стовѣрни. А Парабола та ги преглежда споредъ есте-
ствени тѣ имъ дѣйствія, и мърдавія истина и дѣлохъ, и
ги приспособява, въ подлежаще то слово, както е ле-
сно да го разумеє человекъ, като сравни Есоновы тѣ

Басни съ Омировы тѣ Параболы. Пригледай и причты тѣ въ Святое Писаніе.

Кратки причты може да употреби челоуѣкъ и въ писма та, а пространни не, и въ мѣсто тѣхъ, ано еиужда правими нужди тѣ речи отъ нѣкоя причта, ка Метѣора.

89-о. Анекдоты (ineditum) называаатъ къкоу лю бобытны нѣща, кои то сж ся случили между прости, или значителны, между живы, или мъртвы; но зашто то неспоматъ, што за обща полза, кито за вреда, Історіа та не ги спомнува, или ги знажтъ само домашки тѣ. А тѣхъ ги употребляватъ, или за да ги прикажатъ аа оиы, кои то не ги знажтъ, или за примѣръ. п. п. „Друго извѣстіе Академическо кемамъ да ти пишж, само, какъ не-сретный и. Буерь умре 84 годишенъ. Думатъ, канъ въ сичкіа си животь сочинилъ повече отъ 20,000 стихове, и вѣрватъ, зашто друго кичо неправяшс. И ако бѣше обичай да горятъ мъртви тѣ, като Римляни тѣ, можаше да стане погребеніе то му, като Кассіево то, кого то като изгорихж не имъ потребахж дърва, зашто то доволни бѣха списаніята му, съ кои то запалихж голѣмъ огнь.“

90-о. Історійни сж кратки приказванія за дѣла некого знайнаго челоуѣна въ Історіа та. Кратки може да ги употреби челоуѣкъ и въ писма. п. п. „Коплика Хангулеттый пада отъ конья, потжва въ вода та, излазя отъ горѣ, панъ потжва, пакъ излазя, най сетѣ долава едик конекъ упашкж, държи ся добръ за ася; конья го извади на крайа, ваяда конья, и ся спусва въ кървава борба, два нурусува го ударятъ по капелото, и ся враца пескутель советѣмъ. Ето ти едикъ флегматическій, кой то има студена кървь...“

91-о. Смысли, кои то докачатъ некого, или сж невадежны ти сж най добро то украшеніе на писма та, и както всяко Надгробіе, и Ениграмма треба да има жи-

ло, сиречь понижснїе то на края да е неважедна емыль, и тѣнка, и въ писма та велкъ періодъ треба да е тѣй. А тѣи ся раждатъ одь остроумїе, многоученіе, и велкъ опытъ. А кога то ся украшаватъ, и съ фигуры тѣ, и съ други тѣ украшенїя на слово то, и ся изложатъ съ ясность, тогава приемо то става изрядно. п. п. „Знамъ чи не съмъ достоенъ да мя простишь, но та увредихъ безъ да щѣ; молихъ ти ся недей гледа толко дѣло то, колко то сърце то. Други тѣ иматъ правдѣ да дирятъ правдѣ та, но прїатели тѣ треба и да прощаватъ.“ и проч. . .

ГЛАВА IV.

ЗА ИЗОБРѢТЕНІЕ ТО НА МЫСЛИ ТѢ.

— — — Si vis me flere, dolendum est
Primum ipsi tibi — —

Hor.

92-о. Слова та нишо друго неправятъ само изражаватъ понятїя та ни: За това колко то говоримъ за сетенство то на слова та, можемъ исто то да кажемъ и за понятїя та: Защо отвлеченно то прегледванїе за понятїя та, и какъ ся раждатъ, и какъ ся сочиняватъ, то е дѣло на Филозофія та. Ако прегледамы прочее слова та, кои то говоримъ, ще познаемъ 1) накъ всяка чясть отъ періода, членъ, или предложснїе, или е общо, и ся преспособява, и дохожда отъ горѣ на много предмети, или е частно, и ся отноея на малко, или на едно. п. п. „Петръ мра-

заше Коста“ (Предложение чьтно, на едно само нѣщо ся относя) — „Петръ и Коста ся мразяхъ“ (на две ся относя). „Българи тѣ и Сърби тѣ нѣкоги ся бихъ“ (общо на много). Елипи тѣ навихъ Персіянены тѣ (по' общо) — „человѣцы тѣ отъ край свѣтъ ся бѣхътъ безумно единъ съ другиго“ (най общо) 2) Какъ много пѣти, като соединихъ едно предложение съ друго, ражда ся и третю. н. п. „Когато Хелины тѣ навихъ Персіянены тѣ, Аристидъ бѣше Военачалникъ“ (Генералъ); отъ това ся ражда третю предложение — „и Аристидъ прочее бѣше въ тойзи бой.“ — Това ся дума Силлогизмъ (умствование).

93-о. Силлогизмъа обима две главны предложения, и едно заключение; едно то предложение може да е общо, а друго то чьтно, и излазя послѣ отъ тѣхъ заключение чьтно, н. п. „Сички тѣ человекы умирать“ (Предложение общо — дума ся и по' велико, или Болшее) „А и Станцю е человекъ“ (предложение чьтно — дума ся и по' мало, или меншее). „И Станцю прочее ще умре“ (Заключение чьтно). Като зематъ тойзи Силлогизмъ за основаніе, прегледватъ много негови други видове съ общи заключения, и съ чьтни предложения, и отрицателни, утвердителни, и съ по' много предложения, и други, кои то прѣматъ името си отъ Союзы тѣ. н. п. Соединителни, условни, Противоположни, раздѣлителни. н. п. „Аристидъ и Платонъ бѣха мудри“ — и — „Ако богъ е совершенно правосуденъ, той ще воздаде всякому споредъ дѣла та. Но нема сомнѣніе чи богъ е совершенно правосуденъ; слѣдственно ще воздаде всякому споредъ дѣла та“ и проч. Но тѣхно то пригледваніе е на Диалектика та.

94-о. Кога то говоримъ неправишь, както горѣ Силлогизмъ, по ся оставява едно то отъ предложения та, а казвамы послѣ заключение то. н. п. „Сички тѣ человекы-

ды умиратъ, и Сократъ прочее“ — или — „Сократъ в чловѣкъ, ще умре прочее“. — То ся зове Епитимема; или отъ едно само предложеніе. и. п. „Сократъ като чловѣкъ ще умре.“ А кога то отъ частни предложенія правнѣ заключеніе всеобщо дума ся Епагога.

95-о. А кога то отъ две предложенія совсѣмъ противни между си правнѣ исто то заключеніе, то ся дума Дилемма.

96-о. За всяко нѣщо говоримъ и испытывамъ споредъ три способа. 1) Ако существува, ако е станало, ако треба, и ако е возможно и проч. то ся дума Помышленіе. 2) Когато смы увѣрени чи существува, чи е станало, или треба да стане, или е возможно, дириамъ какво е, кое то существува, какво стала и проч. то ся дума Предѣлъ. 3) Какво е споредъ естество то, и качества та, и то ся дума Качество. А три тѣ заедно ся думатъ Стояція. и. п. Некой нашъ пріятель сжрдися, зашто то, отъ негови тѣ пары, кои то остапнѣ намъ, далисмы за некая общенародна нужда и смы го увредилл. Ако прочее, то не е истина, писывамы му, какъ, то несуществува, и исканіе то ни' е Помышленіе (Аше есть), сиречь испытывамы, ако сж дадени пары тѣ. Но ако задържахмы тѣхъ, не за общенародна нужда, но за да ги дадемъ нѣкому, кому то ималъ да дава, или на нѣкого неговъ сродника по негово порѣчанѣ; или зашто то имаше намъ да дава, писывамы му, какъ не треба да мысли за уврежданѣ, кога то си плаща долга и исканіе то ни' е Предѣлъ (что есть), долгъ, или вреда. Ако ли безъ негово изволеніе ги дадохмы за общенародна нужда, отговарямы му ся, какъ споредъ законы тѣ на мѣсто то, търговски, или граждански, не можяхмы да отбѣгнѣмъ, и той, ако бѣше, щеше да даде повече и проч. тогива исканіе то ни' е Качество (каково е), колко добръ смы сторилл. Но не е нужда да искамы всякоги и три тѣ тѣ:

защо едно то, или две тѣ може да сж явни, а да ся иска третѣ то.

97-о. А въ такива обстоятелства намерувать доказательства споредъ два способа, кои то ся думать мѣста, Вътрешни и Въикашни. И Вътрешни сж, кога то доказва подлежаще то съ Свидѣтели, съ Записи, или за да увѣри, съ Клятва. А Въикашни сж да извади доказательства, и да испита слѣдующи тѣ: 1) Причини тѣ. 2) Предидущи. 3) Слѣдующи. 4) Обстоятелства. 5) Изчисленіе на чясти тѣ. 6) Предметы тѣ. 7) Сравненіе и други. И. п. Испытываы а) Кое стана причина та на него иѣшо. б) Кое стана по' напредъ. в) Какво можаше да слѣдува, ако не бѣше станало тѣй. г) Кой го направи, кое направи, гдѣ, кога, какъ и зашто. д) Раздробяваы предмета и му испытываы чясти тѣ еднж по еднж. е) Колко страдахж, кои то не направихж исто то. ж) Колко други страдахж, по' много, но не го иматъ за нищо. Горныя примѣръ споредъ прво то и второ то Стояніе ся преспособява въ Въикашни тѣ Мѣста, а споредъ третѣ то въ Вътрѣшни тѣ. А тіа доказательства ся думать Епихерема.

ГЛАВА V.

ИЗРАЖЕНИЕ НА МЫСЛИ ТЪ.

Is enim est eloquens, qui et humilia subtiliter,
et magna graviter, et mediocria temperate
Potest dicere. —

Cic. in Orat. C. 29.

ЗА СЛОГА ВООБЩЕ И ЗА НЕГОВИ ТЪ ДОСТОИНСТВА И НЕДОСТАТКИ.

Facta dictis exaequanda sunt.

Sallust.

98-о. Като изнажъримъ мысли тѣ и ги разположимъ, остава да ги изразимъ, да ги изпишимъ . . . да ги напишимъ тако, щото все да буде ясно за ума, легко за чтеніе, пріятно за слуха, което ся дума Слогъ.

99-о. Слогъ, Составъ, Стилъ *), Перо, Проза, сички тѣ тия названіи означаватъ способъ за да си изразяваме мысли тѣ, и да писваме искусно.

*) Стилъ (Stylus — Style — Stile) у древни тѣ было металлическо перо, отъ едѣя та страна изострено, а отъ друга та тупо, съ острѣя край писвали на таблици иавощени (in scris), а съ тупѣя изглаждали написанио то и поправляли. Нови тѣ языци думятъ, „има добръ Стилъ, или добро перо“, вм. Карактера Писанія, Слова, Речи, Израженія, Музика, Архитектуры и проч.

100-о. Слогъ е способъ, (свойственный велкому Писателю) за да си изражава мысли тѣ. Колко то разны характеры имать Писатели тѣ, толко могатъ да бждѣтъ и частни слогове, кои то ся измѣняватъ отъ предмета (избраннаго отъ Писателя), отъ цѣль та на предложеніе то, отъ расположеніе то на духа имъ, съ кого то пишжтъ.

101-о. Сички тѣ языцы на свѣта имать исти тѣ начилии правила, кои то испытва Всеобща та Грамматика; по всякъ единъ, освенъ свойственны тѣ си речи, има и своинства, и ідютизмы, чрезъ кои то има разность. Но и всякъ человекъ, кой то говори единъ отъ тая языцы има свойственный способъ на израженіе то си. Защо, и ако елики тѣ человекы умствувагъ и размышлявагъ споредъ исти тѣ правила на Логика та, но всякъ ся изражава пакъ както ся води отъ языка, кого то говори, отъ знанія та си, отъ чувствованія та та си, отъ склонности тѣ си, отъ встествени тѣ си стремлѣнія, отъ предметы тѣ и проч. и за това другъ пжтъ говори другъ Слогъ Слова, другъ пжтъ другъ, другъ пжтъ единыа, другъ пжтъ другія, другъ пжтъ много, другъ пжтъ нѣколко.

102-о. Видямы прочее какъ всякъ человекъ има тры израженія Слова. 1) Грамматическо то, кое то ся дума и Речь. 2) Физическо то, (зашо всякъ человекъ има своинственъ діорганизмъ (членосоставленіе), зато има и своинственны склонности, стремленія, чувствительность, и слѣдователно и своинственъ Слогъ Слова). Физическо то нека назовемъ изрядно, Слогъ, Стихъ. 3) По Случай, кое то произхожда отъ предметы тѣ, и всякоги не е своинственъ истому человеку. Отъ тия израженія естественно то не ся измѣнува, но може да ся уработи и усоверши. А Грамматическо то сообразява ся и ся уподобява доводно съ други тѣ чрезъ прилѣжаніе то. А третьо то другоаче не може да ся уподоби на други тѣ, освенъ чрезъ произведеніе то си.

103-о. Тры тѣ тія израженія ся подраздѣлять такъ:

		Противни тѣ имѣ		
Граммат., то на	}	Чисто	Смѣшено	Педостатки
		Ясно	Темно	
		Прилично	Неприлично	
		Плавно	Грубо	
		Гармоническо	Какофоническо	
		Периодическо	Песвѣзано	
Разчленно и проч.	Свѣзипно			
Физическо то на	}	Просто	Многосвѣзано	Простачко
		Простоародно	Приуждено	Глусно
		Средно	_____	_____
		Частно	_____	_____
		Дожапно	Падуто	Униженно
		Общо	Страшно	Публично
		Шоточно	Пустословно	Смѣшно
		Важао	Дѣтиско	Показателно
		Поучително	Страхово	Схолостическо
		Огненио	Разслабленно	Вакхическо
Тяжео	Поверхностно	Праздно		
Случ., то на	}	Добро	_____	_____
		Высоко	_____	Низко
		Великохѣпно	_____	_____
		Пустало	_____	Сухо
		Красиво	_____	Приклично и пр.

*) Сички тѣ тія израженія Европейци тѣ ги называвать Слогъ, и за то говорятъ: Слогъ Легкій, Плавный, Быстрый, Изъяль (жѣкій), Гармоническій, Приятный, Предѣстный (привлекательный), Обработанный, Сжатый (Стисный), Затѣливый (Изобрѣтательный), Колкій (Разсепень), Комическій, Пародическій, Живый, Свѣжий (Пресенъ), Натуральный, Живописный, Ныльй (Горьщин), Огненный, и проч. А на противъ Слогъ Тяжелый, Грубый (Необдѣланъ), Дикій (Дивый), Шерокохатый (Магловать), Хладный, Приужденный, Падутый: Высокопарный, Натянутый (Натсгать), Разтянутый, Водянный.

104-о. Грамматическо то Израженіе го назовахмы Речъ, или Речность. А то стон, да нареждашь чистотѣ, да избираешь речи тѣ, да ги сочиывашь добръ, и да ги свезвашь. Отъ тѣя ся раждатъ и разни тѣ негови видове.

105-о. Чисто израженіе, или Чистый слогъ или Чистота. Ти треба слова по' добри, по' благородни, по' употребителни. А разваля ся Чистота та а) Съ слова низки. б) Съ Архаизми. в) Съ неупотребителни. г) Съ Чужестранни. д) Съ Провинціални. е) Съ Технически. ж) Съ Нови, или не добръ составни. з) Съ Славянски, гдѣ то не имъ е мѣсто то.

За да введе чловѣкъ нови Слова, или речи, треба да има совершенно Знаніе на языка, и вкусъ. Славянски речи, ако сж рѣдки и съ пкуть, служатъ за по' добро украшеніе, и особито, тѣ составляютъ красота, кои то сж пзвѣсти и въ высокіа и простонародныа языкъ. и. п. благослови, нерукотворный и проч.

Чистота та юще треба израженіе прилично на духа народный, на своенство то на языка, на общо то негово употребленіе, и словосочиненіе.

Всякъ Народъ ся изражява по свой образъ, и истако, както другъ народъ. Тая разность ся называва Свойство на языка (Идиотизмъ) и. п. Римляни тѣ говорили — „Sumsi poenas de scelerato“ т. е, азъ съмъ получилъ наказаніе отъ злодѣя,“ вм. азъ съмъ наказалъ злодѣи — и — „dedit poenas iudici,“ т. е, „онъ далъ наказаніе суди“ — вм — онъ ся наказалъ отъ суди. Въ България отъ сички тѣ наречія (Диалекты) едно е корен-

Точорный (Тѣпый), Булижний, (Печистъ, Камеливъ, Несачивъ) — или Слогъ Шелковый (Коприенъ), Бархатный (Кадилякъ), Жемчужный, (Маргаритенъ).

но, Славянско то, а Славенобългарско то е царетвующе -- И Частота та треба царетвующе то наречіе.

Има две израженія противъ свойства та на языка едно то ся дума, Дикій Слогъ, несовѣтвенный никому языку, съ неправиленъ способъ да соединяващъ понятія. А друго то е составлено по примѣръ на чюзди языцы. Древни тѣ първо то называвани Солецизмъ, а второ то Барбаризмъ *) Мы можемъ първо то да назовемъ — Слогъ Дикій или Небрежность, а за второ то думамы „той не хоротува български, то е Латинизмъ, Германизмъ, Галицизмъ, Грекизмъ и проч.

106-о. Ясно израженіе, или Ясность. Първо достоинство Слога полагаъ Ясность та, второ, Приличіе то, (Благопристойность та, или Вкуса), а третьо Чистота. А тодко е пуждна Ясность та, що то Киптилянъ дума какъ не само треба слышатели тѣ да разумѣвать онова което говоримъ, или писваме, но да имъ е невозможно, да не го разумѣють. Безъ нея сички тѣ други достоинства сж за читателя такиви, каквито могатъ да бжджтъ украшенія та на Природа та за зрителя безъ свѣта. (*Prima oratoris virtus est perspicuitas. Quint*). Три правила сохраняваатъ Ясность та. 1) Треба добръ да ся знае предметъ, и живо да ся представя. 2) треба здрааъ и основателный связь аъ мысли тѣ, което произхожда отъ съды тѣ на ума, и степени тѣ на образование то и просвя-

*) Содоизъ основалъ въ Сициліа градъ Солсизъ, и населилъ Аттиніани. Тин като ся смѣсвали съ природни тѣ жители начали да говорятъ нито по Аттически, нито по Сицилійски, а съ странъ образъ, съ Солецизмъ (*Solecismis utebantur*). Гърци тѣ и Римляни тѣ считали всички тѣ народи Барбари, и всяко израженіе съ духъ на Восточни тѣ народы, или съ духъ на Галлы тѣ; Германцы тѣ, Бриттани тѣ называвали Барварство (*Barbarismus*).

щепіе то. 3) Естественна порядка на слова та, точность, и обща употребителность на слова та и израженія та.

107-о А Приличіе то изыскува четири пѣща. 1) Слогъ е длъженъ да е приличенъ на предмета. Простоь предметъ треба простога Слога, Важный Возвышеннаго. Аколи високо ея пише съ нисакъ Слогъ (което ея дума Народическо), или ниско съ високъ Слогъ (което ея дума Комическо), тогива, то сочиненіе ея называва Забавно. 2) да е приличенъ на лице то, мѣсто то и време то; кой, гдѣ, и въ кое време пише. 3) мысли и украшения да ежъ близки и своенственны на предмета. 4) Приличіе то не търпи страшни смѣшенія на слова та, и израженія ниски съ високи, смехливи (шюточни) съ важни, остроумни съ простодушни. А таково смѣшеніе докарва смѣхъ.

108-о. Плавнo Израженіе или Плавнoсть Слога (Numerus oratorius, rhythus.) То е искусство да пише человекъ тако, що то чтение то да е легко и пріятно. Други го называватъ Теченіе речн.

Плавность та зависи отъ естествено варвенѣ на мысли тѣ, што да тече една подиръ друга, отъ соразмѣрность на части тѣ, и отъ Еврнемія.

109-о. Гармоническо Израженіе, или Гармонія е удоволствіе слуха, и треба тъпакъ и музыкатенъ слухъ и бива два родове. 1) Благозвучность (Евфонія). 2) Звукоподражаніе. Благозвучность е искусство да составлявашъ аккорды тѣ на звукове тѣ, т. е. да располагаши звукове тѣ на буквы тѣ, както тонове тѣ на музыка та, пріятно за слуха, гласны съ согласны, твърди съ межки, шипящи съ свистящи и проч. Звукоподражаніе е искусство, съ звукове тѣ на слова та да изражиши звукове или дѣйствиe описавасмаго предмета.

110-о. Периодическо израженіе (oratio Periodica) е, кога то слово то ея представлява по періоди сложни

чогь членове, и части, кои то ся отдавать на една речь. То показва тихо, величественно, и торжественно теченіе на речи тѣ.

111-о. Разчлено (Раздробено, Колке) Израженіе є, кога то членове тѣ не ся соединявать съ Союзы соединителны, што ся отдавать на една речь сички тѣ, аю всякъ единъ ся представлява, като особю и совершенно предложеніе.

Тин псички тѣ ся думать Достоинства или добродѣтели речни, и противни на тѣхъ сж слѣдующи тѣ.

112-о. На Чисто то израженіе противно є Смѣли сню то, което има чужестранны речи, неупотребителны и прочес. На Ясно то и Шавно то, Темното, чога то, или є много кратко, и неизражава, както треба мысль та, или речи тѣ сж безчино положены. На прилично то Неприлично, Несообразно, Неестественно. На Гармоническо то Какофоніа та, кога то текать еднакаи слокове, или многи еднакви согласни, трудни за изговора и неприятни за слуха, или много гласни наблизо, кой то недостатокъ ся называва Зѣваніе (Hiatus) и. п. И овъ и Юангъ — Тихое уединеніе. На Періодическо то Незвѣзано то, кога то слоао то варви безъ членове, или части, или безъ повышеніе и пониженіе. На Разчленно то Свѣзано то (Сжато).

113-о. Тукъ можемъ да наредимъ и Краткость та и Долгота на слово то.

Древни тѣ имахъ четыри видове на слово то.

1) Азіатскій, кой то не ся употреблява освенъ въ похвала, и ся продължава.

2) Родіатскій, който има дълги Періоди, и ся изражава по легко.

3) Аттическій, който имаше сички тѣ дарбы на Хеллнски тѣ музы

4) Огнривистый (Laconicus.) Той ся zove Лакоиническій, Лакедемонскій, Спартіатскій, и Воелный — Той е противень на Азіатскій и изражява само главны тѣ мысли, съ най пужды тѣ речи, изчисти слоге то отъ не-потребни тѣ, прави го като чисто злато, съ малки кратки и прикраси періоди. Той прилячи на дѣла на велики мажи, на Герои, кои то, като Лакедемонцы тѣ, по много дѣйствувать, нежели да говорятъ. Ксерксъ като проводить да кажиць на Леонида да отдаде оружя та, той му казаль. „Бла ги земли.“ Треба да отличаваме той зи слогъ отъ Слога на Падписи тѣ (stylus lapidarius) и. п. „Прохожій стой. . . ще настѣпнишь на Героя.“ и — „прохожій! мажи на Спарта, какъ мы вси за нея сме паднали.“ —

114-го. Физическо то израженіе, което собственно назовахмы Слогъ, произхожда отъ различна та направа на чувствителни тѣ орудія, отъ различни тѣ мокроты, отъ впечатленіе то, кое то става отъ тѣхъ, и отъ мысли тѣ, кои то ся раждатъ отъ воспытаніе то ни. А зацо то чедовѣка го пригледваме, какъ е самъ, какъ ся носи къмъ своигѣ, какъ къмъ чюдзы тѣ, за какво има други тѣ споредъ себеси, какъ е въ стремленія та си и пожеланія, и въ други, чрезъ кои то ся различествува; отъ тія прочее ся раждатъ различни тѣ Слогове.

115-о. Простый Слогъ (stylus humilis). Кой то иска да сподучва намѣреніе то си съ естественный способъ и обыкновенный, безъ да ся ууждава, и да ууждава предмета, или да ся влече на безижти и неприличны, той и слова та си говори тай, кои то еж прости, и Слога му ся дума Простый. Други то назовавать Низкій — Нисменый — Разговорный, Филосовскій и проч. Своественни мысли на тойзи Слогъ еж, прости, обыкновенны, но благородны: а всяко искусствяно украшено не е прилично на тойзи Слогъ; но треба простота въ мысли тѣ, въ чувства та, въ словата, и израженія та.

116-о. Простонародный Слогъ. А кога то имя нѣкой и нравы просты, и ги изражява както го води естество то, щото слова та му ся виждатъ чи излезли отъ несовершенство нѣкое, но благо и певинно естество, той зи Слогъ неговъ ся называва Простонародный. Защо изражява мысли, кои то сж свойственни на простымъ народъ. Това гледамы на малки тѣ дѣца, на много стары, на селяны тѣ, които сж съ проста душа, и кои то ся сказватъ много пужди, и желшия та, кои то позитивма забраня да ся думать. Французи тѣ иматъ за таково го Лафондена.

117-о. Средный Слогъ (*stylus mediocris*). А кога то пише человекъ съ нѣколко изящество и красота, то ся называва Слогъ Средный. Други го называвають Умѣренный (*temperatus*), защо въ него и жаръ та на чувства та и украшенія та сж умѣренни; Историческій, защо е онъ особенно приличенъ на Исторія та. Средный Слогъ безъ искусство може ту да ся возвышава, ту да пада. Слова за него требать или живи, или благородни, или пріятни за слуха, а израженія по' благородни съ неколко легки украшения (*leviter ornata*), а мысли гълпы отъ жизнь и чудаства.

118-о. Частный Слогъ (*stylus specialis*). Той е единъ способъ за да пише человекъ по своя Характеръ, и по своя вкусъ. И е названъ тѣмъ, защо то е свойственъ одному Писателю, и колко то сж разни характеры и вкусове, толко могутъ да бжджтъ и частни тѣ слогове. Частныя слогъ ся измѣнява отъ предмета (избранъ отъ Писателя), и отъ расположеіе то на духа му, въ когото ся намерува.

119-о. Домашный Слогъ. Привѣтлив тѣ, кои то лесно ся запознаватъ съ други тѣ, ти говорятъ и писватъ всякоги, катю на роднишы и домашни, съ искренность, приказватъ си на тѣхъ благополучіе то, печадятъ ся,

като ги видятъ злопозучны. Тии прочее имать Слогъ Домашный. Тии имать украшенія, кои то писваны на чужды за да ся покажемъ; изъражать ся просто, чисто, што то тойзи Слогъ современно е и Простъ, ако Простый не и Домашенъ. Тойзи Слогъ употреблявать сичкитъ за домородствія та си, за родины тѣ си и искренны тѣ си приятели. Но има вѣкон, които къмъ сички тѣ ся носять и писватъ като на домашни, и тойзи слогъ имать, като свойственый, и кодко то писма ся писватъ тѣи, сж по' приятели. Удивителна та Севигнія имаше, като свойственый и свойственъ Слогъ, Домашныа.

120-о. Шюточный Слогъ (Смѣхотворный). Остроумни тѣ и изобрѣтатели тѣ приятели сж и за слова та си и за дѣла та си. зато говорятъ и пиивѣтъ изъраженія и речи ненадежны, Мегафоры приятны, подобности остроумны, и съ различни способы докарвать смѣхъ (засмивать) на други тѣ, и ставать благопріятели. Тойзи Слогъ ся называва Шюточный, и е приличенъ на комедии, на засмиванія та между приятели, на надгробія и проч. А когато правншъ смѣхъ по подражаніе, то произвожда чувство смѣха, и става пустословно и безобразно.

121-о. Общій Слогъ. Цѣломудрени тѣ и почтени тѣ, гледать, ако можть, да направятъ вѣщо изрядно добро, и тогива ставать похвалви. А ако то не имъ е лесно, пнимають да не повреджтъ нѣкого, или гледать да направятъ общи тѣ и обыкновенны тѣ добрини; тии прочее имать и Слогъ Общій. Такъвъ общъ Слогъ имать, когдо сж добыли, или некатъ да добижтъ добро воспытаніе, политизмъ, опытъ свѣтовный, и други нужды добродѣтели за челоѣчество то. Щото, и ако немагъ тии нѣщо изрядно и свойственно въ Слога си, но немагъ тии нѣ такъвъ недостатокъ, кое то не е малка добродѣтель.

122-о. Страдателный Слогъ. Чувствителни тѣ сообщивать на други тѣ чувствованіята си, и както тии

лесно чюствовать, тѣй лесно докарвать и на други тѣ нѣкое чюство, страсть. Който усѣща радость отъ малорадостливитѣ, той докарва страсть отъ радость, или ѣ сообщая на слиятели тѣ; исто то прави и за печаль, и за гнѣвъ, и за страхъ. Той прочее има слогу Страдателный, кой то треба да е и Домашный, за да дѣйствува повече.

Тойзи Слогъ ся подраздѣля на толко частны Слогове, колко то еж и страсти тѣ на душа та, и другъ напредува на другъ, другъ на другъ, и чрезъ тѣхъ располага прїатели тѣ си, както щѣтъ, що то да сякатъ чи слушатъ несаго, кой то писва, и забравать некуство то на пиемо то, кое то е най главно то намѣрене на художество то на Слово то.

123-о. Важный Слогъ. Има нѣкои высокоиѣрны, ковто само гледать истина та, и не щѣтъ да знажтъ за прїятность та, и украшенїя та; не дирнѣтъ да докарать смѣхъ, или да показвать дружеско обхождение, но еогласно еѣ постолни тѣ си мысли и малко говорѣтъ, и имѣ еж причетни речи тѣ, и преоготовлены, и еж за нѣща голѣми и доестодовны, за нѣкол общенародна, или частна велика полза; тѣхныя прочее Слогъ е Важный, и е приличенъ на Философически, Критически книги, въ слова Судебни, въ судилища, въ размышленїя за политически нѣща. Кой то има тойзи Слогъ, говори като да исполнява нуждѣ неотбѣжима, отбѣгва много слова общи, обыкновенни и пустословни, и ся вжда чи тѣрси само полезни тѣ. Сей тойзи Слогъ ся писвать много лаконически писма, политически, царски, господски, поучителни и търговски. А краткость та на слово то е най прилична за пиема.

124-о. Поучительный Слогъ. Той е чаеть отъ Важныя, и по' опытный и старый говори на по' млады съ него. Всякій обича естествено да совѣтува и поу-

чява, и да го иматъ за по' ученъ; за то всякій има склонность къмъ тойзи Слогъ. Но защо то е неправедно да усуждаваме по' учены тѣ отъ насъ въ неученность, или да изьявяваме пѣзнаіе то ва по' прости тѣ отъ насъ, и съ совѣтуваніе то си да ся показваме по' учени, за то не е просто да употреблява тойзи способъ другъ, само кой то има науки, много, и совершенни знанія, нравы согласни съ колко то поучява. Тойзи Слогъ иматъ поучителны тѣ книги, учители тѣ, проповѣдници тѣ, и поучители тѣ нима, въ които треба простота и ясность.

125-о. Огненный Слогъ. Когато е разгнѣвъень нѣкой противъ нѣкого общаго неприятеля, тоза докарва гнѣвъъ и въ душа та на слышателя. А кой то говори съ исто то стремленіе и жестокость, коя то докарва гнѣва, той има Слогъ Огненный, и той ся вижда всякоги гнѣвливъ, чи гледа само въ предмета безъ да търси украшенія, казва слова важни, и кратко. Тѣй писвать писма судебни, или мжрителни.

126-о. Тяжелый Слогъ. Естественно то остроуміе, опыты на пѣща та, размыслено то придиравѣ тѣхно раждать знаніе ясно и быстро за свѣтовни тѣ пѣща, и кои то е добытъ тѣл, говори всякоги съ разсужденіе, мысли истинны, и като чи съ повонзнамѣренни. А защо то тѣя слова не ся говорятъ нито ся слушаютъ както ся случы, и гдѣ да е, за то тойзи слогъ ся дума Тяжелый, тѣжкій, и „думамы, словата му иматъ тяжесть“ — Важный Слогъ има различіе отъ Тяжелый, защо той говори мысли като новонзнамѣренни, и не може всякій да ги каже—а Важный говори основатели и постоянны, а не и неслышанны истины. Тяжелый Слогъ има израженіе чисто, правило и ясно, той не търпи многоречіе, не говори тамо, гдѣто неще направи плодъ Слово то му; говори кратко и тѣлно съ размышленіе, какви то бѣхъ да копически тѣ го-

ворящъ та. Тойзи слогъ могатъ да го добытъ и кои то не сж толико остроумны чрезъ прихъжаніе и време много.

127-о. Возвышенный Слогъ (*stylus sublimis*) е единъ способъ за да ся писва не обыкновенно; е языкъ отъ страсти. Други называють него 1) Высокій, 2) Славяно-Българскій. Защо въ него ся употребляють Славянски слова и Израженія. 3) Ораторскій. Но не треба да смѣямы Возвышенна съ Высокіа, кой то става въ едно дѣйстіе, въ едно чюветво, и въ едно выраженіе.

Слова за той зи Слогъ прилични сж Важни, Благозвучни, Необыкновенни, Заимствовани изъ Славянскаго языка. Но всяко Славянско Слово, или речъ не дава красота на Слога. Длжяо е да ся избирать съ педико смотреніе и умѣренность (*parce detoria*. Ног.)

Израженіе ся употреблява възвышенно, Славянобългарско, съ чюветва отъ жарь, съ необыкновенна сила израженіи, испълнена отъ красота и жизнь. — А предмети тѣ да сж Высоки дѣяніи и проч.

128-о. Противный на Простыа Слогъ е много свѣзанный, на кого то слова та сж като оракуль (проприцаніе), какви то сж теми Иракитови тѣ еписанія. На Простонародныа, е Искусственый (Принужденный), въ кого то, който го е страхъ, да него укоряють като простакъ, хоротува съ Слогъ искусственый, трепери да изражи, колко то го подкава естество то, не говори дружки, освенъ принуждении, притворни, които сяка чи иска образованность та. Такиви бѣха Софисти тѣ и Схоташци тѣ. На Домашныа На дутый, кой то св вижда чи не търпи общи и обыкновенни слова, и отбѣгва всяка пріятность и дарба, ковто дохожда отъ простота и пріятельство то. Тойзи Слогъ е свойственъ на неприступни тѣ и Горделивы тѣ. Въ тойзи Слогъ падать и колко то пидать да пишють Важно, и не земають за водитель пра-

во то Слово и разсужденіе то. На Шотливна Непрія-
тний (Невкусный). На Общія Странний. На Стра-
дателна Единозвучный (Безчювственный). На Ва-
жна Дѣтискій. На Поучителна Страхливый, на Огнен-
на Разслабелный (Несмѣлый). На Тяжелна По-
верхностный. На Возвышенна Низкій.

129-о. Освѣтъ тія противни има всякъ Слогъ и недостат-
ки (Злость), които сж по' опасны отъ противни тѣ, както
сж по' опасны лукави тѣ пріятели отъ явни тѣ неприяте-
ли. Защо много некатъ да напишѣтъ койко то имъ сж
пріятели, а защо то недушятъ естество то си подпадатъ
въ много безпѣтности и. п. Кой то иска да има простота,
кога то естество то, или остроуміе то, или много то у-
пражненіе него поди, вмѣсто Простъ, става Просташкій
(Посляниль), Вмѣсто Простонародный става Подлый
(Sordide) и Неблагодарный. Вмѣсто Домашный става
Униженный. Вмѣсто Шотливый става Смѣшный. Вмѣ-
сто общій става Публичный (Общепародный.) Вмѣ-
сто Важный, Величявый. Вмѣсто поучителный, Схо-
лащическій. Вмѣсто Огненный Вакхическій и Непра-
ведный. Вмѣсто Тяжелый Праздный. Десно могатъ да
подпадатъ пѣ тія недостатки, които необработватъ есте-
ство то си, но диятъ чюдзи бѣль разсужденіе и упраж-
неніе.

130-о. Доволи сж тія за Решность та, и Слога. Но
защо то казахмы толко видове, не треба да мыслимъ, какъ
който има единна, не може да добіе другія. Но напротивъ
повече става; кой то сполучи на единна, може да даде
примѣръ и за всякъ единъ отъ други тѣ, или малко или мно-
го, и както между мокроты тѣ въ чловѣческото тѣло,
една е по' главна, и както между много то душевны стра-
сти види ся, какъ една та или двѣ те ѣ обладаватъ, тѣй
и въ видове тѣ на Речность та или въ Слогове тѣ на

Списатели тѣ, кой то ся вижда по' често, той е и свой-
ственный Слогъ неговъ.

Въ особенна Глава ще пригледамы третья видъ на
израженіе то — По Случай — кое то споредъ
Аристотела може да ся назове Карактери на Слово то.

ГЛАВА VII.

ЗА КАРАКТЕРЫ ТѢ НА СЛОВО ТО.

131-о. Преди да говоримъ за карактеры тѣ треба
кратко да кажемъ за Красота та и Высота та.

132-о. Красота е благоприятна соразмѣрность
на части тѣ на чувствително то, и Гармонія. Предметъ
кой то има красота думя ся Красивый. И особито
красни сж, който сж прїятни на зрѣніе то и на Слуха и.
п. добро цвѣте, добра Градина или домъ, красно ли-
це, добро живописаніе, добро Слово. А колко то сж
прїятни на други тѣ чувства думать ся сладки, крехки,
мекки и проч. А най изрядна та и совершена красота,
коя то не ся намера въ естество то, но ся изображава
отъ мечтаніе то думя ся Иданическа.

133-о. Красота е или естествена п. п. добро, кра-
сао растѣніе (новосаженіе), цаѣтъ, животно, птица и пр. или
художественно н. п. домъ красный, градина, музическа
Гармонія и проч. Има и третя красота на Слово то, коя
то по' добро си разумѣва отъ слѣдующи тѣ. Тия пѣща сж
нужни за Красота та. а) Соразмѣрность та на цвѣтъа б) Бла-

гочиие то на образы тѣ. в) Тѣнкость та и пріятность та на чясти тѣ. г) Добродвиженіе то. д) Гармонія та на гласа е) Правѣа. Ако преспособлимъ сега тіа на Слово то разумѣвамы какъ красно става слово то. а) Ако цвѣтъа, или Слогъа е соразмѣренъ съ предмета. б) Ако фигурытѣ на речитѣ и мысли тѣ ся употреблявагъ както треба и гдѣ то треба. л) Ако речитѣ сж чисты. г) Ако речитѣ сж нито високи, нито отслабналы и еднозвучны. д) Ако го произноса съ пріятенъ гласъ, а не съ прозѣванѣ. е) Ако колко то говори, или пиева сж естественни, истенни и поучителни.

134-о. А както нѣща та иматъ своинства, тѣи и Слова та иматъ, и. п. Благообразло е не много то красно. Вессло кое то е сладко и красно. н. п. сладки и украшени ястіо та, пролѣтний деиъ и проч. Красиво (elegant) е красно то, но е по' мало отъ вида си, както сички тѣ мали животни, малки тѣ градини и проч. Ласково (пріятно) кое то е красиво, но има на нрава простота и сладость та написана на лице то. Тіа преспособлявагъ и ип Слово то, и го дѣлятъ на два Карактера, Красивъ и Пусталь.

135-о. Высота е величина на нѣща та несравненна, което прави душж тж да ся чюди, и ж извысочява пріятно, и ж прави да ся благодарни за живота. А Высоко ся зове, кое то има тола свойство. То ся дѣли на двѣ на тѣлесно (кое то усѣщамы съ чюства та си) и на умственно. А то ся юще раздѣля на Высоко по протяженіе, и на Высоко по Напряженіе.

136-о. Высоко по Протяженіе е, гора най Велика, пространый Океанъ, безкрайно небо, пустыня широка, и безкрайна въчюсть, безкрайно мѣсто. Высокости умстлены сж безчисленни тѣ свѣтове, кои то ся движатъ у небеса та, различни тѣ естественни и нравственни

измѣненія на земля та. А Высоко по Напряжение е, Треволненіе (бура) морско силно, страшно блѣскаиѣ и гърменѣ небесно, търсеніе крѣпко, попадаѣ на велика рѣка, и изрядно то поватіе за Бога. А това най много смайва души тѣ ни, зашто то надминува предѣлы тѣ на чувства та ни и на знанія та ни. И за това не ся благодаримъ толико одѣ Высота та, колко то отѣ Красота та, зашто мечтаніе то ни не може да разумє величинѣ тѣ. А това благодареніе отѣ Высота та го осѣщатъ само великодушни тѣ, зашто малодушни тѣ ся страхуватъ, и немогатъ да дѣйствуваѣ, кога то ся търси земля та, или гърми, и проч.

137-о. Соучаствуваѣ отѣ Высота та 1) Велико то, кое то незамайва ума, както Высоко то. н. п. Гора Велика, великѣ домѣ и проч. 2) Чюдесно то, кое то става противѣ обыкновенныя редѣ. н. п. подземленно гърменѣ, Метеорологически явленія, извыранѣ отѣ велика вода и проч. 3) Страшно то, кое то е чюдно и докарва нѣкоя вредѣ. н. п. сель голѣмѣ, канары страшны, нагруппы, и кои то ся виждатъ чи могатъ одѣ малка причина да ся саборятъ. 4) Ужасно то, кога то страшно то ся случи ненадежно н. п. нападанѣ отѣ зверове, ненадежна смъртъ на домашни тѣ ни и проч. 5) Трепетно то, кога то трепери тѣло то ни, като видимъ то страшно нѣщо н. п. кога гледамы чи посичятъ некого и му одрезватъ главѣ тѣ, или го мжчнтъ. То чювсто усѣщатъ и маледушни тѣ, кога то сами въ велика темнота сѣ въ пустиня. 6) Трагическо то, кое то ражда въ душа та ни милость и страхъ за некого, кой то ся намерува въ страшно обстоятелство, и, или не усѣща въ каква бѣда ся намѣрува, или знає, но противостои съ душевна сила велика, или най сетиѣ, ако вижда чи яє може да отбѣгни бѣдѣ тѣ, приема ѣ съ тихо сърце; както гледамы въ много Трагодіи.

138-о. Велики тѣ души, които усебцагъ Высотж тж, ти работять и говорятъ високо, а то ся дума Нравствена Высота. Высота отъ дѣло става 1) кога то неяви тѣ и незнайни тѣ злополучія ги тѣри чловѣкъ съ юначество, спокойство и тишина и. и.

Великій Александръ улови робъ Индійскія царъ Пора, и го поныта — „какъ да тя употребѣж“? — А Той му отвѣща съ тишина — „царски.“

Сократъ невозмущенный испи отровж тж, и си говоряше, както и въ сичкіа си животъ, безъ да ся смути.

Исусъ Христосъ ся усѣди на смѣртъ, а мачи — на кръста отъ горѣ моли ся за неспрители тѣ си. Темно-та и тьрсаиъ по земля та!

139-о. Нравствена Высота е, 2), кога то върши нѣкой самоволно дѣло чудесно, това ся дума, и Высота мнѣнія, защо, кой то мысли по' высоки отъ други тѣ, той струва и по' высоки. Нетреба съ това да размѣсямы, живость мнѣнія. Нравствена высота и-мать тіа.

Алкандъ младъ развратенъ одари Ликурга, и му извади око то. Правительство то го предаде на Ликурга да го накажи както ще, а той си го направи добръ слуга.

Въ борбж нѣкой единъ юнакъ, и ако да гледаше чи неспрители тѣ фжрлять топови и ще ги погубять, той съ тишина си вършеше намѣреніе то. Другъ му рече „защо ся пажашъ въ явна смѣртъ?“ — „чи защо додохмы тукъ?“ му отвѣща той.

А живость мнѣнія пмать тіа.

Спартіанка нѣкой, като виде чи сынъ и' побѣгналь отъ борба та, убиго и рече — „не е мой плодъ.“

Друга, като видѣла чи ся върналь сынъ и' отъ бор-

ба та попытаа го — „що прави отечество то?“ А той, като и' рекъл чии сички тѣ ся погубили, ударела го съ една кермыда, убилаго, и рекла — „Ами тебе за извѣстие ли тя проводихъ тукъ?“

Много такива примѣры може да памери чловѣкъ въ Историѣ тѣ на сички тѣ народы.

140-о. А 3), кой то мысли и прави изрядни, той говори и слова изрядни и високи. Высота Слова има различіе отъ Высоко Слово, Първо то е израженіе чувства, или мысль. Высока, минутна, кратка, ненадеждна, силна, коя то грѣбова и извысочява душѣ тж. Тая высочина состои отъ малко или една речъ. н. п. „И рече Господь“ — да бжде свѣтъ, „и бжди свѣтъ.“ Много такивы примѣры има Свѣто то Писаніе.

Мидіа изреква да си обіе чяда та за невѣрныи си мжжѣ, мысли що да стори, миди и' сж дѣца та, най сетнѣ дума — „Знаѣтъ колко велико зло ще сториѣ, но мойа гитѣвъ е по' великъ отъ мойа разумъ“.

141-о. Высоко Слово е израженіе на високи предметы, простира ся много, колко то допрошавать предметы тѣ, има образы дѣйствителны, фигуры силы и проч. Въ Свѣто то писаніе има много примѣры, най много, Іовъ и Давидове тѣ Псаломы!

142-о, Слово то, кое то говори за голѣми и чудесни дума ся Великолѣпно. Кое то говори за страшни и трепетни дума ся Страдателно и Трагическо.

143-о. Другъ Карактеръ противень на Великолѣпна е Пусталыа, но не е укорителный, но е и добръ споредъ обстоятелства та, зашто той избира и мысли прости, но благородны, и сочипеніе просто, и имена обыкновенни и общи, и е приличень на Просто то, Простонародно то, и Домашно то израженіе.

144-о. Ако ищемъ да изобразимъ Карактеры тѣ на Слова та съ вѣкашши чловѣчески характеры, можемъ тжѣ.

Высокій характеръ на Слово то уподобавя ся на Царъ или Героя, кой то не ще да си показва слава тж, сила тж и примѣла та, но е облеченъ чисто и общо, а дѣйствува споредъ сичката си царска сила, както, кога то незнайни ходятъ царе то и повеляватъ и наказватъ.

Великолѣпный уподобавя ся съ Царя или Княза, кой то има прилични тѣ нему украшения, но не по тько и женско пригледваніе, пма тѣло съ мужественна красота, и дѣйствува велики намѣренія соразмѣрно съ силы тѣ си.

А Пусталый ся уподобавя съ сухъ гражданинъ, кой то не е грозенъ; и ако да нема великъ степенъ, но не е и сиромыхъ. Облеченъ, просто, чисто, немисли высокоумни, нито покрусва други тѣ; но парди си характера, всяко добро приима, а злото отфрѣля, и както яде само отъ нужда, тж и говори само предмета си, върши си работа та не за похвала, нито зашто то е длъженъ, но струва добро то, зашто то е добро; не иска отъ никого похваля, и както той обича сички тѣ, тж и сички тѣ почти обичать него.

145-о. Третий Характеръ на Слово то е Красивый (Глаткій), той ся дума и Средный и Смѣсенный, и е истый съ Красно то. Той си заема отъ Великолѣпныя Высотж тж, кога то му е време то, а отъ Пусталыя простота и простонародность та. Особито той зи Характеръ стои на мысли радостливы и тихи, и сочиненіе и речи радостливы и украшеніе умѣренно, що то душа та да ся весели, и да ся благодари отъ него. Пусталыя и Красивыя иматъ намѣреніе за Добро то; но първыя ище да угоди съ простота и чистота, а вторыя съ много естественни и весели украшения.

146-о. Коего казвать за Слогове тѣ, то казвать и за характери тѣ. т. е. какъ, ако естество то е создало иъкого съ душа велика, той ще има и Великолѣпный характеръ; Ако съ проста и блага душа, ще има Пусталый ка-

рактъръ; ако съ чувствителна и добродобителна, ще има Красивъ характеръ. Но и нѣи отъ колко то пригледахмы разумѣвамы какъ всякій има склонность естествено, или къмъ единъ или къмъ другъ Слогъ, или къмъ единъ характеръ. Кога то прочее уработвя оногова, кога то му е подарило естество то ще спочучва вонстина.

147-о. Недостатки на Высоко то Слово в Хладно то, косто става, кога то малки тѣ низки тѣ, и неблагогородни тѣ ги; изражава съ надутость. На Пустало то в Сухо то, кога то не е богато отъ мысли, или писателя вмѣсто да направи слово то Просто и Простонародно отфърля и естествени тѣ дарбы, кои то ся намерувать въ простота, или велики тѣ и благородни тѣ представлява съ речность и израженіе мало и низко. и. и. приказва за буря морска, или велико тресеніе, или богослови за небесни тѣ, безъ да има самъ той нѣкое чувство, безъ да докара нѣкое и на слышатели тѣ си, но говори съ краткость, съ проети и обыкновенны речи, дору даде само несовершенно и просто понятие за онова, за кое то говори. Това исто правять нѣкои и въ писма та, и сякатъ какъ искусство е да напишеть само малко срички и речи, а то е искусство, кога то за много нѣща написватъ мало и кратко. А на Красиво то недостатка е безмѣрното Украшеніе (Прикичяиъ то). Кой то нека и изображение за тѣя недостатки, за Студенныя характеръ нека помысли чи нѣкой человекъ никакъвъ ище да прави, да хоротува, и да ся почита като голѣмъиъ. А за Сухыя характеръ, нека земли некой простакъ и развратенъ еслянииъ. А за Прикичяны нека земли гнуснаго нѣкого богатаго, блуднаго, който ся кичи като Блудничи тѣ.

ГЛАВА VII.

ЗА ТЯЖЕСТЬ И ЧУВСТВОВАНИЕ.

148-о. Ако пригледамы малко то правила, кои то Художнописцы тѣ писвать за Писменна та наука, виждамы чи сж недостаточни. Тѣ думать на примѣръ какъ главно то дѣло на писмо то е, да има мысли и израженія естествени, като чи други тѣ родове на слово то могатъ да стапаять отъ възъ естество то; думать да има ясность и простота, като чи други тѣ слова треба да сж темни и непостижими; думать да нема украшеніе и искусство и прочее, и то было пріятно. Чи за кого Писателя остроумнаго то не е пріятно? Когато писва чедовѣкъ както говори, ще рече чи говори добръ. Кога то пѣма никакво искусство, то да ся добые иска упражненіе. Кое е прочее онова непостижимо, кое то не сж е опредѣлило юше? Други по' мудри нека го опредѣлять. А ни сега ще направимъ слѣдующи тѣ пригледванія за това.

149-о. Знаймо е какъ кои то сж писали славни писма, тѣ по' напредъ сж сполучили и на друго. Само Севигніа писа писма безъ да ся прослави по' напредъ на друго. Но тя бѣше славна и мудра жена. Отъ това познаваме, какъ простота, простонародность, ясность, естественность, и проч. сичкитѣ за едно не правять писмо. Треба въ всяко слово да има умъ или мысль благородна. А и въ писма та треба да ги има, но да не ся вижда, да

има като основаніе истинна смисль, новоявленна, или знайна, но да е изражена споредъ обща и обыкновенна способъ. А сички тѣ други пригледванія да спомагътъ за украшеніе тѣхно и пріятность. Буффонъ дава за това добръ примѣръ твореніе то, какъ има вѣчната си направъ, дѣйствиува съ сички тѣ творенія: Земя едно семе, кое то по малко развива образы тѣ, до колко то е възможно на това семе. Тѣж и человекъ треба да зема като семе на Слово то едикъ мыслъ, да ъ уработва по легко, сиречь да ъ пригледва отъ всяка една страна, каквы образы пріема, какви украшения, колко развиваѣтъ, и кога то съ узрѣли размисленія сѣ напълни умъа отъ нел, и да ъ разумѣе той добръ, ако и Слогъа му е упражненъ, тогива мыслъ та сѣ представлява много добръ, и дѣло то става изрядно.

150-о. Защо то сичкиѣ мысли могатъ да сѣ употребятъ, отъ най проты тѣ до най важны тѣ и высоки тѣ, за това человекскій умъ треба да е убогатель отъ знанія, и умудренъ за да рекаъ тѣж, Слогъа на слово то му да е уработенъ и основанъ, да има упражненіе, за да размыслива и да сѣ изражива и да писва важни тѣ, като лесни и общи, и тогива може да сполуче.

Но и това правило е потребно за сички тѣ видове на Слово то. Какъ прочее може да сѣ различива Писмено то отъ други тѣ? Тако. Други тѣ видове на Слово то сѣ опредѣлени да сѣ простиратъ до еди кои предѣли, и иматъ голѣмы дѣлжности, и. п. Поезіа та да сотворява, да измышлява и да тичя въ Идакическіа свѣтъ, да удушевлява бездушни тѣ и проч. Риторика та да сѣ извысочява колко то може пѣше то Слово (Проза та) безъ да тичя къмъ чудесни, и іоще и една та и друга та да повнятъ чи иматъ много слышателн. А Писменина та наука нема такывы дѣлжности, нито писва на много, но на едикъ пріятель, гдѣ то има свобода да не сѣ варди, за да не у-

скорби други тѣ, но да гледа да угоди само едному, и какъ да изрази современно и важны тѣ и высоки тѣ мысли съ истна Домашный Слогъ, и съ истна та лесинна, съ която говори съ пріятель, или домашень.

151-о. Ученина треба да произнося слова та си съ израженіе мало поправляно, и не советъль просташко, што то да покаже чи никога не е далъ вниманіе да си очисти говориль то. А не треба и одъ друга страна пакъ да ся показва, чи толко внимава на то, що то Слова та му да ся виждатъ, като печатана книга; защо, то не само е лѣтниско, но изгубва и дружеско то обхожденіе между пріятели тѣ. Кога то сме съ пріятели за едно треба, сосѣвль да е предадена душа та ни на тѣхъ, защо такивы тѣ издырванія, и искуства показватъ ны чи сме дирали време да си покажемъ ученіе то на пріятели тѣ. Исто става и въ Слогове тѣ.

152-о. Исто то можемъ да кажемъ и за писма та. Не треба никоя мьсль да ся познава чи ся е положила съ намѣреніе за украшеніе. Поети тѣ и Оратори тѣ жедатъ да добижтъ Славъ безсмъртна, отъ важно то и чинно то явленіе на ученіе то и остроуміе то си. А писмописецъ на противъ, колко то ся вижда чи не е писалъ съ искусство, толко по' много слава добыва: Защо то украшенія та му ся виждатъ чи доше отъ естество то, или по случай. Цицеронови тѣ писма сж за Римляны тѣ безсмъртни примѣри, защо то бѣхж написани на пріятели и домашни, и не ся готвахж за печаталь. Плиній писа писма като списаніе, но неможяхж да стигнатъ Цицеронови тѣ. Юисъ укорява писма та на Попа и дума чи миришятъ на свѣщъ, защо то ся трудиль за тѣхъ и ношъ и депъ за да ги направн добри. Но Севигілли тѣ ще останатъ безсмъртни, защо то ся писани съ естествено чювствованіе и истинско.

153-о. Умъ и Сърдце сж две орудія на душа та. Умъ има силы тѣ си, а сърце то има чувствованія та си, дѣйствія та си. Въ други тѣ родове на Слово то дѣйствува умъ, и говори къмъ ума на слыхатсли тѣ, а чувствованія та и страсти тѣ на Сърдце то сж като зачинъ нуждый. Спречь въ тѣхъ пригледвамы мысли тѣ и украшенія та. А въ писма та треба особито да дѣйствува сърдце то, кое то желае соврменно да накара да чувствува и на читателя сърдце то, безъ да ся показвачи в украшенно писмо то, спречь безъ да ходи въ мысли высоки, а и ако си случятъ, изражава и тѣхъ ясно, както и други тѣ. Защо израженіе то прави ясни на проста и най высоки тѣ.

154-о. Вращамы ся пакъ на горѣречени тѣ, и думамы какъ за да пише єдинъ като прости и обыкновенни оня, кои то сж мудри и высоки; то иска много ученіе и упражненіе.

155-о. Пужни тѣ за Художественно Слово сж, да знамери мысли важны и благородны, да има зрѣло размысленіе за тѣхъ, израженіе то да в споредъ най совершенна общи способъ, и съ обыкновенна Слогъ, и споредъ характера на Слово то, кого то иска предмета, и да виде на кои говори. А кога то при тия има и упражненіе за да мысли, и да ся изражава, и Слогъ домашенъ соединенъ съ Страдателна, и може да говори свободно на оногова кому то пише, ето тогива имамы правило за Писменна та Наука.

156-о. Пѣкои може да мыслятъ какъ нѣ имамы писмо то по горньо отъ Риторика та и Поезія та, като казвамы тѣй. Но не мыслятъ тако. Но на противъ много Поети и Оратори могатъ да пишятъ изрядни писма, ако и всякъ Писмописецъ не в Поетъ и Ораторъ. Който прочее иска да сполучва въ писма та, не думамы какъ безъ

друго треба да е Поетъ и Ораторъ, но треба да упражнява себе си за да пригледва мысли тѣ по' кратко и скоро отъ тѣхъ, и да ги изряжява по' просто и по ясно.

157-о. Като казвамы тукъ мысли, неразумѣвамы чи треба да иска и да дири философически пачала, нравственны Аксіомы, и Метафизически пригледванія. За всикъ предметъ и подлогъ; кождо то и да е простъ можемъ да направимъ размышленія по' благородни отъ обыкновенни тѣ. Когато прочее изобразимъ кождо то рекохмы тѣй, както рекохмы, тогива пишемъ писмо много добро.

158-о. Кога има нѣкой умъ убогатенъ отъ много знаній, и добылъ чувствителность на пріятии тѣ, той уцѣнява, кождо струвать и на други тѣ списанія та та, и самъ пише изрядно. Тая чувствителность ся называва Чюпствителна или чувствително разсужденіе (Gustus-Gusto). А негово то дѣло е да усѣща доброто и да предирва, защо е пріятно; и ако е истинно и всякогашно да го почита, ако ли не е да го испытва, и да му намѣри причины тѣ. Чювствованіе то на сички тѣ чловѣцы во обще и всякоги ся благодари на Соразмѣрность та, на Чина, на Пястро то, на Противоположеніе то, на Любопытяи, на Непаджии, на Новыны и проч. Отъ различно то сравненіе на тая сложность раждатъ ся, Добро то, Благо то, Пріятно то, простодушно то, благородно то, Крехко то, Радостно то, Нѣжно то, Велико то, Великодѣлно то, Чюдесно то, Высоко то и проч. Тія ся пригледвать въ красни тѣ художества, сиречь въ Архитектура та, Живописаніе то, Музыка та, Гравированіе то, (sculpture-Камепорѣзаніе), тѣи и въ художества та на Слово то. На дивы тѣ народы, кжщя та, дрехи тѣ, ястіе та та имъ не сж пріятни, и кождо то папредувать въ образованіе то, толко ставать по' пріятни; тѣй варви и пріятность та на Словесни тѣ художества. Юще и между образован-

ны тѣ, и между необразованны тѣ, народы цѣлы, или Епархiи, благодарятъ ся на пѣщо, на кое то у друго мѣсто не ся благодарятъ, или го мразятъ. Юще други сж въ една Епоха прiятни, а други въ друга.

159 Колко то сж были и сж сега прiятни, ти сж плодъ на дълбоко Размышленiе и Велико остроумiе, и ти сж совершенни примѣри на чувствително то разсужденiе, какви то сж на древи тѣ Архитектура та, Глиптика та, и Живописанiе то (Зография та), и много списанiя тѣхни. Има пѣсок, кои то у пѣсков време сж были прiятни, а сепѣ сж ся забравели. Други първыи пѣтъ сж прiятни, а на вторыи и третыи не правятъ никакво впечатленiе. Таквы сж новонизмыслени тѣ дрехи (моды), поздравленiя та та, пѣсни, Списанiя писани по обстоятелства.

160-о. Тiя и други такыва треба да си пригледватъ и въ писма та. Похвални бѣхж въ Френско като изрядни писмописцы Битурий и Балезакъ, но Севигниа имъ по черни славж тж, и нито имъ прочитатъ вѣче писма та. Дѣла та на естество то сж свчки тѣ совершенни, и колко то прочео чловѣчески дѣла приближаватъ при естество то, прiятни сж всякоги колко то е возможно.

161-о. Съ таково чувствително разсужденiе който пригледва писма та и на древи тѣ, и на помы тѣ, ще намѣри много, съ кои то да ся благодарн, като ги прочита, и често, като ги прочита, и ги слѣдува, колко то може, ще почне и той да писва тжй добри и прiятни писма, юще и изрядни, ако естество то го е подарило съ размышленiе и чувствителность, и ако Художество то му ги обработило.

162-о. Доволни сж тiя, и повече, мыслимъ, отъ колко то требаше, за Изясненiе на Писмени тѣ Правила. Френски тѣ Живописцы въ сепи тѣ времена зафапахж да не учятъ вѣче правила за писма, но да даватъ при-

мѣры отъ най славки тѣ С писатели, за да ся учягь отъ тѣхъ, и да не си затѣмнявать ума съ много правила. Но ии треба да помислимъ чи тии писвать за единъ народъ просвѣщекъ, кой то е богатъ отъ сякаквы книги. Може да доде и за насъ то време за да не си затемнявамы ума съ правила, кои то никоги не сж родили пѣщо изрядно, колко то да сж совершени и мудри. Поезіа та ся написа подиръ Гомера и Еврипида, Риторика та подиръ Исократа, Писмени тѣ правила подиръ Севягніа. Сички тѣ искусства сж пѣши съ много правила, отъ кои то по' много то сж бесполезни.*) Но и за да разумѣвать млади тѣ добродѣтели тѣ и погрешки тѣ на примѣры тѣ, коиго прочитатъ, и да не сякатъ чи всяко писмо печатано е непорочно, требаше да поразправимъ, и да дадемъ чрезъ правила та поводъ, таи съ колко то казахмы до миятъ, както и съ колко то ше кажемъ на долѣ.

*) On a accablé presque tous les arts d, un nombre prodigieux de règles, dont la plupart sont inutiles et fausses.

Voltaire.

ПРАВИЛА ЗА ПИСМА.

ЧАСТЬ Б.

ЗА КАРАКТЕРЫ ИЛИ ОБРАЗЫ.

ГЛАВА I.

ЗА ВИДОВЕ ТЪ НА СЛОВО ТО.

Scribendi recte capere est
Et principium et fons. Ног.

163-о. Слово то обычно ся дѣли на три видове, на Совѣтователенъ, Судебенъ, и Торжественъ или Показателенъ, и това раздѣленіе е употребително въ сички тѣ Риторикки. Други отдѣлятъ юще единъ видъ, Повѣствователенъ, кого то първи тѣ соединяватъ съ Торжественныя.

164-о. Съ говоряиъ живо, или писмено человекъ подканя, забрана, утешава, ище благодѣиіе за себе си, или за другаго, совѣтува за нѣкои обстоятелства, дава си ума за нѣкое нѣщо, и размышлява. Въ сички тѣ тѣ гледамы, какъ главно то намѣреніе е да подканимъ нѣкого къмъ едно добро истенно, или кое то имамы за истенно, или да го възбранимъ отъ противно то зло. Такиви тѣ прочее Слова, и такиви тѣ Писма еж Совѣтователныи видъ. Другъ пѣтъ, укорява, окайва ся, плаши, мжми, иска си правдъ тж, отговаря. Тукъ ся дѣри правда та, и

ся укорява неправда та. А такиви тѣ Слова сж Судебный видъ. А колко то слова похвалявать, хулять, изражать радость, приносить благодарность, иодать ся за добро то га други тѣ, или ся ииугувать за да мене време то, тѣя сж Торжественный видъ. И тѣи похвалявать добро то и славно то, а усуждавать безпачно то и никакво то. А кога то описва челоуѣкъ, приказва, извѣстыва, изтолкува иѣкоя мысль, и проч. то называхж Повѣствовательный видъ.

165-о. Совѣтовательный видъ принадлежи на будущее то, сирѣчь, какъ слѣдовательно да стане иѣкое добро, или да ся забране иѣкое зло. Судебный на Приминяло то, и доказва какъ иѣщо ся е направило праведно, или безъ прапда, и си иска за то удовлетвореніе то. А Торжественныя испытыва и сегашно то и заминало то, сирѣчь, какъ едно дѣло направено, или кое то сега ся върни, е добро, славно, или на противъ. Тако и Повѣствовательный видъ.

166-о. Като пригледамы художественно Слово то; или было говоримо, или писменно, има исти тѣ правила а само тая е разность та, какъ говоримо то, като фарковато, иѣкой пачъ изостаея иѣкон прапила: Но на писменно то му ся отсачаятъ крила та съ перо то, иска выманіе, а юше по' много треба да ся внимава въ печатанно то Слово: Зато на всяко прочитавѣ и повтаряиѣ виджатъ му ся погрѣшки тѣ. Зато не ще е безпачно ако раздѣлимъ Писмовническо то Слово на четири видове за по' ясно водителство на първоначали тѣ, и за Риторически тѣ имъ преоготовленіа

167-о. За всякъ единъ видъ отъ тѣя обично писватъ правила особенни. Но не може никогдѣ, ни то треба да е Слово то единъ видъ, безъ да има и другога раздѣселъ. И какъ то неможе челоуѣкъ да пише само съ

вдѣль слогъ, а ся гледа по' главныа, тѣй, я слова та думать чи сж отъеди кой видъ, къмъ когото иатѣгвать повече. Зищо не може да похвали человекъ, безъ да не каже нѣкого совѣта, или не укорява, безъ да не говори за правда, нито совѣтува безъ да не похвали, или да укори, или да похули предлежащи тѣ добродѣтели, или погрѣшки, нито укорява, нито отвѣщава, безъ да не похвали противни тѣ, или да подкаше да покрусватъ противни тѣ. Но за улесненіе на пригледваніе то разрѣшавать тѣя видове, и говорятъ особито за всякаго едного. А порѣчвать и на първоначални тѣ, тѣй да ся упражняватъ изъ първо за да ся улесняватъ въ сочиненія та, и да отличавать мысли тѣ.

168-о. Но въ Словата за голѣбо то имъ продълженіе, всякъ видъ ся познава лесно; а въ писма та много пѣти, кои то нематъ упражненіе, не могатъ да познахтъ кой видъ е главныа. А освенъ това, всякаго вида раздѣлитъ юще на много образы, или карактеры, кои то особно разправятъ какъ ся писватъ писма та въ всякое едно обстоятелство, какъ то по' горѣ казахмы (164), нареждатъ и примѣры, и порѣчвать на първоначални тѣ да сочиняватъ за всякаго вида упражненія. А това го правятъ не за да ограничатъ неограничено то естество, и кое то ся благодари всякоги на пѣстро то, и да унуждѣтъ мысль тѣ, по за да дадѣтъ по' быстро и ясно понятіе.

169-о. Предсказвамы прочее на читатели тѣ, и ученици тѣ какъ, и ако излагамы особито пригледваніе за всякаго едного отъ три тѣ видове на Слово то, и всякаго раздѣлямы на Карактеры чѣстно, и предлагамы примѣры за всякаго, нека не мыслятъ чи треба да си ограничатъ писма та, и да сякатъ като велика погрѣшка, ако скажатъ нѣкод мысль отъ другаго вида, или Карактера. Защо, накто треба да сж художествени написани тѣ, а да не имъ ся вижда художество то, и искусство то, и заемната мысль, тѣй треба и да не сж написани отъ горѣ

на единъ видъ, за да не ся показва преоготвление то и стараніе то. Но ако по случай ся пише нѣкое писмо точно отъ горѣ на единъ видъ, или Карактеръ, тогѣва, то има Достоинство естествено. За това писмо то треба да обима онія, кои то сѣ предъ очи тѣ и, да ся познава чи е писано отъ обстоятелство то, и какъ мысли тѣ сж си родили въ петы тѣ минуты, въ кои то ся писвало писмо то: но не треба пакъ да ги останямы само на перо то (157). А на това може да ся улесни, кой то, като ся упражни чинно и съ упорность правила та, и като прочита често съ пригледванѣ дълбокославны тѣ Списатели на писма та, добые упражненіе за да може и да сочинява.

170-о. За то на доло ще пригледамы всякъ единъ видъ въ отдѣлена глава, и вся ще раздѣлимъ на Карактеры по' главы. и най на предъ ще испитамы Совѣтователныя видъ, второ Судебныя, третьо Торжественныя, а най сетиѣ Повѣствователныя, и мыслимъ какъ така варвимъ отъ лекси тѣ къмъ мѣчии тѣ. Други по' нравственно говорятъ първо за Судебныя, второ за Торжественныя, и най сетиѣ за Совѣтователныя.

171-о. Писма ся пишятъ посредствени и не посредствени. Но собственно ще говоримъ за не посредствени тѣ: Защо посредствени тѣ приемятъ другъ Карактеръ, и. п. Ако хвала на пріятеља си нѣкого третіаго, азъ го препоручвамъ, ако му писвамъ совѣты за другіаго, писвамъ му друго писмо въ друго и проч.

172-о. Художествено Слово ся дѣли на четири части, на Предисловіе, Повѣствованіе, Вѣра, и на Прирѣчіе (Эпилогъ, Послѣдованіе, Совершенство). Съ първо то предразполагамъ слншателя, и му давамъ да разумѣе за кое ще говоримъ. Съ второ то излагамъ предмета, що е, и какъ. Съ третьо то доказвамъ, колко то съмъ рскъ, или показвамъ средство то, съ кое то треба да ся навра-

ви предмета. А съ четвърто то увѣрявамъ (убѣждавамъ) слисателя за намѣреніе то си, и повтарямъ въ кратко колко то съмъ рекъ до тогази. И четири гѣхъ ся преспособлявать и въ писма та, но най малко отъ други тѣ Предисловіе то. А Повѣствованіе то и Вѣра та въ всяко писмо ся употреблявать: зашто първо то излага предмета, или е само то Слово; а Вѣра та доказва. И протъ Періодъ може да има Повѣствованіе и Вѣра, п. п. „Сократъ е смъртний, зашто е чловѣкъ“. Първый членъ излага предмета, и е Повѣствованіе, второй го доказва, и е Вѣра. За Прирѣчіе то на писма тв ще говоримъ востъ по' странно.

173-о. Много Художественни слова на Древни тѣ имать Предисловіе, каква нужда е прочее да имать писма та? Воистина тая вужда не е и исотбѣжима, но въ пространни тѣ писма по' лесно ся разумѣва Слово то, ако слисателя, или читателя тутакси ся научи за какво ще ся говори, или пивие; ако то не знае, отмалява умъ отъ вниманіе, нито може да заповни всички тѣ речени, нито ся благодари, нито ся увѣрява, косто желае, кой то говори. Добро е тукъ да кажемъ, какъ като Предисловіе е на писмо то кратакъ Періодъ, или предложеніе, кое то пріятно и просто изражава предмета. Има Предисловіе, кое го ся пише съ тиха и крѣтка дувна, и Предисловіе, кое то начинава съ стремленіе слова, жизнь и жестокость. А въ кратки тѣ писма нѣкое отъ тія не треба.

174-о. Други тѣ видове на Слово то имать главно дѣло пріятность та. Но Писменна та наука има главно дѣло ползъ тж, както казахмы. За това никогі не треба да забравимъ главно то н' намѣреніе. За то е нужно млади тѣ да внимавають, и да ся уврѣжнявають за да могатъ да сполучвають съ писма та си за какво то пишеть.

ГЛАВА II.

ЗА СОВѢТОВАТЕЛЬНЫЯ.

175-о. Совѣтованіе то не е толико лесно, ако и да сякамы, чи всякъ може да совѣтува други тѣ и да имъ дава умъ. Намѣреніе то не е само да ся виждамы чи думамы кѣщо, но да е и полезно. За то кой то совѣтува треба да има велико знаніе, голѣмъ опытъ за нѣща та, за кои то говори: шо то въ сичко то писмо слова та му да сж безпрекословни, и като новоявленки, или незнайши истинки за читателѣа. Треба художественно да си излага совѣтованія та си, за да не ся показва чи совѣтува, ки то да му ся вижда превозходство то; защо колко то лесно совѣтувамы други тѣ, толко на противѣ стята ки ся думаша та, като ны совѣтува другъ. Друго — Споредъ различни тѣ чювствованія и воспытанія, нѣкой, и ако не ся склонява за кѣкое добро, за кое то му даватъ надежда, но склонява ся, като изложинишъ противно то зло. Други пакъ, повече то млади тѣ, честолюбиви тѣ, свободни тѣ не тѣрпятъ толко лесно, като имъ забранишъ нѣщо зло, колко то приѣмать, като ги подканишъ на противно то добро. Зато треба да гледа человекъ кого совѣтува, и какви чювствованія има той.

176-о. Мудрый Совѣтникъ совѣтува, и ся показва какъ и той на едно мысли за него предметъ, и нице да ся научи повсече. Тѣй треба да совѣтувамы равны тѣ съ насъ, или по' горны тѣ си. А ако совѣтува тѣй нѣкой и по' долны тѣ отъ нѣго, той показва благородіе душевно.

177-о. Тойзи видъ има общи Главы осемъ. Сирѣчь предлежаще то добро доказва ся какъ е 1) Возможно. 2) Лесно. 3) Нужно. 4) Праведно. 5) Законо. 6) Полезно. 7) Приятно. 8) Добро, или Славно, кои то ги правятъ и на три, на Возможно, Полезно, и Почтенно. И ако предмета присма и осемтъхъ, доназва ги, или ако не, повече то доказва. Защо е ижшо едно дѣло да има сички тѣ тия добродѣтели. А на противно то зло употреблять противны Главы.

178-о. Израженіе (Phrase) иска тойзи видъ, ясно, быстро, и нито много украсенно, нито много презрѣнно, и дължинъ среднъ, и по' добръ е да мыслимъ кои гребя да изоставимъ, нежели, кои треба да кажемъ. Слогъ употреблявать за тойзи видъ споредъ обстоятельства та, и Характеръ Слова много пѣти пустаъ.

179-о. Друго достопримѣчательно и въ слова та и въ писма та, и дължностъ на учители тѣ за да поправлявать въ упражненія та имъ е, да не ся чювать совсѣмъ тия речи — Совѣтувамъ тя, Поучявамъ тя; и — Праведно е да сторишъ . . . — Законо е Полезно е, и проч. Млади тѣ много пѣти, зашто то не сѣ богаты отъ мысли и слова, прибѣгвать на тия, за да имъ ся попродължи писмо то.

180-о. Тойзи видъ има сугубо дѣло, да подканя на добро то, и да възбранява отъ зло то. А негови Карактери сѣ особенно Подканителенъ, (Увѣщавателенъ), Забранителенъ, (Отвращателенъ), Молителенъ, Просителенъ, Препоручителенъ, Утѣшителенъ, Поучителенъ и други.

А. ПОДКАНИТЕЛНЫЙ.

181-о. Подканяиѣ то има разность отъ совѣтованіе то; зашто кой то совѣтува, той поучява общи тѣ ползы,

споредъ исканіе то на слншателъа, и го оставя самоволенъ, кои то ще да правн. А кой то подканя, гледа за да увѣри слншателъа за нѣщо особно, и ако много пѣти слншателъа не ся надѣва за подканинѣ. Тѣи совѣтува и поучява отецъ сына си, пріятель пріятелъа, учитель ученика главни тѣ начяла нравственни. (Вижда ся Совѣтователный почти като Поучителный.)

Кой то поучява странны неправи голѣмъ плодъ; а на домашни тѣ совѣтъа по' много е пріятенъ. Кой то подканя чюдзы на нѣкос добро, много пѣти докарва тяготъ, защо не ся познава, ако говорн той и совѣтуга съ искренность, кос то става явно, като ся запознае человекъ по' напрѣдъ добръ.

182-о. За да преспособимъ Главы тѣ, нека земимъ за примѣръ чи подканямы за ученіе то нѣкого, и му пишемъ тѣи.

1) Возможно. „Както станаха мудри и учени, кои то показаха прилѣжаніе и трудъ за ученіе то, тѣи и ты можешъ, . . .“

2) Лесно. „Нынѣшныя ти возрастъ е най приличенъ за ученіе, защо въ приминалы, и въ старина та умъа става тѣпъ.“

3) Нужно. „Като до нынѣ не си ся научилъ друго художество, мѣчно можешъ да живеешь другоуче.“

4) Праведно. „Като смы создани отъ тѣло и душа, както хранишь тѣло то си, и ся трудишь за него, тѣи треба да хранишь и душа тѣ съ нейныя хлѣбъ, кой то е Слово то и мудрость та“

5) Законно. „И божественни тѣ и граждански тѣ закони повелыватъ за да прилѣжавамы за ученіе то.“

6) Полезно. „Ако испыташь обстоятелства та си, ще познаешъ, какъ и въ друго художество можешъ да сполучиши, като имашъ учение.“

7) Приятно, или благодарно. „На всяко ново ся благодари душа та ти, защо добыва ново знание; а колко по' голѣма радость ще усѣдиши, като ежедневно ся учиши нови нѣща?“

8) Добро, или Славно. „Виждь колко ся почитать, и ся славятъ на всяко мѣсто учени тѣ, или по' добръ да рскж, кой е добылъ славж истенскж и почеть здравъ безъ учение то?“

Ако собиремъ сички тѣ тѣя мысли, две нѣща разумѣваемъ. Пѣрао, какъ треба и Предисловіе, и да изложимъ предмета, кое то называвать Повѣствованіе (172); Защо тѣ ся называвать Вѣра и Доказательства. Второ какъ мысли тѣ сж собраны и натрупаны на едно мѣсто, и не сж наредены както треба. Тойзи примѣръ може да стане по' на кжсо и тжй. „Желаж да ся занимавашъ на добро и почтено дѣло, а гледажъ какъ учение то прави чловѣци тѣ благополучны, (Предисловіе). Зато не намѣрувамъ друго по' божественно за тебе, освенъ учение то (Предложеніе). Като тпояа възраеть сега на то ти спомага (Возможно), и остроуміе пмаишъ (Лесно), и друга работа немашъ (Нуждно), а и не ти приличя да ся долувиши отъ друго художество (Праведно). Мудри тѣ и учении тѣ колко благодареніе не усѣщатъ и сами (Приятно), и добыватъ славж и честь отъ сички тѣ (Славно), и лесно успѣватъ на всяко друго дѣло (Полезно).“

Другъ по' остроумецъ може юще по' на кжсо да го напише, като употреби по' главны тѣ Главы, а не сички тѣ, и. п. „Ако търсиши дѣло благоприятно и славно, само съ учение то можешъ да добѣеши що то желаешъ и гледаши у други тѣ. Сичко то ти е лесно, стига само да изречешъ. Като ся убогати душа та ти отъ знанія, не

знашь ли чи слчки тѣ блажны лесно можешь да ги добишь?*

183-о. Отъ тойзи примѣръ не треба да сякамы какъ толко кратки и тѣи нареденни споредъ Главы тѣ треба да сѣ писма та. Намѣреніе то бѣше за да докажемъ какъ ся слыватъ. А колко то главы не могатъ да ся докажѣтъ, и. п. яко то нѣщо, за кое то совѣтувамы е мѣчно, тогива другояче го излагамы и дунамы и. п. какъ всяко добро нѣщо, мѣчно ся добыва и проч.

Б. ЗАБРАНИТЕЛНЫІ.

184-о. Мало различіе има тойзи отъ горныа, защо, като подканямъ едного на нѣкое добро, разумѣва ся чи го забранямъ отъ противно то зло. Но въ нѣкои обстоятелства време то не допушава да подканямъ, но треба да забранямъ, и. п. кога то нѣкой ище да издаде, да повреди, да убіе и проч. За това нуждный е и тойзи Карактеръ особенно.

185-о. Кога то треба да забранимъ едного отъ многовременны, и вкоренены погрѣшки, по' добръ е да го подканымы на противно то добро. А кога то нѣкой ище да еторе нѣщо зло отъ гнѣвъ, отчаяніе, упорство, треба да гледамы да го забранимъ съ Противны Главы, т. е. какъ е: Неправедно, Беззаконно, Непочтенно, Вредно и пр.

186-о. Въ тойзи Карактеръ треба да докажемъ по' ясно искрениж тѣ си любовь, нежеди въ Подканителенна. Слогъ треба Важенъ, Страдателенъ, или другъ, а да имамы основаніе Домашныа. А сподучваніе то тукъ независи толко отъ доказательства та, колко то да можешь да размърдашь еърдце то му и страсти тѣ, и да му ся обрри еърдце то на добро. Но тукъ треба голѣмо вицжаніе; зашо въ гнѣва си человекъ мѣчно присма совѣтъ,

и много пати, като не сполучи, кой то му пишева, юще го расгнѣвѣва, шо то сетиѣ и другво никого да не слушиа. Много въ танивы случяи, зацо то говорихъ истина тѣ ставахъ жертва на дързость та си, както Харидима уби Дарій, а Клита Александръ. Въ такиви обстоятелства знаише да употреблява Басни тѣ и Аполозы тѣ Есопъ. За това измисли и пѣкой мудрый Врахманъ Затрика, за да зпбрани нѣкого младаго цпря Индійскаго отъ невоздержаніе то и неприхѣжліе то му за царство то.

В. ПРОСИТЕЛНИЙ.

187-о. Тойзи Карактеръ ся вижда като Молителнага, но има разлика; зацо Молителнага става собственно за да отбѣше человекъ нѣкое зло, а Просителнага за да добые нѣщо добро. Като искамы отъ по' горенъ отъ идеть нѣщо добро става Молителенъ, а като на пріятеља молимъ ся зп нѣкое добро, не треби толко понорно да му пишемъ. А отъ по' долеъ отъ насъ като искамы пишеваемъ му думы благородны, и често толко и много не повторяемы прошеніе то, и то пакъ става споредъ исканіе то, ако е мало, или велико.

188-о. И тукъ употреблявать Главы тѣ, но по' надо и да не ся устѣца. За малки тѣ, ако говори человекъ много, вѣсто да сполучи, загугви. Ако за голѣмы тѣ съ малко речи остроумно изложи исанѣ то си чудесно сполучва. Дифренсъ первоградинаръ на французскія царъ писа на Аврїлскія Дуксъ това изрядно писмо. „Господарю! Моли ти ся Дифренсъ, да го оставишь сиромахъ, кантъвъ то си е, за да остане за доказателство, въ какво состояніе бѣше Франція, преди да почне да управлява Ваше царско Высочество.“ На това остроумно писмо думать

чи му отъѣшалъ царскія сынъ — „Не шж ти сторикъ това добро.“

189-о. Преди исканіе то, или послѣ треба да има похваленія пѣкои умѣренни и прилични; споредъ лица та, на по' Горны отъ насъ повече, на пріятели, умѣренни, на по' долини, малко, но треба да внимаваме да не подпаднимъ азъ ласнатежество, да хвалимъ истински тѣ му благодарѣнія. Дава силъ на молба та, като представляваме чи имамы асликж нуждъ, и проч. Прилагамы юще, чи ше ся прослави повече име то му, или какъ за пѣгда ше проповѣдамы пѣгово то кѣмъ насъ благодаріице.

190-о. Такиви тѣ слова иматъ си главы тѣ. Ако е сторилъ на други добро, Возможно е да стори и намъ. Ако е сторилъ на много, Лесно може и намъ. Послѣ благодарѣніе то усѣщамы Пріятность та, и Славно то, благодареніе то докарва Полезио то и проч. Ако пиждамы чи мажно ше ни спомогне, представляаамы му асликж нашъ тж нуждъ; ако несполучимъ, повтарямы и по' оттепенно разправямы му чи отъ иного другито неамы надеждъ. Но мудрый треба две пѣща да повни, едно какъ може и да несполучи, и не треба тогасъ да ся люти, или печали. А второ не треба да иска отъ кого то знае чи неще му даде, както Диогенъ искаше отъ одного твнвога и рече „днесъ тѣй ми доде да искамъ, ачи да ке ми даждъ.“

191-о. Споредъ различни тѣ человекски миѣнія гледамы какъ, когато искамы пѣща, нон то докарвать Слапж, по' лесно ги добываамы, а кои то докарвать и добывкаж, юще по' лесно, а кожо то пѣща могатъ да ся отплатятъ само съ совѣсть та, за тѣхъ малко человекци спомогать. Юще треба да знаемъ какъ на много то некрени намъ пріятели не треба много хваленія, както и на които мыслятъ високо.

Слогъ треба, какъвъ то и горни тѣ, а основателный да е общія, кога то искамы отъ по' горны и по' малки отъ пастъ, а отъ равны съ пастъ, като искамы треба Домашный Слогъ.

Г. ПРЕПОРУЧИТЕЛЬНЫЙ

192-о. Кога то искамы отъ некого за другога нѣщо добро, то ся дума Препоручаванѣ (Рекомандатство). Колко то нѣща писавмы въ искателныа за пастъ си, тукъ ги писавмы за оновоа, когото препоручавмы. Като предрасположимъ душъ тѣхъ на пріятельа си, що то да свърши онова, за кос то му ся молимъ, обѣцавамъ му ся, какъ и препоручаемый пріятель може да му спомогне на нѣщо, какъ е чувствителенъ, похвалявамъ го за нѣкои негови добродѣтели, излагамъ каква нуждѣ има, и какъ и пастъ ще удѣжи съ това. А колко то смы отъ близо пріятели, толко по' малко треба да ся простирамы въ писмо то, както пакъ на противъ не треба да ся писавмы да препоручавмы пріятели на други, съ кои то имамы мало познаество, или на горны лица, кои то ни ся показали малкѣ любовь.

193-о. Кога то препоручавмы нѣкого, не само ся молимъ на пріятельа си, да покаже предетатство, любовь, содѣйствиѣ. ползж, и проч. на него, но и за да го избави отъ нѣкоя бѣда, да го прости и проч. Второ то става съ Молителныа Карактеръ.

194-о. Противный на тойзи характеръ е Клеветателный: Защо както тамъ умножавашъ пріятели тѣ, тукъ умножавашъ испріятели тѣхъ на нѣкого, кого то осуждавашъ — Случили сж ся и обстоятелства, въ кои то ся давали писма клеветателни въ мѣсто препоручителни.

Споредъ истна характеръ ся висвать и Посвятителни писма, съ кои то си препоручвать иѣкои списанія та иѣкому почтенному чловѣку, но тукъ умалывать хваленія та на книга та или на Сиссаніе то.

И тукъ главы тѣ ги употреблявать както горѣ. Слогъ треба Домашний.

Д: МОЛИТЕЛНЫЙ.

195-о. Моленіе става за да ся избавимъ отъ иѣкое зло, или ни, или иѣкой нашъ пріятель; то става юще, и кога то искамы проишкж, ако смы согрѣшили иѣкому. Кога то ся молимъ за да ны избави отъ иѣкое зло, писвамы похваленія, и моленіе то споредъ Главы тѣ съ Слогъ Страдателенъ, предавамы ся на сърдечно то мучопствопаніе, съ израженіе просто, ясно, и какъ нему си предавамы сичкж тж надеждж. А кога то ся молимъ да ны прости; ако смы правн, молимъ му ся да испыта добръ, да чюе отговаряиѣ то ни; аколи смы сгрѣшили, исповѣдамы согрѣшеніе то си, умолявамы го, казвамы чи побѣше самоволо, или ся общавамы, да ся отплатимъ за вреда та, и проч, представлявамы злощастно то си состояніе, и гледамы съ то да му обрнимъ сърдце то на милость.

196-о. За малки сгрѣшки често пріятели ся молятъ по между си и ся прощавать. Само необразованиши тѣ и упорни тѣ ницать всякоги да иматъ тиѣ право, и не исповѣдувать и най ясни те си согрѣшенія: Но естествонно чловѣкъ ся умилостиия и управдава оногова, кой то самъ си исповѣдува погрѣшеніе то, за то дума и Иопъ“ — кой то вторыа дель дуиа чи сбъркалъ въ връвля, той свидѣтельствува какъ днесъ е по мждръ отъ вчера.“ — Слогъ треба домашенъ и Страдателенъ. Ако

ли согрѣшеніе то е велико, само приближище е великодушіе то на пріятельа ни, и да ся общасемъ за будущее то, чи ще внимаваме много.

197-о. Както е сѣшно за мажи тѣ пѣща да некамы прошка, тѣй е и безобразно да не препознаваме и явиш тѣ, или да отричамы явно погрѣшкѣ тѣ си, Кой то пише тѣй, той огаея огъня съ дървено масло, както дума Пословица та. Само женско то вестество, думать, треба да ся оставя да има правдѣ, и да не чѣка человекъ отъ тѣхъ изповѣданіе грѣховъ совѣршено, или прощеніе прощенія.

Колко то по' скоро некамы прощеніе, толко по' лесно можемъ пакъ да добьемъ любовь тѣ на пріятельа си, кого то сме ушеравдици. Сладко то, и сокрошено то моленіе и на животни тѣ подканя ни на милость, колко по вече человекеско то, или пріятелеско то? А кой то е ягъ и неподвижный, той разпѣвва и най добрыа.

Е! УТѢШИТЕЛЬНЫЙ.

198-о. Человекеска та честь дума ея добра, или зла, или человекъ ея дума чи има добра честь, или чи нема сходстве по своредѣ други тѣ. и. п. благополучеш е, кой то е добылъ повече блакости отъ други тѣ, кой то е около него, злополучеш е, ако изгуби или часть отъ тѣхъ, или сички тѣ. Отъ това произхожда да сякамы по' много то отъ насъ, какъ тогива сме благополучни или злополучни, кога то други тѣ човжт состояніе то ни. И за благополучія та ни некамы само да човатъ, а отъ злополучія та ни некамы да зематъ и участіе, и по' много търсимъ въ злополучія та да ни утѣшаватъ, нежели въ благополучія та ни да ся радовать съ насъ: зацо толко не вреди, ако не знажтъ други радость тѣ ни, колко то вреди, и можемъ да испаднимъ и въ болестъ, ако немамы

нѣкого да ны утѣши. За това дѣяностъ пріятелска е, кога то изпадни нѣкой нашъ пріятель въ тѣжко злополучіе, ако смы при нѣго, да го утѣшавамы словомъ, ако ли не смы, съ писма, и то колко то можемъ поскоро. Защо ако ся забавимъ, давамы сумнѣніе, чи не мыслимъ за него, усквѣрявамы нравственна си карактеръ, показвамы си, чи ся радвамы на зло то, или чи смы ласкатели, и само въ благополучіе то смы пріятели, а въ злополучіе то не щемъ да го знаемъ.

199-о. Свѣтовны тѣ добрыны еж или естественны, или счастливны и случайны. н. п. сита и здравіе тѣлесно. умъ добръ, спы душевны, слава, имѣніе, чада, родини и пр. Когато прочее нѣкой нашъ изгуби отъ тіа нѣкое, писавамы му утѣшительно писмо, гледамы колко велико е онова, което е изгубилъ, изражавамы и мы колко то ны е угорчивицо и запечалицо то нѣщо, хвалимъ онова добро кое то е изгубилъ, приказвамы му колко ся ускорбихъ сицики тѣ негови пріятели, юще и страни тѣ, какъ има правда да ся печали, но треба да покажи и мало великодушіе, за да не фърли въ по велика печаль колко то еж околъ него.

200-о. Но и ако да знаемъ какъ юще ще го направимъ да ся печали, като му хвалимы и представлявамы онова, кое то е изгубилъ, голѣмо, пакъ не треба да ся оставямы. Ни знаемъ какъ много пѣти опечаленныи (кахарливны) обича да приказва злощастіе то си, и да слуша други да приказватъ за то. И така спомагамы мало да му омалнимъ печаль тѣ, защо совесъмъ да ся изкорени не може, то само времъ то може да докара; но кога то утѣшавамы жены треба по много да внимавамы, защо тѣ като по много чувствителны, повреждатъ ся като много имъ хвалишь онова, което ся изгубили. Плутархъ пишаше на жена си да не ся показва много опечаленна, защо ще дохождатъ да ѣ разговарятъ, и тѣй по много ще умножяватъ печаль тѣ и.

201-о. Първо прочее гледамы какъвъ степенъ имамъ той то ся печали, а послѣ починамы да го подканямы да еи умали печаль тѣ. и п. Ако е отецъ, началникъ, или въ друго гражданско дѣло, наумявамы му, какъ като опытный на свѣтопни тѣ дѣла, знаяше чи спѣта е лѣжливъ, какъ се варты, като таръало, и нито благополучія та му еж постоянни, и проч. и какъ сега е време да си покаже пеликодушіе то, и да даде примѣръ на по' малодушны тѣ. Ако ли е просто чловѣкъ, излагамы му иѣкои поученія за чловѣческа та суета, съ некои правоученія и примѣры, и п. заповѣды, текстъ отъ Свѣтое писаніе. Ако ся печали за смъртъ, думамы какъ е естественна, неотбѣжима, и нищо не добывамы, като плачымъ; а за стары тѣ казвамы какъ доволно еж ся парадвали на тойзи спѣтъ, и отъ нилъ на татакъ шехъ да ся мѣчатъ съ старина та. А за малки тѣ дѣца думамы какъ вонстина треба да ся печалятъ родители тѣ имъ, но тіа малки ся избавихъ отъ сици тѣ свѣтовни злополучія и проч. Но за млади тѣ не говоримъ такива. А кога то изгуби вънакшны блажны думамы, както вѣрваше чи еж временны, не треба сега да ся печали; никоги днешныа дѣпъ не мѣза на вчерашныа; тіа не еж наши; както заминувать радости тѣ, тѣй неще остане вѣчно и злополучіе то и проч.

202-о. Разумѣла ся чи тукъ треба Слогъ Страдагелдпъ и кротакъ, и простота. Често наумѣвамы на читателя какъ тіа пространи пригледанія ги писвамы за упражненіе. Достоенъ е, кой то пѣ братцѣ сполучи. Дукисса Вендадуря писала слѣдующе то лаконоическо писмо на французскія царь современно и срадователно, защо то оздравель, и Утѣшительно за смъртъ та на шеста та му дъщеря.

Всепресвѣтлѣйшій!

„Като вышній'направи толко велико добро на Франція, и избави Ваке Величество отъ болестъ та, не при-

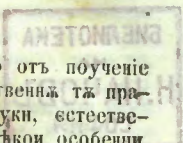
личаше друго, освенъ да иде единъ Ангелъ, като посланикъ, за да му принесе благодаренія.“

Ж! ПОУЧИТЕЛЬНЫЙ.

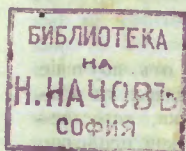
203-о. Има разность совѣтованіе то отъ поученіе то, защо не само поучява человекъ Правственнаѣ тѣ практикѣ, и полезно то, но и пригледванія Науки, естественнѣ знанія, богословски, философски, или иѣкои особенни, и частни, кога то чюе какъ иѣкой съ криво мнѣніе ише да направи некое зло, и поучява прави правила за здравіе, ако е цѣлитель, или правила търговски, политически, законни, или поучява едного ученика какъвъ чинъ и редъ треба да има, кога приговаря и проч.

204-о. А треба по' напредъ, кой то пише и поучява, да има познанство, за да може да подкапе за ученіе то, и прочее. А кога то ея негодкува иѣщо мѣчно и тѣмно, тогива карактеръ сѣ дума Изяенителный, кой то само гледа да изясни онова, за кое то го пыгать, дору, кой то поучява гледа да поправи и изобрази и нравы тѣ на читателя. Кой то поучява треба да има по' много знанія отъ Совѣтователина, защо става самозванъ учитель, и саморукположенный мудръ. Слогъ да има Достопочтенъ, за да даватъ на слова та му вѣрж и почетъ. Остроумни тѣ толко искусно крыжатъ въ поучяваніѣ то подканяиѣ то, що то не ея познава чи подканяиѣ, и оставятъ читателя самъ да сѣ увѣри отъ прочитаніѣ то.

205-о. Доволи сѣ тія за совѣтователина видъ на Слово то; има обстоятелства въ кои треба да пише человекъ други подобни, но кой то сѣ упражни на тія, може, да пише и други, на кой то ще го води свѣтовный опытъ и обстоятелства та. Риторика та говори за совѣ-

товалелныа, но не го раздѣля тѣй на карактеры, но за първоначалны тѣ е потребно раздѣленіе то, за да ся преготовляватъ за по' высоки тѣ съ по' ясни понятія.

ГЛАВА III.

ЗА СУДЕБНЫА (ЮРИДИЧЕСКІА.)

206-о. Вторыа видъ на Слово то укорява неправдѣ тѣ, и отговоря за правда та. А защо то всакъ мысли чи струва добро, и ако не мысли, гледа да си некрые неправдѣ тѣ, и полага много прилѣжаніе за това, на редко може да ся благодари да го сѣдятъ двама или трима, и да исповѣда согрѣшеніе то и неправдѣ тѣ. За то ся опредѣлихъ отъ край общи сѣдинцы, за да испытвать гдѣ е правда та, и да усѣдятъ неправедныа. Колко то слова прочее казва на сѣдинцы тѣ, кой то ся сѣди, за да докаже правдѣ тѣ, или да ся отриче отъ неправда та думать ся Судебни.

207-о. Но и пріатели едишь отъ другаго ся унеправдяватъ за голѣми, или малки унеправданія, за това приличенъ е тойзи Видъ Слова и за писма. За голѣми тѣ унеправданія пріателя си разваля советѣмъ пріателство то, а за малки тѣ иска си удовлетвореніе то съ писма, или му ся сърди, и го оставя на совѣсть та му, или го мъри за погрѣшки тѣ му, кои то той крылъ одъ него, или за явны, защо то неги поправа. и проч.

208-о. Тукъ си испытва замисало то спореуѣ тры Стоянія, ако е го направилъ, ако е стрѣшка, кое то е направилъ, ако е волно, или не. Испытыва съ ума си личности тѣ му, сиречь народа му, отечество то, рода му, воспитаніе то, тѣлосложеніе то, нравы тѣ, отношеніе то му, послѣ испытыва иѣщо то, ако е было лесно, полезно, и време то, ако е и другъ пѣтъ правилъ исто то, какъ намѣри време да го направи, съ каква надежда, отъ що св подкани, гдѣ го направи, ако по случай, или самъ търсяше време и мѣсто, колкаж вредж докара, и колко ще ся повреди и той, и проч. Сички тѣ тія, като ги приговоримъ добръ, сетиѣ шесвамы по' нуждни тѣ кратко и съ отѣшеніе.

209-о. Писма съ горчиво укоряваніѣ не си писватъ на пріятель, освенъ кога то искамы да си развалимъ пріятелство то. Горчива дума за малко иѣщо може да стане причина да загубимъ пріятелья си.

210-о. Най нуждно то дѣло на Риторика та е Судебно то, за да защитавя своятѣ правдж иссредствено, или на другито недоволнаго чрезъ адвокатство. Тя гледа да изяви истинж тѣ и правдж тѣ, а не мысли за сетиѣшното пріятелство, ако остане, или не. А въ писма та струвамы на противъ; оказывамы св на пріятелга кротко, оставямы го самъ да познае вредж. тѣ, и да ѣж отплати и проч. — Судебный видъ обычно има Слогъ Огневный, израженіе чисто и вспо, съ сила, и скорость, точность въ собственно то значеніе на речи тѣ, и въ законни тѣ пригледванія; защо отъ една речь може да зема сила противника, като не е добръ употребена. Далекъ да е всеко украшеніе слова и искусство. Тойзи видъ има Карактеры, Жлобныя, Укорителныя, Обличителныя, Мърителныя, Хулителныя, Уплашителныя, и други подобны.

А. ЖЯЛОБНЫЙ, (Пребацывательный).

211-о. Жялно ни є, кога то прїатель, нѣкой ны є ускорбилъ. Но кой то ище да ся сьрди на прїателя ся за то, а му желас прїательство то, нека повни, какъ по' лесно може рѣка та да ся върни на задъ, нежели прїательство то въ първа та любовь, ако ся истуди съ горчивы речи, и безъ правда.

212-о. Причыны за жялоба (сѣтованіе) ставатъ, кога то, дору смы сторили добро на одного, и чыкамы въ некое наше зло обстоятелство помощь, а той нищо неспомага, когато нѣкой отъ насъ сж є заемналъ и подигналъ, и послѣ ны покрусва, когато ся молимъ за нѣщо малко, а той не дава никакво вниманіе, когато вреди важность тж и нравы тѣ ни, когато ны повреди доволно и прочее: зикон то не ся развала прїательство то, но гледамы да го засилимъ и умножимъ, и наумѣвамы на прїателя си да не прави тжй другъ пактъ, и ако ся є случило сега, и проч.

213-о. Кога то писвамы таково писмо, треба между прїатни тѣ да бодимъ отъ далеко прїателя си за онова, кое то ни є сторилъ, за да му покажемъ неугодность тж си, и неудовольствіе то си, но съ речи легки. и. п. „не вреди ако“ „между прїатели тѣ не є голѣмо нѣщо“ и проч., или въ сичко то писмо нишемъ весело, и скривамы жялоба тж си съ прїатны тѣ речи. и. п. преди му искамы прошькя, или послѣ, думамы какъ го є сторилъ безъ да знає, или безъ да ще. или не бѣше намѣреніе му да ны повреди, или не знающе чи тжй ще стане, чи ни знаємъ колко ся труди за добро то ни, и за то рекохмы да му пишемъ, за да не го чює отъ други, а да сяка, чи нїн смы сж оплаквали, и проч. Таквы тѣ писма приближявать много при Примирителни тѣ (Подружителни).

Б. УКОРИТЕЛЬНЫЙ.

214-о. Споредъ величина та на неправда та ставать и слова та по' оstri и силии. Но кой то хоротува на други тѣ въ таково обстоителство що то му доде на уста та, нека ся готви да чюе и той исти тѣ. Колко то гладко и мужественно пишешъ, тодко по' много удължавашъ сгрѣшника, да не знае какъ да ти ся отплати.

215-о. Таково писмо не треба да го пише челоувѣкъ току, като чюе погрѣшкѣ тѣ на пріятельа си, нито, като е гнѣвель, и ако го пише, да не го проважда него день, но да го прочита юще два тры пакти съ миръ, и да не заборава чи пріятельа в сокровище, кое то мѣчно ся добыва; да мысли, чи пріятельа му, като да е при него, да ну иска прошкѣ, чи си познава погрѣшкѣ тѣ; да не му писва горчивы думы, да каже чи се надѣва да не го оставе унсправдель, какъ е благодарель да не чювать други тѣ, и какъ ще си мълчи и проч.

216-о. Но ако той совѣтъ ся отричи, и ище да ся оправн, доро ты знашъ добръ работѣтѣ, тогива не си дѣженъ да показвашъ благородіе на челоувѣка, кой то дору е неправъ, и лѣжи юще. Но пакъ великодушни тѣ и благородни тѣ и тогасъ не ся показвать чи първи ищѣтъ даразвалитъ пріятелство то, но пакъ кротко му разправять чи нема прано и проч.

В. ОБЛИЧИТЕЛЬНЫЙ.

217-о. Уличеніе то има различіе отъ мѣрляѣ то: зашто първо то ся дума, когато изьявьяма иѣщо не явно, или скрытѣ, погрѣшкѣ на по' долеъ домашель нашъ, а не го мѣрляемъ, или послѣ го мѣрляемъ, но редко отдѣлятъ и въ Слона та и

въ писма та Обличителна (Доказателна) отъ Мърителна. И ако доловимъ нѣкоя погрѣшкѣ на нѣкого нашего, която той сяка, чи не ѡ знаемъ, пишемы му за нежъ, совѣтуваме го най сѣтнѣ, или го мъримъ. Но по' благородно е да излагамы погрѣшкѣ тѣ му, както си е, и да свриямы писмо то съ нѣкосъ обыкновенно Совоскличаніе (междомѣтіе) и. п. „Не ти прилячи да правишь тѣй! — виждь какво придоби! — да си живь! — гледай да оперешь това (пятно) леке и проч.“ А по' великолѣпни тѣ нито Совоскличаніе употрѣблявать.

218-о. Но треба по' напредъ да ся показва некрепость за да не ся виждатъ слова та чи сж писани за безъ причинно покрусаиѣ, и. п. Ако нѣкои нашъ не си държи хесапы тѣ добрѣ, доказваме го като невнимателнѣ и лѣнивѣ на работа та си, чи има погрѣшки въ тѣхъ, какъ много пѣти го сапкасахмы, но непазваваме тай погрѣшкѣ неправдѣ, зашто то е исто, като да му думамы чи краде. А на по' горесъ онъ насъ треба по' много вниманіе, да не му писваме пивно погрѣшки тѣ, по да не може да ся уеѣти, и съ слабакъ способъ, но най добрыя Карактеръ поучява обстоятелство то, и да може и намѣреніе то си да сполучи, и да не изгуби пріятельа си.

219-о. Мърянѣ обыкновенно става кѣмъ по' долны тѣ отъ насъ, кои то, дору много пѣти смы ги совѣтували за нѣщо, а тѣ пакъ на то согрѣшявать, и то е совѣтуванѣ съ гнѣвъ безъ хулителни думы, кои то повреждатъ любочестіе то, и тѣя писма ся писватъ споредъ чловѣка, и повреждаѣ то, или по' горчиво или по' кротко. А кога то мъримъ по' горвы отъ насъ, или подобны намъ, то не докарва добра сѣтнѣна, за то по' добрѣ е да пишмѣ на таквы Тѣжitelно писмо.

Г. ХУЛИТЕЛНЫЙ.

220-о. Думать какъ, богато смы сториди одному много добрыни, а той пакъ ны покруса, а ни, каго го гледамы чи не зема нито' отъ сопѣтуваѣ, нито отъ мѣряѣ, а то ны прави да ся разгѣвнѣмъ и да му пишемъ по' горчиво, и да го гълчимъ по' много, то ся дума Хуляѣ, безчестіе, порицаніе, поношеніе, безславіе, и п. отецъ гълчи сына си, господарь слуга: тѣ си, Подководеца солдате-на, учителя ученика, пріятель пріятельа, брата и проч. Ако в прочее подобенъ намъ, само ся тажимъ, и му пи-свами колко ни е жално, като гледамы чи прави тѣи; ако ли е по' додсиъ отъ насъ, мѣримъ го не много горчиво, ако ли никакъ не ся поправа, тогива употреблямы той зи Карактеръ.

221-о. Не желаемъ да ся учятъ тойзи Карактеръ млади тѣ, зи то пенсвами повече за него, и много по злополучію безъ прапила знамать да го употребятъ. Послѣ Хуляѣ то мжно остава пріятелство то, но пакъ е добро да ся пише кротко, и п. „непріятель умный и невредителенъ е по' добръ отъ безумнаго и вредителнаго пріятельа. Често тя совѣтувамъ, и всякоги мя обезчестявашъ предъ хорята съ работы тѣ си. Довольно ся ползовахъ отъ пріятелство то ти, не митребать вѣче твои тѣ добрыни и прочее.“ А по' Великолѣпни тѣ съ мѣленѣ то ся показ-вать чи забраятъ такыи тѣ пріятели, а то е по' благо-родно. А кой то знае друго средство по' добро отъ такыи тѣ писма, и то е добро, и в. да гуждать други да ги совѣтувать, да оравничать средство то, кое то имъ спомога за развращеніе то имъ. да ги проподятъ на дру-го мѣсто да живежтъ, да ги плашатъ, да имъ ся обща-вать, и проч.“

Д. ПЛАШИТЕЛЬНЫЙ.

222-о. Съ други тѣ еждебны Карактеры писва ся на пріятели, а съ той зи на оныя, кои то съ безпачтно-сти тѣ си станахж причина да ся развали пріятельство то, и познаество то, и за да имъ доде малко умѣа въ глава та, плашимъ ги съ писмо, чи ще имъ сторимъ еди кое, и еди кое зло, или какъ ще ги придадемъ на законно наказаніе и проч.

223-о. Зато то ся случява да пише человекъ иѣкой пажъ и на непріятель, ще кажемъ малко и зи то. Когато человекъ нека да въздыгни умрѣло то пріятельство, пише споредъ Примирителныа Карактеръ, и кой то почне по' напредъ показва по' голѣмо юначество. А когато непріятель иѣкой пи прикача укоренія лѣжливы, ии ги доказываы лѣжливы, и какъ зломыслителна та негова душа ги измысела; а той Карактеръ ся дума Уничтожителный (Упразднителный). Или му казвамы чи той гледа свои тѣ погрѣшки да прилѣпи на други тѣ, като крадецъа въ Басни тѣ; а той Карактеръ ся дума Возвыноватый. Ако ли му пишешъ чи не щешъ да знаишь какво говори той, што та в страхъ отъ него, той Карактеръ ся дума Чрезмѣрно презрителный. А кога то иѣкого уежди иѣкой силель безъ правда, той пише писмо Отчяательно съ много горчивины. Плашители тѣ Писма треба да сж кратки и безъ украшеніе, и тогива правятъ по' голѣмо впечатленіе. И такиви писма пишжтъ най много Граждански тѣ и Военни тѣ.

224-о. Има освенъ тыя Карактеры и други, п. и. Горчивоукорителный, Подсмѣятелный, Ругателный, и проч. Но такиви Карактеры, што треба да ся учятъ, нито да ги писватъ млади тѣ. Изложихмы и ии тукъ иѣколко отъ

тѣхъ. Но, ако можаше съ наше то мълчєнїѣ, да приста-
нять и тїи, и да не ги употреблявать, тогьва не щєхнѣ
нито рєчь да пїшемъ.

ГЛАВА IV.

ЗА ТОРЖЕСТВЕННЫЯ (или Показателныя).

225-о. Торжественни тѣ, или Показателни тѣ Сло-
па, хвалять и убожявать добро то, а покрусавать безплат-
но то. Тїя сѣ пай прилични и обыкловени за прїател-
ски писма: защо често прїатели тѣ сѣ писавать весело, и
гледать да сѣ умножява любовь та имъ. За той зи видъ
треба по' много искусство, знанїя, опытъ, и чувствител-
ность. А сѣ называва Торжественъ и Показателенъ, за-
що употреблявать слова свѣтли и прилични на Торже-
ственны праздыцы, чрезъ кои то, като хвалять предмета,
показавать сѣ и учєнїе то и искусство то.

226-о. Общо сѣ възхвалявать и Богъ и чєловѣкъ,
и животни, и бездушни. За Бога употреблявать пѣсни,
а животни тѣ и бездушни тѣ сѣ възхвалявать, за пока-
занъ и искусство слова, п. п. мухи, пчели, черви, коса,
статуи, храмове, градове и проч. А само чєловѣкъ сѣ
возхвалява сѣ правєтвенно намѣренїе, или за воздаянїе на
евѣгли тѣ мудѣла, за да сѣ подкапя юще, или за да под-
канятъ да правять като него и слїшатєли тѣ.

227-о. За три пѣща ся възхвалява чловѣкъ. За дѣло, за добра воля, и за естесвенно, или счастливо благо. Естесвенно благо е, сила, скоростъ, хубостъ, добръ гласъ, остроуміе, краспорѣчіе и проч. А счастливо е, благородіе, пмѣніе, достоинство, слава, чяда и други; а блага воля е, когато мысли за благо и добро, и жае да го струва за обща, или частна полза, самоволно, а не да го подкавятъ други на то, или да го унуждаватъ закони тѣ, или отъ обичай, или за своя полза. А дѣло е да показва на други тѣ добро то, а той да търпи трудове, притесненія и вредж. За истинно прочее възхваленіе достойни сж дѣла та, и блага та воля; защо естесвении тѣ и счастливи тѣ благни, ако ги немание не можнше да ги добіе, когато ще, и по' много то, не е яа воля та му да не ги има.

228-о. Кога то възхваляваме пѣкого за самоволни тѣ му добри дѣла, земамы и въикашни тѣ му добрини, за да умножимъ и украсимъ слово то и. п. думамы чи естество то му подарило колко то му требать за велики дѣла, а честь та му дала много орудія и леснишы. Но, когато нема счастливи тѣ добрини, възхваленіе то става по' силно, защо думамы, дору е немать никакво средство и леснина, сторить е толко добрини.

229-о. Торжественныа видъ ище израженіе свѣтло, цвѣтуше, и украсенно съ истенско украшеніе, а Слогъ Важень, и споредъ различни тѣ Карактеры, Домашень, Общъ, Смѣхтворень, и проч. Смысли тѣ да сж весели, и новы. Вредъ да ся вижда остроуміе то, и истина та.

230-о. Има юще едно въ мысли тѣ мжчно и за оногова кой то пыше, и за кой то прочита. Първыа да не испадне въ ласкателство съ много то хваленія, а вторыа да може да отбیره и да познае, кон сж ласкатели, а кон му сж прїатели. На всяка добродѣтель злоупотре-

блице то става на противъ недостатокъ и злость. Ласкателя варви въ истиа пѣть съ Возхвалителя, не го е грѣя, ако казва истинѣ, или не, и ако види чи благодари, хвали и за лъжливи добродѣтели, и щото правѣтъ оиѣ, кои то набеждатъ на лъжѣ, и съ клевета, исто то прави и той, но той е по' опасенъ отъ тѣхъ; зацо отъ тѣхъ ся вардимы, а отъ ласкателя не, зацо го имамы за пріятель, Клеветницы тѣ усждають и укоряють добры тѣ като злы; а ласкателя ги правы злы; хвали оиѣ, кои то не сѣ достонохвали, за нѣкоя особена полза, а скрѣтомъ си подсмива на пріятеля си, чи е безуменъ, и вѣрва що то му кажеть. А истенскій Восхвалитель, украсява слова та си, но не изляза отъ вѣль мѣрка та, хвали достопохвалны тѣ, не за своя полза; не го е грѣя, ако слова та му благодарять, или не, благодари ся чи исполнява свята длъжность, като хвали добродѣтель тѣ, и става по' много пріятель, като види чи пріятеля му добылъ по' много добродѣтели.

231-о. На по' горны тѣ отъ насъ, или живы, или мъртвы, уцѣнявамы имъ свѣтли тѣ дѣла, съ почтеніе, и нѣкой пѣть казвамы, чи смы недостойны за да похвалимъ достойно добродѣтели тѣ имъ, най много послѣ смърть та. А подобны тѣ нами, и равны тѣ хвалимъ, по' свободно и пріятелски. А по' долины тѣ хвалимъ, като чи почитамы благѣ тѣ имъ волеѣ, за да ги подканимъ на по' голѣми дѣла. Нѣкой пѣть ся унуждавамы да похвалимъ нѣкого за добродѣтель, коя то нема, за да го подканимъ да ѣ сторн.

232-о. А въ писма та сичко то треба да е съ мѣрка. Тѣ ся пишеть, или когато добые пріятеля ни нѣкой чинѣ, и му изявявамы радость гѣ си, или кога то стори нѣкое чловѣколюбиво добро го хвалимъ, или като чи стори нѣкое добро благодаримъ го, или му искамы нѣщо

добро да ни стори. А зашто то въ тойзи видъ гледамы всё да благодаримъ, съ него ся пишеть и кога то благосла- ниямы нѣкого за прязника му, или ся пигувамы за заба- ва и проч.; и тѣй на тойзи видъ Карактерн тѣ му сж, Хвалебный, Возхлалительный, (а противныа нему е Порн- цательный), Благодарительный, Желательный, Домашный, Про- ническій (Вышеподсмѣвательный). Возхваление е да уцѣпявамы сички тѣ добри дѣла, воля, и добришы съ сло- ва добри и притии. А Похвала става за едно дѣло добро; много пакти нѣкой злый струва едно добро, и са- мо за то ся похвалява: по никогѣ той не ся возхвалява; а благій, и ся хвали за всяко нѣгово добро дѣло, и ся возхваляла за сички тѣ.

А. ХВАЛЕБНЫЙ.

233-о. Пріятель на добродѣтель та ся чите, и кой то ѣк струва, и кой то ся радва, катѣ гледа други тѣ чи ѣк струвать. Кога то чюемъ чи нѣкой нашъ пріятель е сторилъ нѣкое добро, треба да го вознаграждавамы съ похвала, между кое то ся показва и радость та ни; що то, катѣ почитама него, и ни ся показвамы достопочтениа, и доброжелатели, що то таково то писмо го подканя и на други добры работы. А ако не му пишемъ съ време, и него истудявамы, и насъ си показвамы, чи не ся благодаримъ на достопочтениа тѣ, и добродѣтели тѣ дѣла.

234-о. А хвалять ся чички тѣ нравственни дѣла, или кои то ставать съ яравственно намѣрене, и. п. кога то избава нѣкой робы, спомага на челолюбиви и об- щии ползени дѣла, показва прилѣжаніе за оного дѣло, кое то ся повѣрили нему, кога то успѣва яъ нѣкое художе- ство, и. п. яъ статуя, иконы, стихотворенія, списанія, до- шове, дрехи, и проч.; изреченіе да ся научи художество,

или наукъ, когато ся остави отъ нѣкое зло, или струва добро безъ да гледа за своя полза и проч. А по' голѣми тѣ отъ тѣхъ ся възхвалявать.

235-о. Първо прочее изъявявамы му радость тѣхъ си за нѣщо то, кое то е сторилъ, послѣ го хвалимъ чи станало причина радости, утѣшенія, благости, и проч, и колко го пофалихъ за то конто го чюхъ, и какъ и самъ си той усѣща радость и душевно благодареніе, кога то соувѣсть та му согласо съ въканиши тѣхъ человекъцы го хвали и благодари. Послѣ го подканямы да не си оставя отъ тавивы добри дѣла, за да може да добіе здрава слава, имѣніе, или пріятели.

236-о. Не треба да ся простирамы, и да пригледвамы въканиши тѣхъ му добрини, защо достопохвалеть е, и кой то споредъ сили та си, и честь та си струва по' малки добры дѣла. Хвали ся и който сж е оставилъ отъ злы некои негови нравы, или дору можяше да повреди нѣкого, той не рачи. Израженіе треба весело, но не много украсенно и распалено. Писвать ся и посредствеми хвалителни писма, гдѣ то нема мѣсто за подканятъ; тамо кратко явявамы си радость тѣхъ, и уцѣпявамы дѣло то.

Б. ВОЗХВАЛИТЕЛЬНЫЙ

237-о. Дѣло то хвалимъ, а человекъка възхвалявамы; за това и собраніе отъ много хваленія дума ся Возхваленіе. Когато нѣкой нашъ пріятель, или незнаестъ, чето струва общеполезны, и славны дѣла, а нин искамы да го възхвалимъ, треба да земамы причинъ нѣкое скорошно негово дѣло, или заминало, за кое то като смы ся научили, смы ся зарадовали; и като почнемъ да хвалимъ то,

споменувамы и други тѣ му добродѣтели, не наредь. како чѣ му приказвамы исторіѣ тѣ, но за доказателство.

238-о. Но въ сичко то шѣ писмо треба да сѣ вижда чѣ сѣ радвамы на добродѣтель та, чѣ смѣ сѣ раздѣляти за нея, и за то и го възхвалявамы, и тѣѣ не показвамы ласкателство. А на краѣ, како му изложимъ славу тѣ, подкашамъ го за да не сѣ оставя отъ такывѣ добродѣтели, да мнѣува отъ слава на слава за да добіе венець безсмъртнѣй.

V. СРАДОВАТЕЛНѢЙ

239-о. Кога то шѣкой нашъ прѣятељ добіе богатство, чѣщъ, честь, смѣнь, или друго добро, треба съ него насдно да сѣ радвамы, както смѣ длѣжнѣ, и да го утѣшявамы, кога то е жалостенъ; а ако отбѣгнѣмъ това, показвамы чѣ му завидямы. Такывѣ писма сѣ писвагъ по два способа. Ако е остроуменъ кой то пише, той сѣ являва радость тѣ съ мало речѣ, и сѣ подкаша отъ истенско чюство. А кого то е подарило естество то, како машехъ сѣбно, и скаперно, той треба да прибегне на обыкновеннѣ тѣ, по и тамо не треба да сѣ простира, за да не пада тѣжко на прѣятели тѣ му, како прочитатъ писма та му.

240-о. Кога то шѣкой пише срадователно писмо, тоѣ показва чѣ желае на прѣятеља сѣ и дълго и здраво благополучіе; що то тойзи характеръ нема различіе отъ горшыа на друго, само на то, чѣ тойзи има по' много желаніа, молитвы, благословеніа, и е причиселъ повече на Церковнѣ тѣ. Второ тіа писма сѣ пишѣтъ и на годѣнѣ празднищѣ, на нова та година, на рожденіе то на некого, или кога празнува име то сѣ; таково писмо мо-

же да пише чловѣкъ и въ истин градъ, когато нема време да иде самъ да поздрави прѣтеля си.

241-о. Краткостъ та, коп то е прѣтна въ други писма, тукъ е и нужна, защо въ таково време добыва много, и защо то знае, защо му пишеть, много пакъ гледа само подпискъ тж. Кой то иска да му гледать подпискъ, тж и да марморять нека пише прострашно. Благословеніе то, и желаніе то ни не треба да еписано просташки, но благородно. Севигія тжй писа на дъщеря си.

„Желаю чядо мое любезно, да ти бѣди нова та година весела и благополучна; а това мое желаніе има въ себе си только много добри вѣща, що то, ако река да ти ги напишиш сички тѣ, никоги немогъ ги изириказа.“

Д. БЛАГОДАРИТЕЛНЫЙ.

242-о. И добытацы тѣ (животи тѣ) показвать благодарность къмъ благодѣтели тѣ си, и то е едно естествено чувство. Приказвать за тѣхъ много чудны, и най много за куче то, за Слѣфанта, и Аслана. А за да не се покаже чловѣкъ и отъ тѣхъ по' долезъ. Има святъ длъжность да принесе благодарность на благодѣтели тѣ си. А защо то благодарность та става споредъ добро то, кое то ти е сторилъ благодѣтеля ти, пиши му както ти поучява сърце то ти, безъ да прибѣгваш на други улуждени.

243-о. Треба юще да пригледамы какво е благодареніе то, отъ кого, за кого, въ кое обстоятельство, или нужда, колко е великодушно и сердечно, ако бѣше длъженъ, или не, колко ся ползова отъ него, ако небѣше спомогналъ, колко щеже да ся повреди. Ако струва добро и на други, ако първъ пакъ, ако самоволно. Отъ

това познаваме чи Возхваление то не ся отдѣля отъ благодарение то. Въ таквы тѣ писма не треба да ся обѣщавамы чи ще гледамы да му ся отплатимъ, и други таквы, но само да гледамы да увеличяваме благодарение тому, ако е време; зашто много пѣти и мало ако е, става причина за голѣмо добро, както малко хлѣбъ, ако дадешъ на едного, който умира отъ гладъ и проч.

Е. ПОРИЦАТЕЛЬНЫЙ

244-о. Прицание е, когато представляваме и явяваме на едного Злины тѣ, или естественны были, или нравственны за да го укоримъ, като му пишемъ то Прицательно Писмо. Но треба да знаемъ какъ тойзи Характеръ има различіе отъ Судебны тѣ; зашто тамо ея испытва правда та, а ея уеажда неправда та, а тукъ само му явяваме зло то му сѣрдце, и злы тѣ му работы безъ да гледамы за да ся поправи, както и Возхваление то не става за будуще то. и Судебны тѣ писма ся пишкть съ гневъ и разпалѣнъ, а тукъ еъ кротость, и Горчивына. Но безъ причина не треба да писваме такovo писмо, а никогди не ни е потребно противъ пріятеля, само може за некого третіяго, или за неприятеля. А въ таквы тѣ писма испытвася колко добры работы можаше да етори, а той напротивъ прави зло повече съ благодарение, и повече то му испытватъ воля та, и ако неможе да направи нѣщо добро, или има нѣкоя естествонна или нравствена погрѣшка, тѣи тогасъ ги зематъ за доказателство, и думатъ какъ отъ злытѣ му работы го е направилъ ботъ сакать, слѣпъ, или друго, за да немоше да струва толко много зло на хората, или го наказатъ богъ за заминали тѣ злины, които е струвалъ. Но по' добръ е за млади тѣ, въ мѣето да пишкть таки-

ви писма, да сожелявать, да търпятъ, и да ся показвать великодушны. А за третіаго нѣкого, или за безсловесно, или за бездушно пишють ся Поричателни писма.

Ж. ДОМАШНЫЙ.

245-о. Домашень Карактеръ называвамы, който ны учи да писвамы писма, безъ да пригледвамы по тыко писмото: зашто въ тѣхъ не само не гледать да ги направить пріятни, во много пѣти и внимаваъ за да не напишють нѣщо пріятно и красно. Конто ся вѣрвать помежду си, писваъ ся совѣтователни писма, шигуваъ ся, Ирови си правать, подсмиваъ ся единъ на другнго съ различни способы неукрашены. Колко то добродѣтели своенственны на сички тѣ други казахмы до нынѣ, сички тѣ тѣхъ ги има тойзи Карактеръ.

246-о. Такви писма ся писваъ къмъ различни человекы, стига само да смы ся запознали добръ, и да имамы свободж помежду си, но не треба на сички тѣ да ся писва съ истыя способъ; пріятельство то често ны подканя да ся шигувамы между пріятели тѣ си. Но пакъ къмъ по' горны тѣ отъ насъ, като пишемъ, и ако имамы свободж, но пакъ треба много да не ся отварямы, да имъ въздавамы приличж тж честь, и да не излязаямы отъ възп пѣтъа. Защо тжй показвамы какпо мыслимъ за тѣхъ, и накакъвъ почетъ ги имамы. Горы тѣ человекы, и ако да показваъ голѣмж свободж и любовь къмъ по' долны тѣ отъ тѣхъ, но пакъ искать ти да имагъ първенство то, и почетъ, и никогн не ся благодарять, ако ся носимъ къмъ тѣхъ, като равны; а като пишемъ на по' малки отъ насъ, треба да си вардимъ честь, тж и да не ся показвамы като малки дѣца. А на равны като пишемъ, тогасъ ни е отворень пѣтъа да тнямы като конь, но пакъ да

не излазямы отъ предѣли тѣ на пріятельство то. Мѣрка та на всяко нѣщо е добро, Пословица та, коя то дума „обичай, и ся отварай съ мѣрка на пріятелья си, и мысли чи можешъ и да си развалишъ пріятельство то, и сетнѣ опая свободѣ може да тя повреде“, е нетенска. Друга пословица по' нова дума какъ; „кой то яде малко, и хоротува малко, никоги не ся е повредилъ,“ а за противни тѣ мяого пѣти.

247-о. Тукъ нареждатъ и Любовина Карактеръ. Кой то пише таково писмо, щене (ако можаше), да има по' голѣмо вниманіе. Защо, като ся облададе отъ чувстао силно, и като мысли чи има голѣмъ свободѣ, и гледа само да благодари, общава ся голѣмы пѣща, не гледа пито на пары, нито на иждивленія, и много пѣти, или на праздно ся трудн, или ся случаяа нѣкое обстоятелство, ачи си промѣнува чувство то, и тѣй не му остава нищо друго, само си поврежда прааственныя Карактеръ. Добръ ся е казала стара та опая пословица, „ако търсимъ разумъ аъ залюбленныя, гдѣ ще намеримъ неблагооразуміе то?“ Колко то сж свободны отъ такыви силы чувства, и виждатъ колко сж ся повредили отъ тѣхъ, ти и писма та си писаатъ съ разумъ и честность, и мысли иматъ по' юнашки, кога то ся преоготояляватъ за законно Спряженіе.

3. ИРОНИЧЕСКІЙ (Вышеподсмѣвателный).

248-о. По' остроумно, но по' горчиво укореніе е Иронія та; тавивн писма ся писватъ за подсмиванѣ. Иронія е прочее укореніе съ шигуванѣ. Шигуваня человекъ, и ся благодари и той, и слышателя му, а Иронія та благодари само, кой то ѣ дума, а на когото ся подсмивать, той совѣмъ друго чувство има. Иронія тж ѣ дѣлять на двѣ, на Благопріятна, когато нѣкой закача пріятелья си

малко, и му ся подсмива не съ страсть; и на Горчива, когато ся подсмива нѣкому съ остроуміе за погрѣшки тѣ му (кусурить).

249-о. Иронія прочее става, когато нѣкой ся подсмива на едного, и ся приструва чи не знае нѣща, кои то и слѣпи тѣ знажтъ, дума му чи има голѣмы дарбы отъ бога, дору го знае чи е много далѣко отъ тѣхъ. Дору ся вижда чи покруева нѣкои никаквы нѣговы работы, а той не казва ни една зла речъ, но мысли тѣ му не сж друго, освенъ укореііе най горчиво. Н. п. за едного, кой то е отъ долни родители, дума чи е отъ праотцы славны, ако е отъ нѣкос село, думаму чи е въ Цариградъ роденъ, ако е мързеливъ, дума му чи много ся трудн, ако е богатъ скаперникъ (сребролюбець), дума му чи има отворенж ражж (чи е джумертъ), чи е родолюбивъ, ако е страхливъ, дума му чи е юнакъ, ако е безуменъ и лекоумень, дума му чи е Метернихъ, ако мрази ученіе то и просвященіе то, дума му чи въ душа та му стоятъ сички тѣ Музы, ако хоротува много, дума му чи е по' мълчеливъ и отъ рыбы тѣ, ако пема свободж и дерзость, както хоротува, дума му чи има Цицероновж устаж, ако е развращенъ и неврадеспъ, думаму чи нито мравж тж па-стапа, и други такива: Защо смѣхъ ся ражда, споредъ Физика та, кога то ся случи нѣщо непадеждно, и кое то е противно на естественны чинъ на нѣща та, но не е и вредително.

250-о. Почтенна, или средетвенно было писмо то, или несредетвенно, вскоги пише съ мѣрка, за да не ся покаже советѣмъ гнусенъ и безобразенъ; защо естественна истина е чи отъ наши тѣ погрѣшки сждимъ и за чюдны тѣ: кой то много укорява никогн умни тѣ не го хвазятъ, но мыслятъ чи и той пема чистж душж.

251-о. Тукъ нареждатъ и Сатирическіа, Подсмѣвателныа, и други обрвы на безобразны тѣ, които никогн

другъ пѣтъ не употреблява почтенныя, само когато вижда чи малка Ироліа, или подсмиваѣ могатъ да поправятъ сгрѣшника; за то треба да иматъ нравствено намѣреніе; но пакъ по' добръ да употреблява почтенныя совѣтуванѣ, нежели подсмиваѣ.

Довольно казахмы и за Торжественныя, неба кажемъ на кѣса и за Повѣствователныя.

ГЛАВА V.

ЗА ПОВѢСТВОВАТЕЛНЫЯ.

252-о. Не бѣше нужда, както казахмы, да отдѣлимъ той зи видъ отъ Торжественныя; но какъ то да е, мыслиж, чи като ученицы тѣ и читатели тѣ съ други тѣ видове ся научатъ да си изражавать вжтрешни тѣ душевны чувства, добро е да знажтъ да представлявать и онія, кои то ставать отъ вѣнъ тѣхъ.

253-о. Предмети за тойзи видъ сж иѣща та, кои то существувань въ естество то, или ставать между чедовѣцы тѣ, кои то или словомъ, или писменно извявама на пріятеља си, и намѣреніе то е да поучява истинаж тѣ, а да отфрлж лѣжж тѣ; тукъ треба точность, ясность, живость; що то толко добръ да разумѣва слишнателья [що то му нинешъ, като чи да го гледа съ очи тѣ си; тукъ треба юще и чюветвительность, знаніе, опытъ, и проч. за да може да сполучи, кой то нише.

254-о. Тойзи видъ ся дѣли на Извѣстительный, приказательный, Писательный, Описательный, Изяснительный, Търговскій, и Стихотворный.

А. ИЗВѢСТИТЕЛЬНЫЙ.

255-о. Бестественно имамы любочестіе, за да гледамы нѣи най напредъ да ся научимъ любопытни тѣ, и нѣи да ги кажемъ на други тѣ; зашо такиви тѣ писми нѣи благодарятъ. Но колко то нѣща смычюли новы, а повреждатъ слншательа, или важность тѣи нѣи, или сѣ печальни, не треба нѣи най напредъ да ги писавмы; но' добръ е да ги чюмъ първо отъ други, и п. смъртъ, злополучіе, къщни смущенія, усиромашиванѣ, и проч. А кои то не сѣ такиви, като ся научимъ добръ какъ сѣ станали, извѣстявамы ги, давамы си и наше то мнѣніе и проч. и на късо тѣи ги представлявамы, што не само да повредимъ себе си, но да докарамы и почетъ на насъ си. Слогъ а треба да е приличенъ на предмета, кога то извѣстявамы.

Б. ПРИКАЗАТЕЛЬНЫЙ.

256-о. За много други видове на слово то видѣхмы чи сѣ потребны Ясность та, Краткость та Достовѣрность та, или по' добръ да режъ Истина та; но най много сѣ нужды за приказванѣ то. То има различни предметы, но иска живость и силность. Два способы има приказванѣ то, Риторическіа и Историческіа, първый приказва, и гледа да разиаи страсти тѣ съ хваленія, или укоренія, вторыа само приказва, и ги излага както си сѣ; шема та приближавать при първа повече.

257-о. Достоверно приказванъ е, кога то приказва иѣща та, какъ то сж въ естество то, и не противостови. Кратко е, кога то приказва само кужды тѣ, а кои то могатъ сами да ся разумѣють ги оставя. Ясно е, кога то казва собствены речи, а не совѣмъ просты съ израженіе обыквовекко, съ карактеръ нусталъ. Най пріятки приказпанія сж кратки тѣ и законически тѣ. Цезарь Іуліи навн, току като откде ка единъ бой, Митридатюва сынъ Фаркаки, и писа на Амнитіа пріятеля си само три речи, „додохъ, видехъ, кавихъ.“ А противни на тѣхъ сж пространни тѣ приказванія. Суифтъ ки казва единъ примѣръ за това, Единъ шель да пише на пріятельа си това — „Предъ девять години шехъ да прикажж едно слово за едного пріятельа“ — а той на мѣсто едикъ редъ писалъ това съ 129 речи! и зафаца тжй. „Повнж едно време, има почти седямъ години. струвами ся тжй — ке, лъжж — предъ девять годикъ почти, защо то пѣ нето то време щене да добіе и Рихарда Супруга та ми, повня былъ чи баба та караше и мене да помогж, и проч. и проч. и проч.“

В. ПИСАТЕЛЬНИЙ.

258-о. Речъ та Писакіе може да ся земн и на мѣсто живопись. Тя като представлява единъ предметъ съ въпкашки тѣ му карактеры, или съ слово, или съ цвѣтъ (боа), или съ статуи (Агалмы) дума ся Образъ (Икона). А когато приказва за кѣкое пѣгово дѣло, и го пригледва сходствекио съ въпкашны тѣ, и други, дума ся Таблица. А кога то приказва кравы тѣ и душевкы тѣ карактеры на едного, дума ся Чертоописание (Карактеризмъ). Сички тѣ Статуи, сички тѣ Иконы, и Омирово то писаніе за Терсита сж Образи. Таблица та ка Квин-

та, живописи за едно главно Историческо дѣло и проч. сж Таблицы. Теофрастови тѣ нравственни карактери сж Чертоописанія.

259-о. И кой то прочее ображава нѣщо, треба да има художественнѣ простотѣ, за коя то много пѣти смѣ говорили, и да изражава по' пужди тѣ съ слова обыкновенни и ясни, и съ толика точность, щото читателя отъ малки тѣ и отъ по' главки тѣ да сяка чи гледа съ очи тѣ си изображени тѣ, и да излага оиѣ, кои то го различествувать отъ други тѣ единообразни. За това и Великій Александеръ зато предпочиташе Лисипа Живописца; защото при друго то сполучванѣ, бѣше най добръ зографисалъ и асланскія неговѣ погледѣ. Тѣй и кой то писва писма, треба да излага по' главни тѣ на онова, за кое то говори.

Г. ОПИСАТЕЛЬНЫЙ.

260-о. Описание то е по' совершенѣ степень отъ Писателныя крактерѣ. Който описва добръ предмета, той и тѣлесны тѣ знакове изображава совершенно, и душевны тѣ; затова дума и Влеръ, какъ описванѣ то е Лидійскій камень, и съ него ся испитва Поетическо то мечтаніе. Съ него ся представлявать и естественни тѣ и нравственни тѣ узнаванія, и на много нѣща дѣйствія та, и хѣсто то и време то на нѣкое естествоно, или нравственно дѣло съ пригледванія тѣки за по' главны тѣ, и толко точно и животно, шо то, ако нѣкой Живописецъ това описванѣ ище и съ цвѣтъ да го зографиса, да не може да приложи юще нѣщо любопытно и потребно. Тѣй треба да описва человекъ и съ писма, безъ украшенія Поетически, нито Ораторски, нито частни пригледванія, кои то употреблявать Поети тѣ и Оратори тѣ.

Д. ИЗЯСНИТЕЛЬНЫЙ.

261-о. Казахмы какво различіе има отъ Поучительнаго тойзи характеръ. Тукъ изтолкуваме нѣкоя мысль, за кою то ны пыта нѣкой нашъ пріятель, зашто то не ѡзнае. Тукъ потребна е Ясность та, а тукъ свъ възникать оная мудри, конто гонять празднославіе то, и конто истолкувать темно то съ темнота, и мыслять чи сега ся намерили време да си покажуть мудрость та. Ако ли незнаемъ онова, за което ны пытать по добръ е да си мълчимъ.

Е. ТЪРГОВСКІЙ.

262-о. Той ся вижда по' простъ споредъ Художество то, но е и най пѣстрый. Търговцы тѣ зашто то си имать сходства, познанства и работж съ различни челоуецы, и зашто то имъ ся случивать различни писма, зато всяко писмо писвать съ особенъ характеръ. Тѣ си имать и слогу свойственъ, и речи, и израженія художественни. Не е наша работа за да поучимъ за тѣя нѣща, но конто ся окръшять на колко то рекохмы, лесно могатъ да пишеть и съ търговскій слогу въ всяко обстоятельство. А за такиви тѣ търговски писма правила та може да ги научи който ще отъ Търговско то поученіе.

263-о. Тойзи характеръ може собственно да ся нареди при Повѣствовательнаго, но има той довольно и отъ Судебнаго, и отъ Совѣтовательнаго, зашто Търговцы тѣ пишеть писма, и за заминали, и за сегашни, и за будущи; а кога то испытывать звъ земаѣ и даваѣ заминало, за прикѣсавѣ на хесап и очистяѣ, за раздѣляѣ то на добытокъ, тѣи сѣ отъ судебнаго видъ, гдѣто треба да знае челоуѣкъ търговскіи тѣ законы, и да познае гдѣ е правда та. А когато ся пригледвать сегашни тѣ, и ся сраивлять

съ замисли тѣ, и за мысли за будуще то какъ ще стане, или ся показва правая пѣть на по' прости тѣ, или ся подкане пѣкой за пѣкой работа, отъ която може да добые, то е отъ Совѣтователныя видѣ. А торжественный е кога то показватъ пѣкому благодарность, радость, шигуванѣ, похваля за пѣкое прѣтелско добро, и полезно, или зацо то сж сподучили на пѣкой продажба, за пѣкой работа полезна, която е зафаналъ. А кога то проважда пѣкой псвѣтія чи е пріель каквото му проводили, или чи е продать, или изпроважда пары тѣ, или поржчва да му купятъ пѣщо полезно, и проч. то е отъ Повѣствователныя видѣ.

264-о. Слогъ трсба да има Общъ. Не треба да ся пише онова, кое то не е нужно. Отъ търговеца не ся търси художественно слово, што може да сподучи на работа та си, който търговецъ гони такива украшения. Когато умъ е убогатецъ отъ знапія, писмо то ся познава чи е писано отъ ученаго чловѣка, и ако има най прости слова. А гдѣ то е нужно може да си каже търговскія опытъ. Израженіе треба обыкновенно, нито много просто, нито много високо и темно, по търговскы, и да ся отбѣва колко то може отъ страны речи.

265-о. Първо правило, или първа глава и основапіе освенъ пары тѣ е почтенность та. По' малко може да сподучи въ търговіа та съ малко честь, нежели спримахъ почтенъ. Длъженъ е да гони и голѣмы добытоцы (кярове) и малки; но, ако пѣгдѣ ся случи, за да изгуби честь тж си, да понзгуби малко пары, по' добръ е да изгуби, нежели да си изгуби честь тж. Добытоцъ ся предобыва съ честь та, но честь та не може съ добытока пакъ да ся предобие, ако ся изгуби. А може единъ търговецъ да добые честь, ако си стон на Хората та, ако не лъжи, ако си варди обѣщанія та, ако има прилѣжаніе на работа та си, ако има ревность да сподучва,

ако не го марзи за нищо, ако варди всяко тайно, ако при-
мишува съ всякаго мирно и сладко, ако сожелява други
тѣ, ако е любовителъ за да ся научи, ако не ся благодарн на
друго толко, колко то на работа та си, ако търпи юнаж-
ки всякъ вредж, ако не иждивлява тамъ гдѣ то негрѣба,
ико не гледа да добые съ лѣжа, ако спомага на пріятѣ-
ли тѣ си, кога то иматъ нуждѣ, ако гледа и Хората си
да направи почтены и благополучны, ако е буденъ не
всяка една негова работа, ако мысли добрѣ, кога то ще
зафане едик работж, ако ся насмѣва да ъ сторн, като
види чи е добра и полезна, ако съ време отговоря на
всяко писмо, кое то му проваждатъ, и ако пише и на
ошны, отъ които вижда чи може да ся запознае, и да ся
ползува послѣ, и ако съ една дума, еички тѣ тѣя добро-
дѣтели ги има и въ работы тѣ си, и въ слова та си и
въ писма та си.

266-о. И тукъ треба да си дава внимашіе кой на
кого пише, никоги не треба да ся забравя приличны по-
четъ. Предъ нѣколко време писвахъ доволни церомоніи
въ писма та, и въ начало то и на края, а сега добрѣ
сторихъ, гдѣ то ги останихъ, и отъ день на день пра-
вятъ по прости. Треба да пише человекъ и кратко и
чисто, и само нужды тѣ речи. Краткость та е най нуж-
дна за ошя, кой то ся готвятъ за голѣма търговія, защо
много пѣти ся случыва на тѣхъ да иматъ да ишикътъ
много писма. Добро е юще человекъ да приписва всяко
писмо, което проважда другому. А търговски тѣ писма
нуждно е всякоги да ся приписватъ за много причины;
но и за то намерихъ лесниѣ тѣ, и сега може человекъ
току като пише писмо то, да му извади копія та за една
минуга лесно съ машина, ако нема време да го припише
чисто въ търговски тѣ си книги (Теттери).

267-о. Освенъ тія Карактеры има и други, У-
ничтожителны, когато пѣкой уничтожава нѣкое дѣ-

живо укореніе, което му ся прилипла, Отрицателна, когато ся отрича да стори едно добро, кое то му искать, Вопросителна, когато пита пріателя си за нѣщо кое то незнае, и му си моли да му разправи за то, Обнародователна, чрезъ кого то ставать сички тѣ церкви, политически писма, Повеленія, Дипломы, законы и проч., и Согласителна, кой то става за Согласителны писма, признаницы (темесюцы), Полицы и проч.

Ж. СТИХОТВОРНЫЙ.

268-о Преди да свршимъ тая многовидна глава, ще кажемъ и за Стихотворны тѣ писма малко, които такожде сж многовидни, защо то ся писватъ за многовидны нѣща, и по' много приближавать при Торжественна, защо пажбреніе то имъ е да благодарять, и нито ги писватъ въ важни обстоядетва. Но само кон то естественно имать тая дарбж пишжтъ на пріатели тѣ си, или за шигуванѣ, или да мине време то, или най много за да поучать.

269-о. Раздѣлятъ стихотворни тѣ писма на двѣ, на Страдательны, и на Поучителни. Първи тѣ изражавать радость, печаль, страхъ, гнѣвъ, любовь и проч. и тукъ ся извысоच्याва стихотворецъа малко, и ся вижда стихотворецъа въ Сатпра та. Такъ въ былъ Римлянина Овидій. А съ втори тѣ Стихотворецъа совѣтува, мѣри, ежди за дѣла и списанія, по по' много гоня ясность та, пезели украшенія та. Такивы были Оратый Римлянинъ Боадо Фредяца, и Попъ Инглизепъа. Стихотворни тѣ писма ги пиеватъ на пріатель, както рескомы, за да си изражнть чувства та, да имъ поотдегние, и да благодарять пріатели тѣ си, но треба мысли тѣ да сж кратки, израженіе то ясно; (кое то треба доводно у-

пращеніе), защо, ако инакъ е толко мачно да писва челоуѣкъ писма както треба, колко по' мачно ще е съ стихове?

Можаме да кажемъ въ кратицъ и за Стихотвореніе то тукъ, по ниго време то ни допрошава, ни то му е мѣсто то тукъ. На друго мѣсто имамы намѣреніе да говоримъ за то.

ГЛАВА VII.

ЗА ОТВѢТЫ ТЪ.

270-о. Колко то е безпѣтно, кога то ни хоротуви иѣкой, а ній яму одговарямы, толко е просташко да не пиевамы отвѣтъ, кога то ни проводи писмо иѣкой пріятель нашъ, или непознаивникъ. Както ся благодаримъ, като слуша иѣкой съ вниманіе какво му хоротувамы, и ни одговаря тутакси, гдѣ е благодарно и кога то ни проваждатъ отвѣтъ скоро. Само тогива треба да не проваждамы отвѣтъ, кога то еж ни писали непрителеки, и не може да ги поправи отвѣтъа ни. Причини тѣ чи сме немали време да пишемъ, всякоги не могатъ ны о прави; Трея да еж истевеки, и да ищемъ и прошкъ.

271-о. За много Карактеры правимъ отвѣтъ благодарителекъ, а за иѣкой еждіа, а други иматъ отвѣты различни, или противны. Не е мысль нужда, като гово-

рихмы толко пространно, да ся простирамы юше и за отвѣты тѣ. Защо всяко писмо ражда и по едно чювство като го прочитемъ, и то чювство ны поучява и какъвъ отвѣтъ да напишемъ, зато ще кажемъ въ кратцѣ и за тѣхъ.

272-о. 1) За Подканителныя правимъ отвѣтъ благодарителсь, благодаримъ го за добро то му сърдце, и за онова добро, на кое то ны подканя; и ако имамы намѣреніе да го сторимъ, общаваме му ся, аколи не, искамы прошка, и му казвамы причины тѣ, за които неможемъ да го послушамы. Тѣй отговарямы и за Забранительныя на пріятелья си.

2) За Просителныя и Препоручителныя, ако е лесно, и можемъ да сторимъ онова, косто проситъ отъ насъ, отговарямы тутакси, и показывамы благодареніе, чи слободно като пріятель иска отъ насъ, ако ли не ще можемъ, тогѣва треба малко художественно слово за да ся управимъ, и ся молимъ да ны прости, Защо неможемъ.

3) За Молителныя; ако ся моли пріятель да го избавимъ отъ зло, тутакси треба да му спомагамы; ако е сгрѣшилъ пѣрвъ пѣтъ, и иска прошка, треба да го простимъ: Ако ли много пѣти сгрѣшява, и не ся поправля, не му ся отговарямы, ако ли отъ закона е усуденъ, разтѣняваме го и проч.

4) За Утѣшителныя отговарямы съ благодарность за любовь та му, и гдѣ то отне отъ сърдце то ны толка тягота съ утѣшенія та ся и проч.

5) За Поучителныя благодаримъ го чи отъ добро то си сърдце поучява ны на добро то, кое то ниі незнахмы, и какъ съ благодареніе присмамы поученія та му и проч.

6) За Укорителныя писывамы на пріятелья си какъ не треба толко лесно да вѣрва на лъжливы тѣ укоренія и проч. Ако ли смы го унеправдили, искамы му прошка, и му ся общаваме какъ ще му ся отплатимъ, и нека остави само совѣсть та да ны мѣчи, кое то е доста.

7) За Обличителна, Хулителна, Тажителна (Жялобна) отговарямы съ жялость, чи нишкюги не сме стрували такви нѣща, и мячно ни е, като ни има за толко нечестолубивы и проч. аколи е истина, и нишкюг правимъ погрѣшя тж голѣмъ, чи сме сж ся излѣгали, но надѣвамы ся на неговата благость и проч.

8) За Плашителна неостава друво нѣщо, освенъ да му ся молимъ да ни прости и тойзи пать, и да потърпи, и шс види чи шс сж поправимы. А на неприятелски тѣ укоренія и плашанія та треба по' добръ да ся мълчимъ, но и да ся вардимъ да не ни повредятъ много, и проч.

9) За Хвалебна писвамы му чи добро то, което сме сторили не е толко достойно за похвала, но го благодаримъ за почета, и ревность та му за всяко добро и проч.

10) За Возхвалсбна почти пакъ тж отговарямы, и му думамы чи неговы тѣ возхваления причычатъ на други по' достойны и проч.

11) За Срадователна отговарямы чи то е отъ божія та промысль, а не отъ наше то достоинство и проч. А на Желателна благодаримъ, тж и за писма та, които ни писватъ за празници тѣ ни, или ги благодаримъ, или ги благославямы за исти тѣ.

12.) Благодарителна не треба отвѣтъ. Аколи е приченъ, умалявамы добро то, което сме му сторили и проч.

13) За Порацателна добръ отвѣтъ е мълсиъ то, тж и за Ирошческя, или ако е нужда писвамы на първыя, чи гледа да прилѣни нѣговы тѣ погрѣшки на насъ, а вторыя го удримъ съ неговы тѣ камены, и речи, и прочее.

14) А на Домашна и нишкюг писвамы домашно и съ шигуванъ, защо другоаче ся показвамы чи не сме

ПРАВИЛА ЗА ПИСМА.

ЧАСТЬ В.

ОСОБЕННИ ПРИГЛЕДВАНІЯ.

ГЛАВА I

ЗА ПИСМА.

273-о. Писма, или Писмена ся думать буквы тѣ на сички тѣ народы, и. п. Финиціянски тѣ, Египціянски тѣ, Елииски тѣ, Римлянски тѣ, Арапски тѣ, Славянски тѣ и проч. Писмена ся думать и видове тѣ имѣ, и. п. Главны, Символически, Иероглифически, Типографически и проч. И съ правда требаше сички тѣ, кои то ся писвать съ тія писмена, да са думать Писма. Но зашто то една само речъ не може да изяви чисто толко многовидни нѣща, за то ги различествувать или съ предлозы или съ прилагателны, и. п. Расписъ, прописъ, надписъ, подписъ и проч. писма судбни, Политически, Царски, Церковни и проч., а обично називвають Посланіе то Писмо.

274-о. Отъ писма та прочее, колко то ся писвать за всякогашино употребленіе сѣ Списанія и Книги; а колко то за временио сѣ писма: тѣ ся дѣлят на Общерадони, и Особни; първи тѣ сѣ царски повелѣнія, или церковны, кои то ся проваждатъ до единъ градъ, но и тър-

говцы тѣ писвать такви писма, и ги проваждать къмъ различнымъ, и ги называвать Окружни (Циркулярни) писма.

275-о. Не ще да ся измыслили Писма та по напредъ отъ изнамѣрванѣ то на писаніе то и буквы тѣ. Клими отъ Александрія дума, чи Еланикъ казва какъ първо Персійска та Царица Атоса сочинила писмо. Изъ начало писвали на корѣ отъ папурѣ, коя то ся думала и библь, и отъ това ся называвали и писма та библія. Послѣ употреблявали кожи, кои то отъ различно то изработванѣ ся думали Дифтера, Пергаминѣ, Мемврана; юще писвали на камены, метала, дърва. коры, листи, на воскъ; а писвали отъ горѣ на доло, отъ доло на горѣ, отъ десно на лево, или отъ лево на десно, а чи отъ десно на лево и проч. А преди това въ мѣсто писмо проваждали нѣкого челоуѣка или слуга, за да си изявятъ мысли тѣ съ уста.

ГЛАВА II.

ЗА ПОЗДРАВЛЕНИЕ ТО И ТИТЛЫ ТѢ.

276-о. Може изъ начало да не ся употреблявали поздравленія въ писма та си. Отъ говоряѣ то ся познава чи ся употреблявал имѣ то на оногова, кому то писвали, въ звателенѣ падежѣ, а който заносяѣ писмо то казваѣ кой го е писалѣ. Сетиѣ нужда та ги научила да писвать и две тѣ имена, както е останало и до днесъ между селяни тѣ, и. п. „много ти здравѣ отъ мене Злата, до тебе бати Стоене“ и проч Древни тѣ употре-

блявали различни поздравленія въ начало то, и въ кон то-
ко много титлы, що то напѣшляли по едно лице съ тѣхъ,
но нека видимъ сегашни тѣ, кои то треба и да знаемъ.

277-о. Кога то пише Царь къмъ царя подобнаго,
или по' должнаго, нарежда първо сички тѣ си свои титлы,
а послѣ и титлы тѣ на оногова, кому то пише; А вмѣ-
сто Азъ, пише мы, вмѣсто ты, пише, Ваше Величество,
Тѣй пишжтъ и Независими тѣ Принципи, Дуки, Папа,
Патриархъ и проч. А къмъ по' долны като пишжтъ, Царь
то пишжтъ поздравленія, а Церковни тѣ казвать „бла-
годать и миръ отъ бога, а отъ насъ молитва, благословеніе
и прошеніе.

278-о. Въ всяко начало на писмо то, и за всякъ
чинъ опредѣлился по една титла, и едно или повече за по-
четъ прилагателно. Ниں ще кажемъ на како за тѣхъ.

Императори тѣ шмать Величайшии, и Великомошнѣйшии
Царь то Всепресвѣтѣйшии, Графове тѣ, Барони тѣ, Гер-
цозы тѣ, Князове тѣ, и Прислужницы тѣ Превосходнѣй-
шии и Сіятелнѣйшии, Генерали тѣ (Полководцы тѣ) муже-
ственнѣйшии, а по' долни тѣ отъ тѣхъ славнѣйшии, а кои то
сж отъ богато и славно домородствіе Благороднѣйшии,
Търговцы тѣ Почтеннѣйшии, учени тѣ и Учители тѣ Сло-
веснѣйшии. А отъ Церковны тѣ Константинопольскія Па-
триархъ Всесвѣтѣйшій, а други тѣ, Александрійскія, Ан-
тохійскія, Іеросолимскія, и Самоглавныя Къбрукскія, Бла-
женнѣйшии, какъ то и Папа въ Римъ, и Катотически тѣ въ
Велика Арменія, Киликія и проч. А Архіепископи тѣ и
Митрополити тѣ Пресвященнѣйшии; Но отъ 12 тѣ, кои
то сж въ Константинопольскія Синодъ (Соборъ), 8 тѣ, кои
то ся думать и Старцы, зовжтъ ся Пречестнѣйшии, Свя-
щенницы тѣ благоговѣннѣйшии, Архимандрити тѣ Пречест-
нѣйшии, Игуменн тѣ Всепреподобнѣйшии, Іеродиаconi тѣ
благоговѣннѣйшій во Іеродиаconiѣхъ, Монаси тѣ преподоб-
ный отец! и проч.

279-о. На Царь много рѣдко пишутъ, и Поздравленіе то въ зачѣло то е-Царю! (Sire) и проч. Писмо то треба да пачнава отъ половина та нига на доло. На други тѣ пишуть нѣкои съ Винителенъ падежъ, други съ Дателенъ, а други съ Звателенъ, кое то е най обыкновенно. Други тѣ употребявають между си такывы титлы, нанви то ги поучявать чюства та имъ. Родители тѣ на чяда та си Сладчайшии, Прелюбезныи, а чядо та на родители тѣ Чядолюбивѣйшии, честиѣйшии, пріятели тѣ дражайшии, усерднѣйшии, Возлюбленныи, а на братъ едноутробный, и проч.

280-о. На по горны тѣ и высокопочтены тѣ вмѣсто Ты, употребявають отвлеченно то сщщественно, кое то става отъ Прилагателно то имъ н. п. Ваше Императорско Величество, Ваше Княжеско Сіятелство, Ваше превосходительство, Ваше Графско высокородіе, Ваше Высокоблагородіе, Ваше благородіе, Ваше высокопочитаемо Господство, Ваша святость, Ваше преосвященство, Ваша честность, Ваше преподобіе, Ваше благоговѣнство, Ваше преподобіе, Ваше Господство и проч. А Европейцы тѣ въ писмо то на всякъ параграфъ употребявають предъ титла та и речъ та-Госводине Графе и проч. (Monsieur le marquis, le Duc, le Comte); но за тѣхъ кой то е любопытенъ, треба да прочите оныя книги, кои то само за то пишуть.

ГЛАВА III.

ЗА СВЪРШВАНІЕ ТО НА ПИСМА ТА, ЗА ПОДПИСКА ТА И ПРОЧ.

281-о. Като поздравять въ писма та отъ горѣ на чело то на книга та, оставяють малко, или много мѣсто (за

но горны тѣ по много), и зафащатъ писмо то. На голѣмы като пишжтъ не свършжтъ писмо то на истья листь, но баримъ два реда писвать отъ друга та страна, за да иматъ мѣсто най доло да ея подпишжтъ. А свършжватъ писма та съ различни способы. Търговцы тѣ пишжтъ „като немамъ друго ново, оставамъ на ваши тѣ повеленія усерднѣй.“ — А на политически тѣ останало вѣче той-зи подпись, „Имамъ честь да съмъ на ваше . . . слуга нижайшій.“ или — „Примите Господине мос то къ Васъ почитаніе. . .“ или — „Оставамъ съ радость на ваше. . .“ което останало отъ Европейцы тѣ. Добро е да ся повтаря и титла та нѣкой пжтъ н. п. „и есмь, Господине Графе, на Ваше . . . слуга . . .“ А — „Вашего Величества“ и проч. нише си, като ся свърше писмо то, а Покорнѣйшій ея пише доводно на доло, а подписва иай доло, кога то пишжтъ на горни лица. А кога то нѣкой свърше писмо то съ нѣкой ненадежный способъ, по много благодари. За то нѣкой ея подписвать съ Родителемъ, нѣкой съ Дателемъ, нѣкой съ Винителемъ падежъ. Като пишжтъ на Царѣ, Велики лица, Церковни и проч. обычно ея подписвать тжй. „Веспокорнѣйшій, Вѣрнѣйшій, Поизнѣй, на службы, Покорнѣйшій духовный сынъ, или чждо и проч. Подписки тѣ си нѣкой ги пишжтъ просто и чисто, други правятъ нѣкое украшеніе, и загърлятъ подпискж тж съ кривлини, или подъ нея (на коя то буквы тѣ и пишжтъ прилѣпены) правятъ съ перо то различни криводички. Султанѣя употребява турж тж въ ферманы тѣ, Патріарха си пише отъ горѣ на лице то еднопериж тж подпискж, а отъ доло ся подписва чисто; а Митрополити тѣ отъ доло и отъгорѣ съ едноперна та подписка, като пишжтъ въ Епархія та си.

282-о. Голѣмцы тѣ иматъ Писары, кои то имъ пишвать писма та. А въ Важни писма, или къмъ свои, като проваждатъ писмо, и тѣ сами пишжтъ по нѣщо съ

своята си рѣка на краѣа, и то ся зове Сетиѣ писано (Post scriptum). А само писано ся зове повече, кога-то самъ царя нише, или князѣа, а не чрезъ писарѣа сл. Това, Сетиѣ писано употребливать повече, кой то иматъ много работы, а чи като свършитъ писмо то, дохожда имъ и друго на ума. Зато преди това Европейцѣ тѣ пишѣтъ P S (тѣи сѣ първы тѣ буквы на Post scriptum), а ии пишѣмъ С. Т. Но като пишѣмъ на по' горны отъ насъ, треба да внимаваме за да не писваме С. Т. по' добрѣ е, ако сме заборавади нѣщо, да припишемъ писмо то; тѣи не е прилично въ таквы писма да поздравяваме и други.

283-о. Търговцы тѣ пишѣтъ мѣсяца и денѣа горѣ въ начало то преди да зафанѣтъ писмо то; други ги пишѣтъ на краѣа на лево послѣ тѣла та; Церковни тѣ ги пишѣтъ на десно подиръ крайныа редѣ надъ подписа та си, и всякъ употреблява Хронологіѣ тѣ на Народѣа сл. Кога то пишѣмъ на Европейцы, то естъ на кой то сѣ отъ Западна та Църква, зацо то тѣхни тѣ мѣсяцы варѣятъ 12 дни напредъ отъ наши тѣ, треба да пишѣмъ едикъ ли-ниѣ, отъ горѣ да пишѣмъ колко то ина нашиа мѣсяцѣ, а отъ долѣ колко то има тѣхныа, или на противъ. и. п. $\frac{5}{17}$ или $\frac{17}{5}$ Априла 1853: Патриарси тѣ пишѣтъ и Индиктионы тѣ по старѣ обичай. Търговцы тѣ употребля-вать Арапски тѣ цифры, Церковни тѣ Азбуквени тѣ, как-то и Латини тѣ. И, както е нужно да изѣвимъ кога е писано писмо то, тѣи е нужно да забележемъ и гдѣ. И това го пишѣтъ предъ мѣсяца на различни надежи, други съ предлозы. А нѣкои за шигуванѣ пишѣтъ пи-смо то безъ мѣсяцѣ, безъ подписа, но като ся прочи-те, става явно, и кой го писалъ, и гдѣ и проч. *)

*) Нѣкои въ Аустріа отъ Славянски тѣ Писмени, како пишѣтъ Датото, иматъ и друго име за хѣсяци тѣ. и. п. пишѣтъ — „Въ Цариградѣ. зго Сѣтя (Іануаріи) — Люцца (Фебру-

ГЛАВА IV.

ЗА НАДПИСЫ ТЪ, И КАКЪ СЯ СГЖВАТЬ И ЗАПЕ-
ЧЯТВАТЬ ПИСМА ТА.

284-. Писма та треба да ся сгжватъ както е най-приятно и обыкновенно. Древни тѣ, или ги навивахъ на Килиндръ, или ги сгжвахъ въ два три листа, или триуголно като А, и за то ги думахъ Делца. Дипломати тѣ и други тѣ Чиновници правятъ и тукъ придирванія; кой то писва на тѣхъ, треба да сгжле, и да гуде писмо то въ друга бѣла книга, на коя то и да напише Надписъ; а между приятели и подобни намъ като писвамы, може и на уста та книга да стане Надписъ. Въ Сегашни тѣ времена правятъ и другоаче и згжванѣ то, и зачало то, и Дато то и проч.

285-о. Обычно писватъ отъ горѣ на писмо то и ме то на кого то го проваждатъ, прилагателно тому, Титли тѣ му, и мѣсто то гдѣ то ся намерува; за да иде писмо то на здраво. Кога то пишкятъ на Патриарха правятъ три кръстове на лице то, а отъ половино то лице на доло пишкятъ надписа. А на митрополитъ пишкятъ само еднѣ кръсть. Останалъ старъ обичай да пишкятъ надписы тѣ съ Дателенъ надсжъ. Сегашни тѣ по много употребляватъ Винителныя съ предлога-къ-или-До. За утешеніе ще яредимъ нѣколко Надписы Свѣтски и Священчески, и ако да споменихмы за тѣхъ и горѣ.

аріа) — Брезія (Марта) — Цвѣтія (Априла) — Травня — (Майя) — Червія, или Червца (Юніа) — Ливц. или Жаря (Юліа) — Серпія (Августа) — Вресія (Септембра) — Паздерники (Октобра) — Листопада (Новембра) — Студія или Грудія (Децембра).

- 1 — За Императоръ — его Величеству Императору и Клялю и проч. и проч. . . .
- 2 — За Краль — его Величеству Кралю и проч.
- 3 — За Князь Цесаревичъ — Его Императорскому Величеству наследному Князю, . . .
- 4 — За Княза Владѣющаго — Сіятельнѣйшему (Светлѣйшему) Государу, Владѣющему Князю (Воеводи)
- 5 — За Княза Имперскаго — Его Высочеству Князю Имперскому и проч.
- 6 — За Посланикъ, Министръ и проч. — Его Превозходителству.
- 7 — За Графъ Имперск — Его Высокородію Государю Графу Имперскому. . .
- 8 — За Баронъ Имперск — Его Высокоблагородію Господарю Барону Имперскому. . .
- 9 — За Кавалеръ, или благороденъ — Его благородію Господину. . .
- 10 — За Гражданско лице — Высокопочтаемому, или Почтеннѣйшему Г. . .
- 11 — За по' должю — Почтеннородному Господину.
- 12 — За Докторъ — Изящнѣйшему.
- 13 — За Учитель — Словеснѣйшему, Мудрословеснѣйшему, или Само — Господину Г. Н. М. Профессору. . .
- 14 — За Учениаго — Словеснѣйшему Г. Г.
- 15 — За Ученика — Любоученнѣйшему Юноши Г. Величку . . . или Доброправному и проч.
- 16 — За Търговца — Почтенному Г. Г.
- 17 — За Баща — Честнѣйшему, Сладчайшему ми Отцу, или чядолюбнѣйшему . . .
- 18 — За Майка — Превозлюбной ми Майцѣ Господжѣ Г. Марив. . .

19 — За Братъ — Всевозлюблѣнѣйшему, Усерднѣйшему, Единоутробному брату. . . .

20 — За Пріветель — Возлюбленному ми пріятелю Г. Г. . . или Дрaжлйшему.

21 — За Константинопольскаго Патриарха — Всесвятѣйшему, Божественѣйшему и Мудрѣйшему Архіепіскопу Константинопольскому, Новоримскому и Вселенному Патриарху Г. Г. во Христѣ моему Покланяемому и всечестному отцу, Владыцѣ и Господарю.

22 — За Архіепіскопъ — Преосвященнѣйшему Архіепіскопу Терновскіа Святѣйшіа Митрополіа Г. Г. Неофиту покланяемому моему отцу и Владыцѣ.

23 — За Епископъ — Боголюбивѣйшему Епископу Святѣйшіа Епископіа Г. Г. почитаемому моему отцу и Владыцѣ.

24 — За Архимандритъ — Всепреподобнѣйшему.

25 — За Игуменъ — Пречестнѣйшему, или Преподобнѣйшему.

26 — За Духовникъ — Преподобнѣйшему духовному отцу.

27 — За Мирски Священникъ — Благоговѣннѣйшему въ Священникѣхъ, или Честнѣйшему Г.

28 — За Иеродіаконъ — Преподобнѣйшему во Иеродіаконѣхъ Г.

29 — За Иеромонахъ — Преподобнѣйшему во Иеромонасѣхъ Г.

30 — За Монахъ — Преподобному отцу. . . *)

*) Преди да ся опредѣлятъ титулы тѣ, употребяаха различны. кому то каква иа то ся виждаше пріятна. Добръ е мисля да слѣдувама обычимъ тѣ, и да не ги прожѣивама, зашто съ това можемъ и ди повредимъ. Единъ Восинный писалъ на Генерала си въ писмо то вѣсто Господарю (Monsieur), Господине мой (Monsieur). Господаря му не му провадилъ отивтъ —

286-о. А подъ надписеа, доло на десно бѣше поч-
ти длѣжность, и до днесъ юще, да пишѣтъ по една отъ тѣа
речи, Благополучно, радостно, молитвенно, покорно, и
проч. . . . юще пишѣтъ и по нѣкои цѣфры съ перо то
различны. Търговцы тѣ, както въ други тѣ диятъ про-
стотѣ, и тукъ тѣй правятъ; пишѣтъ само Собственчо то
име и прилагателно то, и града, гдѣто ея проважда писмо
то, и друго нищо нема. Много пѣти пишѣтъ само пѣр-
ва тѣ Главнѣ буквѣ, а отечественно то, или Прилагател-
но то (През-име-то) цѣло, като познато; защо Собствени
тѣ имена между Европейцы тѣ знаятъ ся само между
къщны тѣ.

287-о. Стари тѣ писвахъ и на Надписа две тѣ и-
мена, както и вътрѣ въ зачало то на писмо то. Това у-
потреблявать и Дипломати тѣ споредъ обстоятелства та,
за да не дадѣтъ сумѣние. Други пишяхъ и мѣсто то
отъ гдѣ то ся проважда, и дѣня, и мѣсяца. Но по' до-
брѣ в това да го знае само кой то прима писмо то, а
други тѣ не треба да испытывать, ако еж почтени, нито
отъ гдѣ, нито кога, нито какво има писано — Диплома-
ти тѣ и Търговцы тѣ, кога то сѣжавать писмо то въ пена-
писана друга книга, пишѣтъ Надписа или на край писмо то
(като Дипломати тѣ), или въ зачало то (като Търговцы тѣ),
защо може да ся протрѣ, или да ся сѣжса въквашна та
книга.

288-о. Най сѣтъ запечатвать писма та съ чарвентъ
воекъ, а общо съ булина; на пѣрвы тѣ си ударятъ въ
печата, както и на втори тѣ, кой то ще. А защо то за-
печатванѣ то става само за да си изявимъ скрты тѣ мысли

Военныя разумѣлъ си погрѣшката, и за то му писалъ сѣтъ.
— Господарю! Пакъ като неприялъ отвѣтъ, писалъ му най
сѣтъ — Боже мой! Создателю мой!

на приятеля си, безъ да ги знае другъ, за то челоуѣцы тѣ отъ край времена измыслили различни способы за то. Преди ди измыслятъ буквы, тѣ изяввали си намѣренія та и мысли тѣ съ Символи (Подобія) Н. п. Скити тѣ въѣсто Плашително писмо проводили на Даріа, жябж, мышкж, итицж, и петъ стрелы. А като ся понауцихж Живописаніе то (кое то е вонстина по' преди измысенно отъ буквы тѣ) про-вождахж нѣщо зографисано, което изявваше намѣреніе то. Книезы тѣ написвахж съ двѣ три линии челоуѣкъ правъ, за да изявятъ чи кой то писалъ, или другъ, е здравъ, а като бѣше наведенъ, изявваше болестенъ, а като бѣше падналъ на очи тѣ си, чи е много злѣ боленъ. Въ единъ Египетски Храмъ намерилъ ся единъ Іероглифъ, и было написано — Младенецъ — Старецъ — Орелъ — Рыбы — Замя. Тія пять слова ги прочитатъ тѣи — „Ты кой то влазяшъ и излазяшъ! (т. е. въ Храма, и изъ Храма повни какъ) богъ не люби враждж тѣ.“ И послѣ като измыслихж буквы тѣ, употребливахж и съ тѣхъ много способности, както и до днесъ; други пишжтъ вторатж буква (отъ Азбука та) въѣето шрла та; други третѣ тѣ, други четвртѣ тѣ, други употребливатъ Арапски тѣ цифры и числа, а други употребливатъ речи, мысли съ гатанки, Символы съ согласіе и проч. И за воевка правятъ пригледваніе, ако е черепъ (за умрѣло), ако е чярвенъ, гдѣ е ударенъ печатѣа, горѣ, долѣ, въ среда та и проч. Лоце за Голѣмцы пишжтъ на бѣла чиста книга; за Чиновници на позлатена околѣ. А Краснописаніе то е за всяко писмо брагодарно, а за Чиновници тѣ и нужно. Щастливъ е кой то, като сполучва въ мысли тѣ, има и тія украшения! негови тѣ писма ги иматъ, и ги пазятъ като многоцѣнно нѣщо.

ГЛАВА V.

ЗА ПРИМЪРЫ.

289-о. Просвѣщеннѣ тѣ народи както си имать книги за всяка наука, тѣмъ издавать Собранія отъ разни изрядни писма. А ни видямы чи немамы никакви писма изрядни. Колко то правила казахмы до тукъ, шехъ да еж по' ясни, ако имахмы и примѣры писаны на Българскія языкѣ. Надѣваемъ ся млади тѣ да дадѣтъ вниманіе на тая много употребителна и нуждна наука, и подиръ малко време да пишѣтъ изрядни писма. Но за мало утѣшеніе, и примѣръ на нѣколко правила, преведохмы, и издавамы нѣколко избранны примѣры, и казвамы чи тѣмъ не могѣтъ да исполнятъ нуждѣ тѣмъ ни, ништо имать онаи сладость, която имать первообрази тѣ. Не е възможно, преводъ да има сички тѣ добродѣтели, коя то има первообразно то писмо (Оригинальа).

290-о. Европейцы тѣ, издавать Писмовици съ измыслени примѣры, и търговски различни писма и проч. за ошыя, кои то нематъ намѣреніе да ся учять съ метода Художество то на Слово то. А намѣреніе то на поучителны тѣ книги, каква то е и наша та, е да ся упражняватъ млади тѣ съ такиви поученія и примѣры изрядны, що то сетѣ да станѣтъ достойны съ малко трудъ и вниманіе, не само за да ся научатъ тѣхъ, но и да сочиняватъ сами такива, и по' добры. За то нека ны простятъ читатели тѣ, и Спомоществователи тѣ ни, ако не напечятимъ много Търговски примѣры и други, зашо тая книга е за придаванѣ. и отъ неся чяда та имъ ще ся научять, не да ся водять отъ измыслени примѣры, но да имъ сочиняватъ какви то щѣтъ, и колко то имъ еж нужды.

I. ПОУЧИТЕЛНО ПИСМО.

Лордъ Кещерфилдъ пише на сына си.

Любезно мое чядо! Много съм благодаренъ отъ писмо то ти. И писмо то е чисто и красиво, и обѣщаніе то ти много добро; но треба да си стоишь ма хората та, защото то почтенъ чловѣкъ никоги не пристѣпва обѣщаніе то си. Врчяшь ми ся чи ще вардишь мои тѣ совѣтъ и поученія; това стига: Защо, и ако не ги разумѣвашъ сега, ще доде време да познашь колко сж были добри за тебе. Какво то ся вижда, като си писвалъ писмо то другъ ти е казалъ; и азъ не ся надѣвамъ юше, да можешъ да пишешъ добро писмо безъ помощникъ; но добро е да ся по изпитвашъ и самъ си, защо нищо друго не е толко зи нужно, колко то да знае чловѣкъ да писва добро писмо; но пакъ и не е и друго толко зи лесно, колко то това. Много не могатъ да пишеть добръ, Защо то ся мжчатъ да пишеть по добръ отъ колко то могатъ, и тѣй си принуждаватъ писма та; а то за да пишеть добръ, треба да пишеть лесно и естествено, и п. ако нщешъ да ми пишешъ писмо, помисли какво щеше да ми хоротувашъ, ако бѣхъ при тебе, и тогива пиши ми много просто, като да ми хоротувашъ. Нека да речемъ чи си седналъ сега дп ми пишешъ безъ помощника, и писмо то ти е написано тѣй. — „Сладкій ми Отче! Днесъ като сжмна, отидохъ у Господ. Метерови, и преведохъ отъ Ингилишки на Латински, и отъ Латински на Ингилишки толко добръ, що то ми писа отъ доло учителя „най добръ.“ Казахъ и единъ глаголъ на усть, сетѣ си потитяхъ на горѣ на доло, и играхъ като малко дѣте; но това мя направн толкози да огладнеж, що то ядохъ като възкъ, отъ кое то познавате чи съмъ здравъ. Останете си съ здравъ.

Ето ти едно писмо добръ и лесно написано, защото е и естествено. Зато гледай да ми пишваш по нѣкой пѣть отъ глава та си, и да не ти ся стига душа та за писмо то и редове тѣ, ако не сж направо писали. И тѣй по легка по легка ще ся научишь да пишешъ додрѣ и лесно. Да си здравъ.

Да доидишь сутрѣ, или въ пѣтъкъ по 8 часа да мя намеришь.

II.

Накъ той пише на сына си.

Любезный!

Много писма ти проводихъ преоготовителни за Парижъ, за то въ това ти пишж на късо, за колко то съмъ ти писалъ въ тѣхъ пространно.

Никой не е ималъ толжъ свободж, кодж то ты имаше до сега въ тойзи си малакъ возрастъ, но съ правда мож да кажж чи ж употреби много добръ. Ама и това треба да помнишь, чи тогази имаше съ себе си едяго, кой то тя обичаше, а ссга въ Парижъ не само ще си совсѣмъ освободсиъ, ами немашъ и предстатель. Но разумъ ти треба да ти е водитель, и азъ ся надѣвамъ чи всякоги ще чювамъ добро за тебе. Можешъ да ся вселишь невинно като младъ, но благородно то и почтенно то веселіе неше умърсать, ами ще направятъ характера ти по свѣтливъ; а треба да ся веселишь съ оныя, кой то ти приличятъ, или сж по' горны отъ тебе.

Въ Академіи тѣ добръ испытвай характера на всякаго, чи сетиъ ся запознавай; най много ся пази отъ ласкатели тѣ. Въ Академіа та не можешъ да ся научишь

много, но ако употребявашъ и четвърты тѣ и половины тѣ отъ часове тѣ (отъ кои то всякъ изгубва почти катадневно) за прочитанѣ, то става много за една година. Желаж юще да хоротувашъ Нѣмски и Италяиски съ всякъ нѣмѣць и Италяецъ: това и тѣхъ ще благодари, и тебе ще ползува.

Приключенно то Препоручително да го дадешъ на Маркесія Мантингюна. Знаемъ чи ще ти пріемне добръ, и защо то е мой добръ пріятель, и защо то му писа за тебе и Лордъ Боливрокъ.

Съ това и съ други тѣ писма, които ти проводихъ, ще можешъ да влезешъ въ най добро Фрацузско дружество. Знаемъ тя чи си честолюбивъ, и не вѣрвамъ чи ще блиближявашъ въ доляы и прости дружства. Карактеръа ти, и послѣ честь та и благополучіе то ти ще зависватъ отъ дружства та съ кои то живеешъ, и отъ Парижкіа ти животъ. Не казвамъ и да си непристѣпный, азъ яе съмъ со-вѣмъ яа таква зи мысль

Желаж да ми пишешъ единъ пѣть на неделя та, и то да е въ четвъртъкъ. въ писма та ти да прочитамъ не каквы яща си видель, но съ кои си сж видель, и що правишь.

Самъ си сега ще управлявашъ себе си, като немашъ други го.

III. ЗАБРАНИТЕЛНО.

Карлъ 9-ый бѣше повелель да исколятъ Протестанты тѣ, а Баіонскія Управитель му пише.

Пресвѣтлѣйшій!

Расправихъ за поведеніе то Вашего Величества на вѣрны тѣ И жители и военны, и ги яажрихъ добры граж-

даници, и юнаци войны, а никого джелата. За то и ти и азъ молимъ ся на Ваше Величество да благоизволи да употребява наши тѣ рѣцѣ и животь за нѣща возможни, нека да сж и пай опасни, и ще си пролесемъ тамо и пай сетнѣж тѣ капкѣж ътъ кръвь та си.

IV. ОТЧЯТЕЛНО.

Инглизшка та Царица Елисавета повеле да посѣкжтъ Скотійскж тж Царицж Маріа Стурти; а ти и пише тжй.

Господжа!

И ако ще умрж споредъ твое то изреченіе, кое то саморучно подписа, не сякай чи умирамъ съ омраза противъ тебе. Моя та вѣра ми поучява да търпѣж сички тѣ свѣтовни злоподукія, както твоя та ти прощава да струвашъ сички тѣ злишы. Но и ако си мя уежда како крива, но пакъ съмъ права. Ще мя посѣкжтъ, не зашто то помпелихъ зло за живота ти, но зашто то носяхъ Коронаж (Вѣнецъ) за която завидаше ты. Вѣра та, конто поучяваше Апостола Павла да ся моли за Нерона, поучява и мене да ся моля за тебе;

Тыя мои хораты знамъ чи ще тя угорчивятъ; но сета, като съмъ вече уеждана за смърть, зашто да ся страхувамъ за живота си? Ты имашъ уежданѣ то ми, като непочтенно, но то ще умножи славж тж ми. Недей сяка чи и ты ще останешъ тжй! ще доде единъ дси и тебе тжй да уеждать. Вмѣсто да желаж да си отвърнѣж за кръвь та си, кое то е и праведно, на противъ ще съмъ много щастлива, ако смърть та, която подиръ малко ще доде за мене, завождаше и тебе на онъ зи животь, кой то ся простира, колко то и вѣкове тѣ.

Остани си съ здравъ Господжа, и повни какъ Корона та е много опасно добро, зашто то направи и Братовчетка тж ти да си изгуби живота.

V. ЖЕЛАТЕЛНО.

Севигниа пише на Уйча си Графа Бусинъ.

Добръ девъ и весела година, Любезный мой Уйчо. Дано ти бжде по' благополучна отъ заминали тѣ; дано на мѣсто благополучія та, кон то ти приличать, а ги немашь, да имашъ миръ, спокойствие и здравъ. Най сетиъ дано Орисницы тѣ ти напреджкъ дны отъ коприна и злато. . . .

VI. ИЗВѢСТИТЕЛНО

Севигниа пише на К. Куланги.

Пріятелию!

Извѣстявамъ ви най чудесно то, най удивително то, най изумленно то, най дивно то, най торжественно то, най неслушняно то, най единовидно то, най странно то, най невѣрно то, най ненадежно то, най голѣмо то, най жалко то, най рѣдко то, най общо то, най явно то, най тайно то до днесъ, най ревниво то иѣшо на свѣта: таково иѣшо, за кое то единъ само примѣръ имамы въ примивалы тѣ вѣкове, но и той не е точно подобенъ на то: иѣшо, кое то ве можяхмы да повѣрвамъ ни въ Парижъ, какъ можаше да го повѣрва кой то е въ Лионъ? таково иѣшо, кое то прави еничкя свѣтъ да извика милость! иѣшо, кое то напълни съ радость Господжа Роа и К. О-

тевила: таково нѣщо най сетнѣ, кое то ще бѣди въ Недѣля, и кои то видятъ, ще сякатъ чи сънуватъ: нѣщо, кое то ще ся прави въ Недѣля, а може въ Понедѣльникъ да не е юще свръшено. Не ся насмвамъ да ви го кажѣ, сподучете го ви: какво давате ако не сподучите? (Фърляте ли языка си на кучета та?) Хади, нека да е тѣй! треба да ви го кажѣ. Г. Ложинъ ще ся вѣиче въ недѣля: Сподучете за коя? давамъ ви десетъ, сто. Знамъ Господжа Кулангіа дума. — Е! голѣма работна, за Валіера — Не Госводжа, да мя простишь — е, ако не е тя, то е Г. Речь. — Нито тя, нищо неразумѣвашъ — е, сега ми доде на ума, знамъ, тя е Колверта — Не, совсѣмъ, много си далеко! — е, ако не е и тя, то безъ друго емлада та Крека — Не можѣ да сподучишь, зато треба най сетнѣ да ви кажѣ. Вѣичява ся въ Недѣля въ Луври, съ Царско изволеніе, и зема момиче то. . . момиче то на. . . ачи кажете име то дѣ? Вѣичява ся за Вѣлика та Дѣвойка и дѣщеря на Великіа (усобшіа) Господаръ, братъ на 13-го Лудовика, зема Впукъ тѣж на 4-го Ерика, братовчетка та на Царъа, наслѣдницѣ тѣж на Престола. Ето имате сега за какво да ся разговаряте. Ако викате, ако ся чудите, ако думате чи вы лѣжимъ, чи това не е истина, чи ви ся присмывама, чи това е едно добро шигуванѣ, чи е совсѣмъ неприятно, като го помисли челѣкъ, ако най сетнѣ и ны худите, ще кажемъ чи имате правдѣ; защо и ни тѣй сторихмы. Оставете си съ здравѣ. Писма та, кои то сега ще земите отъ Поща та, ще ви кажѣтъ, ако вы лѣжимъ или не. *)

*) Не имъ прощава време то да напечатѣма тукъ и други различни писма избранни и добры, и ако да имамы доволны; но имамы намѣреніе да напечатѣма друга малка кинга ижеиуема — Разни Писма — За да ги прочитатъ любопытнытъ, и знаемъ чи ще ся благодарятъ. С. И. Д.

НѢКОЛКО НУЖДНИ ЗА ТЪРГОВСТВО ТО.

I. СОГЛАСИТЕЛНО ПИСМО.

Нин додѣ подписанин тѣ согласно изрекохмы да составимъ търговско Содружество (Компанія, Сообщество, Ортакладжѣ) съ послѣдующи тѣ согласія.

Госп. В. полага осмъ хиляди меджідиета, и две обвезателства (темесюцы) отъ двадесять хиляди гроша, кой то той ще е длъженъ да прибире.

Госп. Г. полага сичкѣ тѣ си търговскѣ стока, коя то ся удѣни за десять хиляди меджідиета.

Госп. Д. полага готовы пары шесть хиляды ирмилици златны, и ся удолжава да даде кредито (увѣреніе) отъ своята особенна търговія до тры хиляди пкосара.

Това собраніе (сумма), и кредито ще ся употребя за общъ счетъ споредъ нужды тѣ на трима та содружественници (ортацы), кои то ще ся намерувать на тры разны мѣста.

Госп. В. ще остане въ Триестъ, а Госп. Г. ще иде въ Цариградъ, а Госп. Д. проважда на негово мѣсто първороденныи си сынъ Е съ Лондра.

Тры тѣ тья кѣшя ще работять согласно за обща та полза, и ще зафащатъ всякѣ търговіѣ, която е полезна.

Никой отъ тры тѣ лица нема дозволеніе да прави особитѣ другѣ търговинѣ; кой то престѣпни това, ще плаща на содружество то (еди кое и еди кое).

Фирма та (подписка та) на Содружество то ще е А и Содружество.

За главны предпріятія (зафащанія търговски), треба ди ся споразумѣвать и тры тѣ лица, и пай много да ся опытвать отъ Д, кой то и ако не дѣйствува въ содруже-

ство то; по опыта на такъв човекъ е полезенъ на спчки тѣ.

Кой то пристъпи тѣя согласіа ще е виновный за вреда та, коя то може да ся случи.

Добытокъа (каръа) и изгубанъ то (зараѣа) ще ся дѣлятъ срапнительно споредъ сумма та на всякаго содружника.

Топа содружество удѣляявася до петъ години, освенъ ако согласно и трима та искать да ся раздѣлятъ.

(Подписки тѣ и дато то мѣсяц. и проч.)

II. ЗАПИСЪ КОКАТО РАЗВАЛЯТЪ

Содружество то

Подписани тѣ чрезъ настояще то извѣстявамы какъ согласно развалямы содружество то, ко сто предъ четьры години направихмы съ согласително писмо, кое то вѣче нема никаквж силж. Защо като си смѣтнахмы помежду си добръ, и си зе всякъ що то му ся падаше, готови пары, стокж и дългове (вересін) писахмы тѣякива тры подобни, за да държи всякъ единъ по едно, и да ся знае чи немамы нито да земамы, нито да давамы помежду си.

III. ОБВЕЗАТЕЛСТВО (Темссюкъ, Облигація.)

Азъ подписанный зехъ отъ К. Д. В. петъ хиляди гроша, които ся обѣщавамъ да му ги вържъ подиръ шестъ мѣсяцы заедно съ лихва та (файда та, процента), по единъ грошъ стотѣхъ на мѣсяцъ.

Друго.

Зехъ на заемъ отъ К. Д. десять хиляди гроша, кои то му ся обѣщавамъ да му вържъ, току като ги поиска съ лихва та на едно по 60 пары стотѣхъ на мѣсяць.

Друго.

Рубли 2,000 сирѣчь двѣ хиляди зехъ днесъ отъ Г. В. кои то ще му ги вържъ подиръ 41 день безъ лихва; ако ли ся мине това време, а не можъ да ги платжъ, щему дамъ за всякъ мѣсяць сетиѣ и за примияло то време по два гроша на стотѣхъ.

IV. ПОРУЧИТЕЛСТВО (Кефилеме, ежство)

Азъ подписанныи ставамъ кефилъ за петъ стотины маджарски желтицы, кои то зе на заемъ К. Е. Ж. отъ Д. М. споредъ Обвѣзательство то му отъ 10 Юліа 1852. За то, ако не ги плати той до опредѣленно то време, обѣщавамъ ся да ги заплатжъ азъ, зато и ся подписвамъ предъ двама достовѣрны свидѣтели.

V. ЗАНИСЪ

кога то ся загуби Обвѣзательство то.

Защо то Г. Х. имаше да ми дава съ Обвѣзательство писано отъ 20 Юліа 1851 тры хиляди гроша, които днесъ ми исплаща съ лихва та наедно, а Обвѣзательство то ся загуби, зато чрезъ настояще то изявямъ, какъ и ако ся

случи да ся намери, нѣма никакъж силъ, и за то му давамъ това мое писмо.

VI ПРИМѢНИЦА (Полица, Вексла, Асегнанція)

Въ Цариградъ. 10 Новемб. 1852. за грош. турск. 3000.

Подиръ 21. дѣнь, като ся яви настояща та наша една сама Признаница, платете споредъ опредѣленіе то на Госп. М. Н. горны тѣ три хиляды гроша, за други толко, които зехъ отъ него, и прикарайте ги на мой счетъ (рачюнъ, хесапъ) споредъ особенно то ми писмо.

До Господ. В. А. въ Цариградъ.

ДРУГА СЪ ДЖИРО.

Подиръ 61 дѣнь отъ днесъ ще платите съ монета която днесъ варви, горньо то количество кое то прісехъ отъ сѣщія

Джиро.

Въ мѣсто мене на повеленіе то на Госп. П. В. зсехъ количество то отъ сѣщия тѣ.

Второ Джиро.

А въ мѣсто насъ на Повеленіе то на К. З. и проч.

ДРУГА СЪ ВТОРА И ТРЕТЬА

Като видите настояща тж Примѣницъ, ще платите подиръ 21 дѣнь на повеленіе то (ордина та) на Госп. Г. М. Н. горны тѣ три хиляды рублы и проч.

— Като ся яви тѣзи втора (или третя промѣница) ако не ся яви първа та (или първа та и втора та) платете единъ само пѣтъ подиръ 21 день на повеленіе то на и проч.

ДРУГА ЗА СЧЕТА НА ИЗДАТЕЛЯ.

Подиръ тры мѣсяцы отъ днесъ на татакъ ще платите чрезъ настояща та една сама Промѣница на Госп. М. Р. или на повеленіе то му горны тѣ грош. . . . кои то зехъ отъ него на пары, (или на стока).

Къмъ мене сжцаго

П. Р.

Пріемванъ.

Пріиамъ настоящъ тѣ Признаницъ

(мѣсяцъ и день)

(подпись)

Неплатанъ Признаницы.

Пріехъ отзадньо то Количество

(мѣсяцъ и день)

(подпись)

VII. БОНО. (Споредъ Цариградскія обычай)

Добро за три хиляды гроша, кои то ще платъ на който ми донесе това.

(мѣсяцъ и день)

(подпись)

VIII. ПРЕПОРУЧИТЕЛНО ДОКАЗАТЕЛСТВО.

Защо то В. С. учися въ училище то ни четири години, въ кое то изучи Славянскія, Францускיא и Еляскія языкъ и проч., и го виждамы достоенъ за да ги придава, и го познахмы като благонравенъ и прилъженъ, препоручяваме го като такъвъ на всяко общество.

IX. ОДПУСТИТЕЛНО.

Защо то К. Н. стоя при мене (или въ Мааза та ми) три години; и ми гледа работъ тж съ прилъжаніе и ревность, а оставя сега за негова си работа, давамъ му това доказателство за увѣреніе.

X. ПИСМО

кое то правятъ кога то ся годяватъ, или женятъ.

Господиъ Д. С. годява ся днесъ съ священнодѣйствіе (или безъ священнодѣйствіе) за Госп. Е. П. согласно съ Родители тѣ имъ, които ся намерихъ тукъ съ свидѣтели тѣ.

Годеникъа дава на Годеница та си единъ пръстенъ отъ бесѣвни камени (плмазы) за 10000 грош. такъвъ му дава и Годеница та му.

Кой то отъ двама та развали ще изгуби пръстелъа.

Родители тѣ на Невѣста та (Булка та) вричатъ ся да и дадѣтъ, освенъ дрехи тѣ и, единъ герданъ отъ маргареть (бисари), двѣ обицы (мингиши) отъ смарагдъ, двѣ шитиши златны, три Хиндостански шалове; сички тѣ струвать 40,000 грош. Вричатъ ся да дадѣтъ и на младоженца четири хиляди карбовны, кои то ще му читѣтъ предъ свадба та.

Вричатъ ся юще да му дадѣтъ като вънкашна зестра (прика) двѣ хиляди карбовна, но да ся мѣси на тѣхъ и сопруга та му.

И Годеникъа ся вричи да подари булкѣ тѣ съ бесѣвни цвѣта за 10000 грош. и да пише на нея кѣща та, коя то има въ Филибе.

Ако до край животъ не ся парясать, сичко то горньо имѣние ще остане на опогова, който живее по' много, или добили чада, или не . . .

За то ся подписахъ две подобни отъ Родители тѣ, отъ Годеника и Годеницата, и отъ Свидѣтели тѣ, и ще иматъ пълновластна сила на всяко мѣсто.

XI ЗАВѢТЪ (Тестаментъ)

Во име Отца и Сына и Святаго духа.

Защо то уеѣщамъ чи приближява смъртъ та, дору ямамъ ума си здравъ, исполнявамъ Христѣанскѣ тѣ и челоувѣческѣ длѣжностъ.

Придавамъ душѣ тѣ си на Создателя, и порѣчвамъ да не погребѣтъ тѣло то ми съ великолѣписъ.

Прощавамъ сички тѣ, кои то сж мя угорчивили, както и сына си М, кото то, като естень пжтъ неможяхъ да цѣлуна, молж му ся, както и други тѣ, кои то сж угорчивилъ или съ правда, или безъ правда, да мя простятъ отъ еърдце

За доказателство на чядолубіе то ми оставямъ на тойзи си сынъ. Воденицъ гж. На сына си И оставямъ двѣ тѣ маазы (дюгены), и лозя та.

На дъщеря си. коя то предавамъ на' Годеника и' оставямъ и дюгени тѣ, кои то сж въ Рухчюкъ.

На малка та си дъщеря Е. оставямъ 20,000 грошъ, да стоятъ съ лихва, ачи като ся узени да и' ги даджтъ.

На братова си сынъ Д. харизвамъ 8000 тѣ грошъ. и да ся екжса Обвѣзателство но.

А колко то друго имаѣ остане отъ то ще ся раздаде за книги и дрехи на сиромашки тѣ и прилѣжны тѣ ученицы въ наше то училиште, а други тѣ 50,000 гр. ги оставямъ на учителска та касса съ таково согласіе, што отъ тѣхна та лихва да ся учѣтъ увѣкъ двѣ сиромашки момчета въ нѣкой просвященъ градъ, кои то науки сж потребны за наше Отечество, и като ся върнатъ да слугувать на училище то ни съ умѣрена заплата 5 години.

Дѣйствители на тойзи мой Завѣтъ, кого то подписахъ азъ, и два ма свидѣтели, оставямъ Х. Р. Х. Ж. и сына си Е.

Има различни юще писма търговски, но тѣхъ могатъ пространно да ги намѣрятъ читатели тѣ въ Търговски тѣ книги, кои то само за то ся списвать.

КРАТКИ ПОУЧЕНИЯ ЗА ПИСМА.

- 1) Кога то ще пишешъ писмо, не приговаряй много време.
- 2) Зафащай, и свършвай тутакси.
- 3) За да сполучишъ треба за косто ще пишешъ да свѣти въ ума ти.
- 4) Като пишешъ писмо, а виждашъ чи не тя благодари, не го проваждай.
- 5) Никоги не писвай писмо безъ причина.
- 6) Току като приемешъ писмо, треба да прaviшъ отвѣта.
- 7) Не дей гледа да си показвашъ въ писма та многоучеиe то.
- 8) Като пишешъ писмо не дей търси отъ Словарь речи; само прочитай добры примѣры.
- 9) Отбѣгвай въ писма та си пословицы тѣ.
- 10) На каквы то пишешъ, такъвъ да ти е и слога.
- 11) Варди твойа Слогъ, и не гледай да учишъ чюдъ.
- 12) На всяко писмо да показвашъ благородіе и почтеность.
- 13) Никоги не излѣгвай за каква да е причина.
- 14) Въ писма та нито усаждай много, нито хвали много.
- 15) Не дей употреблява речи противъ Правителство то.
- 16) Като пишешъ на по голѣмъ не ся показвай чи го поучавашъ, нито пиши пространно.
- 17) Въ сичкіа си животь пиши на учители тѣ си, и благодарѣтели тѣ си съ благодарность.
- 18) Има мѣща, кои то не ся писвать въ писма та, и треба человекъ самъ да ги познае кои сж.
- 19) Да не забравяшъ да писвашъ мѣсяца и дньа.
- 20) Подписка та ти треба да е чисто и ясно написана.
- 21) Въ пространни писма повни да оставяшъ мѣсто и за запсчяванѣ то, за да не ся скъсвать сетиѣ два три реда.
- 22) Най

много ся благодари чловѣкъ на добръ писано, добръ за-
печатано, и добръ сгжнато писмо. 23) Никоги непрочитай,
нито писвай измыслены примѣры. 24) Кой то знае
да ся изражява, и да хоротува благородно, и сладко, не-
му не треба учитель за писма: стига му сърдечно то му
чувство. 25) А кой то незнае да ся изражява благо-
родно и пріятно, въ мѣсто да ся учи да пише писма,
по' добръ е да ся учи по' благородныя способъ за гово-
рянъ то.

КОНЕЦЪ.

А З Б

Чехска	Полска	Лирска	Пѣмяцка	Гражданска
a	a	a	a	a
—	ę	—	(on)	—
b	b	b	b	б
c	c	c	z	ц
č	cz č	č é	tʃč	ч
d	d	d	d	д
dʳ	dz dź	—	dʲ dʲ dʲj	—
e	e	e	e	е
—	e	—	(ain)	—
ě	—	è	je	ѣ
f	f	f	f	ф
g	g	g	g	г
h	h	h	h	—
ch	ch	—	ch	х
i	i	i	i	і
j	j	j	j	й
k	k	k	k	к
l	l	l	l	л

• Защо то доволни Славянски племена, както казахмы, пишять съ Латински и Пѣмяцки буквы, и иматъ съ тѣхъ списани на свои тѣ съ Славянски Наречія (Діалекти) толко зи книги, отъ които всякъ любопытенъ може да ся ползува, за то сравнихъ тукъ съ гражданскыта наша Азбува Чехска та (Бемска та), Полска та, Хорватска та (Ланска та), и Пѣмяцка та, въ която, букви тѣ, кои то ся заградени, излявяватъ Фрвнцуско произношеніе. А за по годѣно любопытство нашии тѣ ученюлюбиви Спомоществатели, сравнихъ отъ Свято то Пи-

У К А.

Чехска	Полска	Цирска	Нѣмцка	Гражданска
m	m	m	m	м
n	n	n	n	н
п	ń	nj	(gn)	нь
o	o	o	o	о
—	ó	—	u	—
p	p	p	p	п
r	r	r	r	р
г	rz	—	(rj)	—
s	s	s	ß	с
—	ś	—	ßj	—
š	sz	š	ſch	ш
t	t	t	t	т
t'	—	—	tj	—
u y	u y	u —	u ü	у ы
v (w)	w	v	w	в
z	z	z	—	з
—	z'	—	zi	—
ž	ż	ž	(ge)	ж

саніе Славянски ꙗзыкъ періодъ съ Бзлински, на кои то по много то речи са Стародревни Божически, при кои то гужданы и едно значителни тѣ отъ Аттическіа и Общія Діалектъ, за да видять читатели тѣ колко е близо при Славянскія языкъ Староселинскія. И Божически тѣ речи писваны съ наши буквы за да могатъ да ги прочитатъ, и кои то незнають гречески. А за да иматъ и единъ примѣръ Славянски съ Латински буквы нанечатанъ, издаваемъ часть отъ блаженъ мужъ, сочиненъ у Стихове на Цирскія языкъ и една ꙗзыкъ отъ Ивана Гуидулиа.

СЛАВЯНСКИ СЛОВА И ПЕРИОДИ, КОИ ТО СЯ

СЛАВЯНСКИ.

Отче нашъ, иже еси на небесѣхъ, да святится имя твое: да приидеть царствіе твое: да будетъ воля твоя, яко на небеси и на земли: Хлѣбъ нашъ наеущій даждь намъ днесь: и остави намъ долги наша, якоже и мы оставляемъ должникомъ нашимъ: и не введи насъ въ папастъ (искушеніе), но избави насъ отъ лукаваго.

„Нескрывайте себе сокровищъ на земли, идеже червь и гла глеть, и идеже татіе подкопываютъ и крадутъ: . . .“

„Иисусъ же видѣвъ ю, рече: дерзай дщерь, вѣра твоя спасе тя . . .“ „Приидите поклонити и припадѣмъ ко Христу. . . Главъ вапня Господеву приколите . . .“

Земунъ 17. Април. 1853.

ЕОЛИЧЕСКИ съ Славян. букв.

Атас нос, из(а) еси на невоіси, да сефѣнто (оп) има твеон: да проіто картвос твеон: да футо вола твеа. окос на невоіси и на Хамили. хлев(н)ион наусіон досеі поп днѣшн: и а (по)ставе пои телхи ноіа, окос и мы а(по)ставоменъ телести-кон кон: и ни вѣваднѣ ноі вен п(е)тосы, он ексваве ноі ав дугавого.

„Не сп(г)кривете с(е)фѣ сп(г)кривас на хамили, неіз(а)етатіес (и) поѡ-копевунті и храдунті; . . .“

„Иисусъ зе видѣвъ(с) ю, рпеке: ѡереас днп(а)гер, ферратвеа спасе тя . . .“ Проітете пікліомесѡа, и пропатомен ко(т)Христон . . . Главас сфас доепотеві прокліныте . . .“

- * 1) Отець—*атас* (а-о) звател. *атасе: рѡс, рѡіс; рѡіс рѡі*
рѡс—наш (о, ѡ-и *дѡрѡх*) 2) *ѡсѡе, ѡд-ѣ*—ж-иже. 3) *ра-агѡ.*
 4) *раѡс* *реѡс*—небо. 5) *гитѡ-гитѡ* (аиол.) както *η προітете-*
приидете. 6) *η, ημεν, ηδѣ-ка.* 7) *λενс-лас, лаас, лаіѡа gleba.*
 8) *ив-ана, вс,* сущъ. 9) *δοσθι, δοθι, даθι,* дади. 10) *δѣη*

СРАВНЯВАТЪ СЪБЪЛ. ЛИН. БО. ЛНЧЕСКИ.

ΑΙΟΛΙΚΩΣ.

Ἄτις τῶς (1) ἰς δε (2) ἔσσι
 ῥὰ (3) νεοῖσι (4) δά σεσθῆτω
 (ὄν) νμα τῆόν, δά προῖτω κάρ-
 τῆος τῆόν, δά γύτω (5) βόλλα
 τῆά, ὄκος ῥὰ νεοῖσιν ἦ (6) ῥὰ
 χαμηλῆ; ἠλεῦν (7) ῥῶν ἐνέσιον
 (8) δό(σ)θι (9) ῥῶν δῆ σίη (10):
 ἦ ἀ(πο)ξάνε ῥῶν τέλχη (11) ῥώια
 (12), ὄκος ἦ (ἦ)μεις ἀ(πο)ξάνο-
 μεν τέλεσικῶν (13) ῥῶν: ἦ νῆ (14)
 βιβάδης ῥῶι ῤέν π(ε) τῶσει (15),
 ὄν (16) εἴβανε (17) ῥῶι ἀπ' (18)
 ληγάφογο.

Ἡ ἐ συγκρίβετε σῆι (19) συ-
 κωβᾶς ῥὰ Χαμηλῆ, ἦθιζ (δ)ε (20)
 (σ)εῖρης (21) ἦ δάλα δάλητι, ἦ
 ἦθιζ (δ)ε τίτιες (22) (ὄ)ποθι-
 κοπέῤῥτι, ἦ χράδαντι.

Ἡ ἠσῶς ζε βιδειῤς (22) ἦν ὄῤ-
 σκε; θάρεσε δῆγατεσ (23) γέῤῥα
 (24) τῆά σπάσε τέ (25).“

Ἡ προῖτιτε πικλωμένωθαι ἦ προ-
 (σ) πάτωμεν (паду) κο(τ) Χρι-
 ζόν... Γλαβᾶς (γαβαλᾶς) σῆάς
 Δοσπότιῤι προ(σ) κλιεῖτε... .

SALTJEP SLOVINSKI.

spievan po D. Ignaciu G.
 Opatu Miletinskomu.

Blažen čovick, ki nesledi
 Sviete opake, zloću oholu:
 Ne gré putom, i nesiedi
 Na kužnomu stolu

Neg svedj gārli sa svom moći
 Gospodinov zakon sveti,
 Ter ga kuša u dne i noći
 Bogoljubnom svom pameti... .

— Diela Ivana Gundulića.

Piesan sedma.

Ah, usliši, Gospodine,
 Tu molitvu sgar s nebesi',
 Ki griešniku rekao jesi
 Podat život, da neizgine.

Cuj skrušene molbe moje
 U obećanja tvoga istini:
 U milosnoj veličui
 Uslišaj me pravde tvoje... .

Савва П. Доброплодный.

σῆι— день 11) τέλχη—телѣ долгѣ. 12) ῥώια τῶς nostra. 13)
 τέλεσικῶν, тинъевн. 24) νῆ νε—мѣ ил. βιβαδω—въ веду. 25)
 πετω, пᾶτω—паду. а изкушение—γυσσο, γεωσω кушаю. и пр.

Почтепни тѣ Спомошестсовате.ш.*)

•1-аъ СЛВЕНЪ. Боголюбивѣйшій преосвященнаго адрианду-подскаго митрополита епископъ перистерскій созрорій 10. — любо-родный г. добри желесь и сынъ негоаъ иванчо — л. димитр жеч, и сынъ негоаъ захаръ. 3 — л. георгій с. самсардусъ 5 — димитр. констанд. 5 — стефанъ сара иаи. — саана п. сарогд. — петръ вичога — георг. д. — славъ райч — х. констанд — иванчо злат — стоянъ псюв — василъ п. станъ — х. гончо х. кир — христовудъ х. голмезогъ — господ. динчонъ — стефанъ додеск — констанд. х. михал — димитр. х. михал — андрей златиенъ и сынове истоан антонъ и киро 4 — иванч. крѣст. — недѣлчо сатарияъ 2 — авто-наки скомоновъ 2 — параскева гялоаъ — іорданс добр. — иванъ стояч. — петръ х. стефановъ — панають дим. — тодоръ іординъ клучух. — стоенчо тодор — стефанъ димитр. кешишъ — андрей аасил. кафсджіа — стефанъ пстк. кюрич. 2 — димитр. х. георг. новосело — димитр. іорданоаъ 2 — георгій и братія илѣв — ра-фаилъ ивановъ — коств х. суск. церкви. слітр — х. янак — иванъ м. панчовъ — александр. белчовъ — тодоръ никол — димитр. въл-чяк — василаки х. александр — господ. люцкан. сижитчи — добри п: миновъ и братъ никол. 5 — василій х. вѣковъ отъ клучух. 5 — х. стефанъ х. стоян — х. лука х. данчсаъ 5 — георгій добр — атаиасъ г. поновъ тѣри — мавруди замѣир. учен — рафаилъ та-иас — станью минд — стефанъ георгиевъ — яина п, никифор. у-чен — тодоръ кост — х. стефанъ х. них — пстръ ган — жераа-на — сл. г. добри чингулоаъ учитель 5 — димитр. конст. учитель азаия. 10. димитр. стефанъ учит. гречески — х. с. па — х. янаки янак — яриинъ стоян. градец. —

*) Защо то гая типографіа аема отъ тѣя малки буквы ирога глав-ая, зато ся унуждавама да псчятимъ начална та буква на нисаа та не съ глааны. За иста та причина изостааияны и —а-іа-ы-, зато и гречески тѣ са безъ удареніе и числа писвама само за кои то еъ спомогвали поасче отъ една хнига; в други тѣ са разумѣаа чи са ся писали за една.

Въ КЛУЦУХОРЪ. Возникл. учил — х. папа ісаія проигум. хи-
 змитр — п. петр протоп — проигум. иваноръ зограф — п. ив.
 п. димитр — п. іорданъ п. дим — п. теодоръ георг — п. танасъ
 дим — дим — ирини — констанд. янак. учил — ніколай теодоровъ
 церкви. кадзыр: 5 — димитр. продан. п. и: — парасена папа кон-
 стяндин — стефанъ х. ив. 2 — александ. пенн — нихалъ раичъ
 — гавчо иван. куртук. сонотъ — д. петръ мицю кехавъ — х. ге-
 оргій констанд. х. г. 2 — теодоръ янъ депотат — георг. сара ив.
 — ніколч. х. тодор — ніколчо дончовъ каблеш. коприв — апостолю
 сара ив — стоянъ х. в. чорбидж — п. жезеско нік. боядж — ссечанъ
 ив. уч. — нікода вич. садундж — зарачина дим. учителка — антонъ
 георг. х. продан — марія ха. иліева — христати х. иліевъ — иліа х.
 ніколовъ — георги х. ніколовъ — марійка х. ніколова — традафила
 х: ніколова — констандинчо георгіевъ — стилиана георгіева — георг.
 п. кутювъ — янаки п. кутювъ — стесала п. кутюва — марійка п. ку-
 тюва — сл. г. парискева п. кутюва — варбанъ ненковъ градеж — ні-
 кол. слав. ени загр — георг. димитр. слив — аасил. белюв — конст-
 цанов — теодор. янчов. слив — х. ісаія райн — благ. и. станчо нен-
 ковъ — киро стечан — хв. мица х. михаювъ — иванчо съб. —

2-Въ ШЮМЕНЪ. Преосвященіиѣвій митрополитъ преславскій
 гг. пеніаминъ 20 — братія х. стоянови 10 — братія х. саввови 5 —
 братія х. ваенієви 5 — братія рачевн 3 — братія жек. папиз 2 —
 братія жел. гюкчер: 2 — братін х. вичєви 10 — братія маркови 5 —
 савва цинагіотювъ, и сестри негоя еденка. василаки х. пановъ и
 супруга негови аристинка. василаки х. жєковъ. димитръ бошнакогл.
 христати иліевъ еодоръ п. антоніевъ. ваичодат. варбан. х. лазар —
 танасъ богд. трав — х. щєрго нікол — герчу гин — маринчо стоян —
 стоевчо злат — михал. п. антон — вълчо димитр. трав — маринъ цак-
 тетер — теодор. дим. трав — янчо геръ — стоянъ нековоъ грош.
 джер. когл. — недю георг — стоянъ п. нік — маринъ атанає. нік. х.
 георг — петръ захар — волничко дуч — герчо п. великояъ — стеф.
 маевъ — димитр. янак — антон. райк — навле мивювъ — вълчу мит.
 — гони повъ — ніколч. рач — герчо белч — велик — герг — гергин
 герг — х. василь іорд — гнич. марк — димитр. добр — васил. п. ма-
 рин — койчо райч — иванъ стоян — стєчо андр — петръ ряч — ніко-
 лай петр — андр. михал — георг. х. нікол — есод. х. байч — гри-
 горъ пенн — констанд. друм — христод. недѣл. фил — х. костак. х.
 ив — иванъ п. теръ. недѣл — стоян. стоян. вѣрб — учит. констанд.
 колевъ — димитр. евангел — петръ петр — обратк. радуш — яни ва-
 сил — станко п. стоян — тодоръ гонъ — х. иванъ х. дѣч — дим. дим
 — добри тодор — иванъ х. райк — стоянъ димъ — вълч. ил — пеню
 стоян — недю ив — итрич. ив — вичю геор — добри христ — аасилъ
 дим — брат. кърджол — величк. кърдж — носта вікол.

3-Въ КОТАЛЬ. Варисскій протосис гг. агатагель 5 - ага-
пий звирскій 2 - бл. п. юснъ скоп. 2 - бл. констанд. црботп. іе-
родіак. пресляск. митроп. 2 - бл. п. васил пещ сакел. 2 - бл. п.
райно цоук. іер. - драганчо поповичъ 5 - петръ х. тавас. и супруга
негова ивриа 3 - сшете негови танати и матосей 2 - х. цоук. ні-
код - димитр. дік - васил. нікол. жерави - петръ х. нікодопъ васил
- цоук. чаведж - ридил. п. герг - сгоянъ х. ил - пенч. велч - да-
чо цоук - дияч. х. драганъ - злати влад - петръ рихиновъ взанп.
учит - георг. д. ховимикъ 2 - пенч. стеф - иедѣлк. руск - цоук.
юв - петръ слав - пенк. цоук - димитр. бер - велик. цоук - паназ.
петръ хрис. паназ - герги иван. дачо дим - ив. кара атап - сто-
сич. стоян - стоян - стоян. сапунд - савва пенк. дересей - димо
п. ив. уч - станоу жеч - твианъ иванъ райк - дойно яак - райн. ко-
нец - вас. петр - вѣлко слав - деико пен - матосей драг - тодор.
невч - мих. райк - х. матосей х. бонч 2 нікол. цашк - стойк. пеня -
пенк. пепчюв. 2 - георг. х. петр. 3 - варб. дим. 2. петръ георг -
христ. райк - х. димо х. пенк. 3 - ювчо генювъ - мишч. страп -
іерей. стеф - андр. ив. - х. нони х. геор - х. х.Смет. х. стоукъ -
петр. бож - х. рахин райн - пенко жеч - стап божил - байч. ра-
ин - антоанъ поц - тодоръ райн - крѣстю иел - х. георг. х. мап -
пенк. дочч - ив. дия. балаб - рашто дач - лука рад - гену герг -
захаріа стѣфан. казълъ даръ за училища тѣ 5 - іорданъ х. п. 2 -
х. райно жеч. 2. - христо вас - савва вас - банаг. петр - христо
сѣб - димитр. мих - х. райно х. жеч. и сынове его х. георг. и ко.
3 - велико вич. и сынъ вичо 2 - х. іорданъ х. тин. наз. училищ.
2 - тинчо х. мишч. уч. надъ - стоянъ мишк - димо х. гуич - х.
стоянъ х. божилъвъ и сын. и дѣв. нік. петр. ната, іван. мат - хри-
сто, елзена и славка 10 - общество то котзенско 20 - дамынка ив.
- вижо иван - христо ив. - христ. райк - иванъ п. нік - х. вичо
х. гер - петко варб - христо п. паназ - иванъ петр - вичо х. на-
наг. - панагіотъ х. добр - киро иел - тижитр. иел - іорд. симеон -
първи тѣ котзенски иргени. атавасъ іконоп - іорд. іован - ивзяъ
ст. браковашъ - пенко бел. бр. - иванъ ив. б. а. с. я. - райно
божил. а. с. - нікола саб - а. с. т. тлоанъ ан. а. - х. герги х. п.
петръ х. мат. - генчо х. т. - христо стан. п. - велик. вел. а. ц.
бляко пенч. б. - стоянъ хр - иванъ пейчовъ - педѣла мануш. под-
учителка из. - пеню дим. - кынчо вигел. - х. нони х. г. мирійка х.
иол. - цони тинч. - иліа патаг - христо стоян - марійка и цоша
тинч 2 - инка сѣб. иич - маріа х. петр. стамб - мита х. генч - ма-
ріа женд - петрана пенюп ц іова іордан - гука алексе - пена яне-
нев локсандра лховкду - х. янап стоян - п. х. петръ х. матосевъ
5 - ражиль бонч 2 - христо бошч - петръ матѣ - христо господ.
- ив. кадч - русси нік. башк - георгій тинювъ - ц. нони тодор. -

4-ЕЪ ЖЕРАВНА. Благ. п. петръ тодор. скоп 5 - п. василъ х. еоод. 2 - п. тодор. п. тодор. владыч. надз. 3 - п. рафанъ ив. скоп. 2 - рийно. п. стоян. уч. взайн - божиль ив. учил. надз. 2 - ювко вълк. иванчо стоян - матей вълч. 2 - стѣф. цонк - тодор. ив - дойно рускуч. надз 3 - герги вич - жейно въл - димо в. - такас. ив - димитр. х. пенк - тодор. вас - петр. еоод - х. василь тодор - въ село ичира. п. тодоръ иван. 2. николай сав. уч. вз. 5 - славчо тод. цер. надз. 2 - пеголъ х. стоян. влад. епѣтр. 2 - въ градецъ за училище то 10.

5-ВЪ БЕЧЪ. (Вѣнна) Родолюб. г. и. н. денкоглу: 10 - а. к. цанковъ - докторъ василій беронъ. мизанъ. д. рашичъ - г. анастасъ д. отъ сливциъ - г. александръ к. отъ видинъ - г. огияноичъ.

6-ВЪ БЪЛЪ ГРАДЪ. Коста п. павловъ ловч., коста жесаріевъ габаов., димитрій хр. свѣцов., павли отъ лясков., х. найдепъ иванъ. татаръ пазардж. 100.

7-ВЪ КРАЮВА. Родолюб. стѣфанъ беронъ., христо. х. с., христо р. Беронъ., петръ р. беронъ., петръ х. димчовъ.

8-ВЪ ИБРАИА. Родолюбиви гѣ. геохари папаз. за котленско то училищ. 10., ангелъ канов. 10., анастасъ дуклад. 2., брат. петров. 5., костак. попов. 3., и. бартсла 3., жоан. табакъ 3., и. марашъ, 5., андрей х. п. кангардж. 5.

9-ВЪ ДЖУМАА. За училища та 5 Почтенин гѣ. тригор. архимандр. — христо шишман. градонач. 2 — х. илѣнчо х. марк. — теодоръ стофан. — спиридонъ карч. учат, 2 — стоянъ и. касапск. уч. 2 — василики бърн. учил. надз. — х. Захар. тонч. — ведѣлкъ. шишм. — василь ман. — георг. п. георг. — ив. х. мих. — ради канрадж. — иванчо ив. — панаг. радуш: — драгин пв. — байко. кир. ц. надз. — иванъ са. — филипъ кун. ц. над. — ив. х. мит. — тодоръ иеч. сѣ. — пако георг. — Герги. ст. — и. минч. кил, — Христо геор. ш. — анг. х. друм. х. вълч. — ив. станч. уч. надз. — Дочо. рач — х. марко х. ник.

10-ВЪ ОСМАНЪ ПАЗДРЪ. Вичо Райк. уч. 2 бл. п. вас. п. сав. ек. — п. дим. п. стѣф. — димчо г. абад.

— уч. падз. — герги пейч. — стэф. жел. — х. дачо х. драж. — танась слав.

• 11-ВЪ ЕНИЗАГРА. Ученолюбивы тѣ. бл. п. коп-
станд. — христаки х. пліевъ 10. — хрисафъ март. —
петк. п. кост. — добри пеюв. коджаб. — нікола пан. —
теод. поп. — колю алти парм. — стоень рус. — стоен-
чо пѣлитель — георг. дим. уч. — ученицы георг. слав.
ніколч. слав. — іордъ генч — за училище то 5 —

• 12-ВЪ КОРТЕНЪ. Доброжел. п. димитръ — ген-
чо бакалъ — георг. вясил. — госп. жерк. — іурги
стоян. — дим. цонк. учит. 2 — ученицы. Василь и ха-
раг — миич. м. прокоп — еню георг. — ив. економъ.
— пею іордан. — кост. іонк — георг. нач. — за цер-
кв. 2 —

13-ВЪ ЕСКИ ЗААРА. Ученолюбивы тѣ х. захарій
княжескій 10 — Ив. стояиовъ 5 — х. георг. стоюв. 4
— георгій х. с. стоювъ — за общество то 10 — начо
трифов. — п. ніколай економъ. — бакалскія еснафъ 10 —
слави х. дѣч. — дѣчо слав. — тако нікол. 2 — стосичо
тодор. — дим. димитр. — мих: тавас. — нікол. гап. —
георги димитр. — атаи. георг. — коста станч. — ангел.
рус. — дочу нік. — генчо минк. — тачо ив. — георги
стоси. — х. георг. — х. генч. — петко тен. — димитр.
стан. — христ. тодор. — петко триф. — начо поп. —
стойчо стоянс. — мехметъ февзи ефенти — мехметъ фев-
зи амишъ ефенди — иванъ х. п. — х. антовъ х. д. 2 —
ганю с. — атанас. георг. — тодор. к. — тодор. д. аз-
манъ — колю дим. — дим. тодор. — миню друм. и сын.
пан. и вас. 2 — абаджискій еснафъ. 10. — нико алекс.
нікол. п. х. дим. — зафиръ христ. недѣлко п. ив. — ни-
кол. м. герман. — х. дим. х. минк. — начо Іоргар. —
слав. явул. — теню коюв. — ніг. добр. — казанджійскія
еснафъ 5 — петръ койч. — еснафъ сапунджійскій 5 —
начу мартин. — стиму х. Вълк. — ив. гап. — митю грайк.

дечо дим. — бл. п. такю кжп. — иванъ и бра. стоянови
 — х. дим. х. койч. и сынъ койчо 2 — стаю слав. сав-
 ва х. желчо 2 — бойчо гер. 2 — георг. стойч. куру нв.
 2 — втанас. х. пач. — хороеспископъ п. никола триф. 2
 — тачо х. гергевъ х. г. саввовъ 2 — джоржи стоип. —
 стосич. нв. — рахи. драг. — мап. нв. — петр. и. слѣвк.
 — топи момч. — георг. тон. — стосич. х. минч. — иванъ
 х. и. — момч. сиювъ — стоянъ георг. — апаст. георг.
 михалъ х. генк. иванч. тодор. — мих. стойч. — милоу мир.
 — петр. танас. — петко петк. — пантел. момч. — госп.
 велч. — анас. петк. — х. койч. х. боп. — хрисанеъ док-
 торъ даръ за училищ. 10 — димч. кюнкор. нв. стапк. —
 — апаст. и. киб. — киро х. нв. — х. генч. инфтан. юрг.
 гюр. — стоявъ жел. — атапасій п. учит. — нв. дим. учит.
 еллинск. слив. — апаст. сав. уч. — апаст. дач. уч. чарп. —
 рада петкова учит. дѣвич. — станчо мих. — косю юрг. —
 глемени шевловскій — едвать врубревскій — учениц.
 стоян. стапч. — колч. пенк. стапо гюк. — нв. кирч. —
 вснох. жеч. — георг. март. — дим. бопъ — стеф. колч.
 дим. пасхал., кост. х. бойч, витью апосто., ст. колевч., стеф.
 нв., генъ, стеф. койч., георг. х. блич., марк. адр., петр.
 нв., истк. нв. уч., анна миханл. учит., христо слов., еснаф.
 куюндж. х. марк. х. дѣч., колч. гян. стоянъ минч., драг.
 рада ювъ слав., драг. конст., косю юрг., алек. Тач., минч.
 банюв., стоянъ железк. христ. И., стаю стоич., нв. георг.,
 иліа халачъ, петко герг., дим. пасх., еснафъ фурундж. 5,
 д. юан. ангудога.

14-ВЪ ЧИРПАНЪ. Ученолюб. николай руск. 5., об-
 щество то 2., протопапа п. павли 2., х. стамо х. вѣлч.
 напо нв., петко х. ем., даміан. дан., х. нв. х. георг. колю
 златан., ведѣлч. душ., учениц. бойк. дим., нв. ювч., стапк.
 петк., тодор. нв., дим. нед., дѣч. минк., христ. петк., джен.
 дим., ненк. кол., бл. п. папас. митк., стоян. вид., атапас.
 данило хр. вѣлч., нв. велч., вани тодор., велч. еѣлк., атап.

петр. стоян. х. петк. х. нед. х. петк., петк. валк., пею рад.,
мигъ вапрян., зв: боюв., мишо дам., пею дов., емап. жел.,
петръ II., мишо вълк., бл. п. стеф. вълч., петр. жел., дим.
и., динъ. п. георг., бл. п. д. петк., гезч. вълч., теод. ив.,
ив. ювч. вълч. койч., колп дѣч., петр. кир., петк. ив. киро
п. теод., стоян. мих., ив. драг. шк. конет., ив. квор., атан.
нач., петр. ив. уч. вз., джени ив., джени кол., мишо за-
прап., гешч. мих., тонн аядр. пею тап., шк. конет., шк. ге-
оррг., стоянъ сжб., мих. х. стан., петр., пен., василій пр.
учит. взанм., иванка валк. учит., въ алманѣн село-обще-
ство то 3., бл. п. казинъ пен., п. анг. кир., тею жек. сл.
тодоръ ив. учит. 5., стойчо дим., гни. тодор.

15-ВЪ ХАСКЮЮ. Ученолюбиви тѣ. Общество то
10., хрисапъ. атапас. и кирилъ х. сим. учит. 5., отецъ Па-
рїон. хилинд., учениц. станчо дим. георг. теохар., ив. вълч.,
тодо забрли., тоди ангел., танко дач. хр. теюв. ив. та-
нас. ангел. апост., добри тап., георг. петр. надз. училищ.,
дим. и. ангел., добр., апаст. тец., коста тод. вас. мат. мих.
х. атап. уч. вз., констанд. хриетод. чорбадж., х. хриет. х.
ив., хіпетр. х. кал., мих. паех., стоян. атапас. иванъ. ата-
пас., село харманлїн., село тьрново., село куручевиме., се-
ло кара аланъ., село невесель., село слидерь., георгаки
петр. дим. захар., ангели констанд., діам. конст., георг.
тод. уч. вз., вас. атап., англ. мавоил., георг. кол. вълч. тод.,
петк. вълк., дим. жел., х. марипч. ив. надз. уч., ранч. станч.,
Вас. Христ., захарїа хриет. уч. на турек. и еллиск. яз.,
дим. етонч., х. зах. вълч., х. теодос. х. ставрїовъ., георг.
п. башювъ., еспафъ картаджїйскїй 5., бл. п. петръ., бл. п.
стеф., петр. петр., вас. георг., вас. епюв., пею ден., хр.
етонъ., сав. х. ив. вас. ив.,

• 16-ВЪ ФИЛИПОНОЛЬ (Пловдинъ.) Родолюбиви тѣ
Госп. сачко И. чомаювъ 10 — госп. георгїй с. чалоглу
10 — братїа с. гешеви 5 — брат. невели чылоглу 3 —
докторъ етоенчо чомаковъ 5 — атапасїй в. чалки 2 —

ієкро і. кесиковъ 2. — есеодоръ в. чаинкь 2 — есеодоръ
ст. чалогду 5 — л. ставро сахадч. врац. 2 — х. качо
станч. 2 — х. нікола п. атап. слив. 4 — слав. с. тонк. —
марко сав. панпг. —

17-ВЪ ТАТАРЪ ПАЗАРДЖИКЪ. Общество то за
взаймн. уч. 3 — за дѣвич. 1. почтенин тѣ стояпъ атапас.
— иванъ атап. — магдалина ил. — георг. нем. — петко
атап. — николай кол. — петко хр. — василь петк. —
георгъ петр. — лазаръ ман. — іоанъ п. захъ. — теод.
петр. — ангель п. герман. — х. стойк. пікол. — дойчо
дулч. — пікол. нв. — вълко дим. — канлъкавашко общест.
— велча ангел. чорбаж. — николь андр. ц. епигр. — ге-
орг. райковъ уч. — взаим. елсена — теодоръ вълч. уч.
вз. — петрю нв. — бошко кр. — вълчо петр. — стой-
ко стеш. уч. — грозд. мин. — георг. атап. — елисавета
Ив. учит. — пік. ил. — х. тома х. стонпъ — бл. п. кон-
станд. прот. — х. ради х. ил. — щерю кост. — христо
х. тон. — родолюб. г. гуро і. надзыр. на велчки тѣ учи-
лищ. 2 — кесарій п. васъ. учит. вз. — георгій п. грозд.
— георг. илч. — михаль п. пік. — согиръ замъ. уч. епинс.

18-ВЪ ПАНИГЮРИЩЕ. Общество то за мжж. и дѣвич.
училищ. 5 — пренод. атап. іером. рилс. 1 — благ. п. не-
стор. елон. — п. нв. ганч. — п. нейко непч. — п. лука
п. дойч. — почтенин тѣ. г. иліа нв. градонач. — маринч.
дѣян. — иванъ х. Рад. надз. уч. | Ради нв. надз. церк.
— кръсти стеш. надз. ц. — дим. стояп. надз. учил. — х.
минчо п. неп. надз. уч. — іорданъ п. нешоп. учитель отъ
елена — симеонъ непъ шнокъ (монахъ) уч. вз. — геод.
райк. бело шытъ. димъ. р. бел. пік. райк. бел. — іосифъ
т. бел. — дѣлчо панъ — етайко дед. — кириль мол. ри-
лецъ — иванч. кл. еим. — х. кириль — нестор. рад. —
дим. п. нест. — родол. цвѣтк. петр. бояджи 4 — цвѣтко
донч. — митродора х. апаств. уч. вз. — петръ ст. — сто-
ечн. х. кръст. — дедчо х. кр. — стеш. навѣ. — васпѣ.

х. гер. — изчо юнч. перд. — атанас. пл. пею дугч. — добри геод. — николай станч. — григор. георг. — Анна дугч. гаджова — атанас. довч. — никол. х. апает. — иванъ ст. — теод. стоян. пл. чилли — цвѣтк. георг. — теодоръ х. псковъ кадз. дѣлч. уч. — марійка теод. — петр. пл. — пепчо х. дѣя. Дойч. дим — дѣлчо и петр. дугч. докоз. — параскава дугч. — х. Георг. х. еома — иванъ велк. корел. — ветр. стоявъ — георг. дим. — добри дим. смоленск. — добри ник. — мар. стоян. — пепч. пепкв. ежко пепч. — мар. дѣлч. — недѣл. радоль. — сивесовъ неговъ — марко ст. — янко х. д. — мсивю бонч. — петр. ив. — крето и дим. ив. — стояна рад. — въ село стрелча — благ. х. п. еветаѳий п. прод. — поликарп. веп. уч. вз. — недѣл. стойч. — ив. п. прод. Филиппъ мел. — иванъ пед. — бончо петр. —

19-ВЪ КОПРИВИНИЦА. Почтени тѣ и ученолюб. вандевъ геровъ учит. въ Филмб. 10 — іоакимъ груевъ уч. — ив. рашк. уч. вз. — вавель п. гер. уч. палз. — георг. петр. — георгій довч. — николевъ вѣлч. — х. нестю веш. — бобя як. — дучо груев. — бр. рашков. ижн. — петко георг. — рашко вѣлко моровъ. — стоявъ каблешкоевъ — стоянъ стан. — станю стоян. — стоянъ дугч. — геро кулъ — никилъ вайд. уч. — х. христо загорекій вѣлю х. довч. петко теод. — стѣф. генч. за училище то 10.

20-ВЪ КЛИСУРА. Почтени тѣ, и учени. г. чорбаджи іовко стоювъ 3 довч. етоювъ — сл. петр. стояновъ учит. 4 — яко матео остаб за училищ. 5 — х. никол. х. сав. — сл. х. георг. х. савв. — георгій соколидовъ хекиминъ изъ янина — довч. п. макав. — Феод. сав. — стѣфанъ п. фил. — минчо цвѣтк. петко никол. — братанъ вел. — андрей манч. — х. петр. х. цапч. — бл. п. петрч. х. п. стопч. — х. цапчо х. колч. — черню павл. — Довчо Ив. — денчо генч. — стѣфанъ п. ив. — христо

черн. — матеѣй ганч. — тачко стоя. — дѣлчо рад. — савва коюв. — пенч. х. ст. христо рад. — ник. бел. — нечю конч. бл. п. брайко — степ. калч. — драганъ панч. — делч. сабот. — маю вълч. — петко пед. б. — велю нед. к. — нетко іоан. — брайк. велювъ — петрч. рад. копр. — тоню нягул. — кунто ник, — добри ник. — дапко карав. — добри стапч. Сав. диковч. пирл. — методіа' х. бр. — цане гру. — вас. доч. — лука петр. — панч. добр. Злат. — ник. іоан. — етоян. пеш. — не-офигъ георг. соколск. уч. въ Шипка село.

21-ВЪ СОПОТЪ. Почтени тѣ, аверкій петр. уч. 10 — ник. вас. даміанъ тонч. — калистъ л. хамандж. 5. — брато х. кирков. 3. — петр. григор — браг. в. шишидж. 2 — теод. димъ. уч. вз. ученицы. фратю поч. — димо кал. — вас. ив. — ив. митювъ — миичо христ. — ив. ваенл. — матей ив. — нечо неч. — стоянч. пенч. — ма-тю доч. — цвѣтко кол. — ив. кирк. — х. хр. славч. — христо вас. — иванъ ил. — ганчо нест. — миско генч. — за училище то 10 — теодоръ ил. — георг. ганч. — ив. миич. — николай ив. — ник. станч. — Райчо петк. х. к. — ив. вазовъ — Рачо п. іерон.

22-ВЪ КАРЛОВО. Почтени тѣ георг. екопом. учит. 10 — ваенлъ нікол. уч. вз. — Райно половъ учитъ. елин. славян. въ сопотъ 5. — евлогій Георг. 4. — николай т. пуловъ 3 — за училище то 10 — ив. с. гешевъ — ив. недѣлк. — дим. нікол. — хр. д. пулоглж — гею лазар. — бр. боче и петр. дѣч. — Василь х. Вълк. — нено бенч. над. церк. — етоико ил. — ив. п. васил. — стой-ко гаютанд. — навл. теодоръ — наню груив. надз. церк. — ангелъ вел. — еимеонъ ил. — георг. янкул. — хри-сто п. етонк. — николай макад. — апоетолъ георг. — ив. лазар. — кирко марк. пуель хаид. 2 — райко вълк. епі-тр. ц. 2 — нонко петк. — ив. колюв. — гею и петр. бр. паназ. — видулъ и миич. бр. митов. — ив. х. дим. — нікол. навл. пулевъ. —

23-ВЪ КАЛОФЕРЪ. Почтени тѣ, болю петк. уч 10 — николай х. касанскій учит. 10 — георг. довков. кпигопр. 5 — димитрій и. тошк. въ царигр. 2 — христо п. тапчидеца 2 — неделко х. д. баркал. — никол. и. бвркад — петръ п. начог. — мих. тотюв. — дим. в. наюп. — димо х. вв. 2. — тодоръ раш. — георг. ив. папаз. — бану груев. — ив. діамант. — х. педѣлъ — конствид. с. коисіев. — димитр. и. пѣв. — христо. п. чорса — георгій д. оирок. — хресто. с. брадин. — теод. і. бржн. николай вврам. — николай п. тапчидеца 2 — христо гавч. учит. соп. — атапасъ г. — д. стондов. — хр. д. тошков. — кокет. х. тошк. — иванчо и. чокан. 2 — м. п. васил. уч. въ табарево.

24-ВЪ КЪЗАПЛЪКЪ. Родолюбив. г. стосичо груевъ 10 — ив. христовъ 3 — и. антоніади царигр. — дочк. поп. надз. 3 — христ. поп. 2 — бл. п. ставри. влад. над. — михалѣо груевъ. г. теодоръ машпоглу 5 — дочо марк. санджкъ емини 2 — филлипъ велювъ учит. 10 — х. констан. дочовъ 10 — теод. петк. подуч. — теод. митюв. — наши ст. надзыр. учил. 2 — село екина за учил. — род. костакн х. коюгау 4 — николачо ив. — бончо ив. — дим. іопч. — ив. пенч. — кжич. пен. тоню пеп. — димо ав. гел. — кост. коюв — ив. х. мит. — бл. п. гярдю добр. Гавч. — теот. конст. — Теню слав — ив. малин. — ив. ввид. уч. вз. — кжичо конст — ик. Георг. — ив. петк. — остаб. балт — слав. мит. — петк. ил — чорб — такю Ив. — стефана тач. учителка параскева петк. учит. — учениц. стефана дечова — этефана констанд. — ирина конст. — маріора тач. яина митк. — маріа пвел — маріина маклоолува — петко п. пѣвецъ — коста п. драг — въ Гаварево село общество то 5 — михаилъ х. стѣф. 2.

25-ВЪ ТЪРНОВО. Г. Н. ст. михайловскій учитель. 3 — и. п. васил. уч. вз. 2 — пеню д. уч. дѣвч. — Тод. и. шипк. — ив. х. петр. — с. и. кабакъ — конс. ц.

маз. — пан. тодор. — пл: андр. — дим, гинч. — георг.
петр. — конст. дим. — ставри а. златар. — іован. а.
златар. —

26-ВЪ СИЦОВЪ. Любороди. стефанъ м. горскій учит.
10., енчу т. буюкл. уч. 5., димитръ нач. надз. училищ. 5.,
дим. авраам. надз. уч., киракъ атаи. надз. уч., дим. е. ши-
шмаповъ., дим. х. вв. григ. х. ценов., вв. б. поп. сотиръ.
еконов., дим. апост., хр. вв. сокл., теодоръ т. хрулюв.,
хр. п. алексе., вѣк. к. станчогу., александръ е, шишмановъ.
5., яни станчогу агентъ 5., цвѣтъ. радосл., христ. филч.,
нікол. х. поп., нікол. д., атанас. ів. станчога., ніколч. вѣлк.
пен. дам., вв. кжль., гену ханогл. свѣщовски тѣ училища
10., п. вв. ведѣлк. уч. дѣвич.

27-ВЪ РУХЧУКЪ. За училища та 10 х. велико
печч. и сынъ 5 вв. г. Мавриди 3 брат. х. петкови 3 дим.
Іо. над. снм. с. золотовъ еветае п. сакел. міхал. /евст.
стеф. шерю тод. /киро вв. еветат. тодор. георг. вв. лаз.
ганч. повк. кож, надз. цер. /петр. доман. абадж. /стоян.
стан. абадж. /вв. Нікол. /іорд. добр. /пен. петк. аб. /іорд.
м. мум. /марин. васил. тир. /стойк. велик. тер. /велк. васил.
бакал. /анг. п. глаголет. уч. надз. /пл. петк. /анг. п. англ.
кож. рад. вв. кож. /вѣк. дим. кож. /крст. вѣк. /ман. георгъ.
петр. вв. добр. кож. /пеню кжп. /тод. марк. /пардск. доман.
учит. 5 /дитр. куп. учит. бълг. яз. 3 христаки драг. уч.
3 вѣк. вѣч. желск. х. петр. учит. дѣввич. сын. пен. христ.
и петр.

28-ЕЛЕНА. За учил. общ. 10., софр. Іером., теод.
Іером. 2., благ. п. савва п. конст. п. иванъ х. момч. п.
савва п. мил. п. мих. п. ніколов., п. христо петк. п. ши-
кифоръ богдан. п. стефанъ стефановъ, иванъ и. момчиловъ 3.
никифоръ п. конст. учит. 5.

29-ВЪ ГОРНЯ РЯКОВИЦА. Общество то 5 — іованъ
Свглансъ еллинск. учит. 5 — учениц. хр. х. вв. — анае.
теод. — атаи. вв. георг. вѣк. — петр. х. вв. — вѣк. ге-

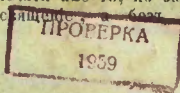
ор. — стеф. п. поп. уч. вз. — уьен. ник. гат. див. кост.
— елоян. рашк. — мар. кьрет. стонч. п. — тод. недѣл.
— миф. и ст. х. давид. — панаг. ив. — панаг. паск. —
грнг. бойч. — юрд. ник. — анг. петр. — нико. тап. —
хр. п. дж. — хирал. ив. — дим. дим. — дим. сто. —
х. параск. добр. — х. евет. хр. — дим. стоян. — димч.
момч. — ст. нико. — вьч. ил. пстр. христ. — ив. рашк.
— христ. герг. — лаз. петк. — гага пен. — вас. ник.
— бл. п. евод. райк. — петр. исич. — конст. рачюв —
ефир. дим. — ник. пстр. — дим. анаст. — сто. райк. —
донч. ив. — мяч. раш. — генч. панаг. — нико. ив. —
стеф. епч. — мар. ник. — Райк. добр. —

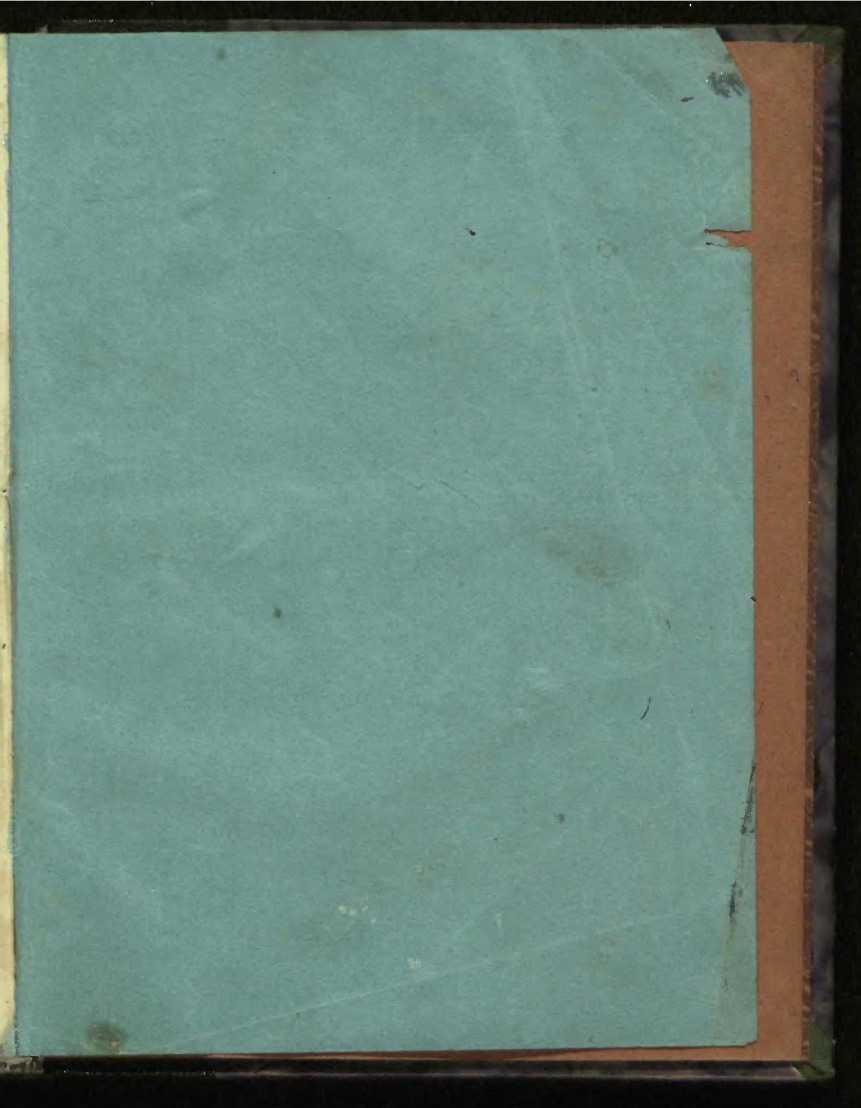
30-ВЪ ДОНИЯ РЯКОВИЦА. Почтени тѣ, киро кост.
селск. чорбадж. — бл. п. георг. тод. — п. саво гусевъ
учит. — слав. петк. надз. п. — мар. драг. — ена стам.
— х. дим. п. петк. аврам. хр. — ив. стоян. —

31-ВЪ ЛЯСКОВИЦЪ. Уьенюлюб. бл. п. добр. до-
бр. п. теод. п. панаг. — п. ив. стеф. — п. стеф. нико.
— п. теод. моск. — за училищ. 5. — теод. дим. бую-
кл. — г. х. теодос. х. ил. 2 — емян. уим. — Хр. ни-
кол. — георг. стан. — доч. пеюв. — авр. п. ник. —
х. панаг. бак. — ив. гсбрг. — ник. п. параск. х. теод.
тап. — ник. Танас. — моск. дим. — мар. петк. — ив.

32-ВЪ СЕЛАТА 1) Драгивово бл. п. ник. пен., ив
пеюв., маринъ пеюв., 2) Милдо — бл. п. аял. цон., п.
ник. драган. пею. епас. чорб., ст. млч., герг. мар., авр.
тод., ник. вълк., 3) Церова Курія — х. стоян. х. пан.;
х. рашк. х. пан., х. добр. х. пан., ник. п. георг., етоя. тод.

*) Други тѣ Спомошествователи, кои то могатъ отъ селѣ да
ся напишатъ, ще ни простятъ; защо сега, като ся печати
Писловника, други освенъ горни тѣ исхали. Но Доброже-
датели тѣ и ученолюбиви тѣ не ся подписватъ мыслимъ, са-
мо за то', за да имъ ся напечати иже то, но защо то ся ре-
внители за народно то просвѣщеніе, а безъ помощъ нищо
добро не може да стане.

Доброводный

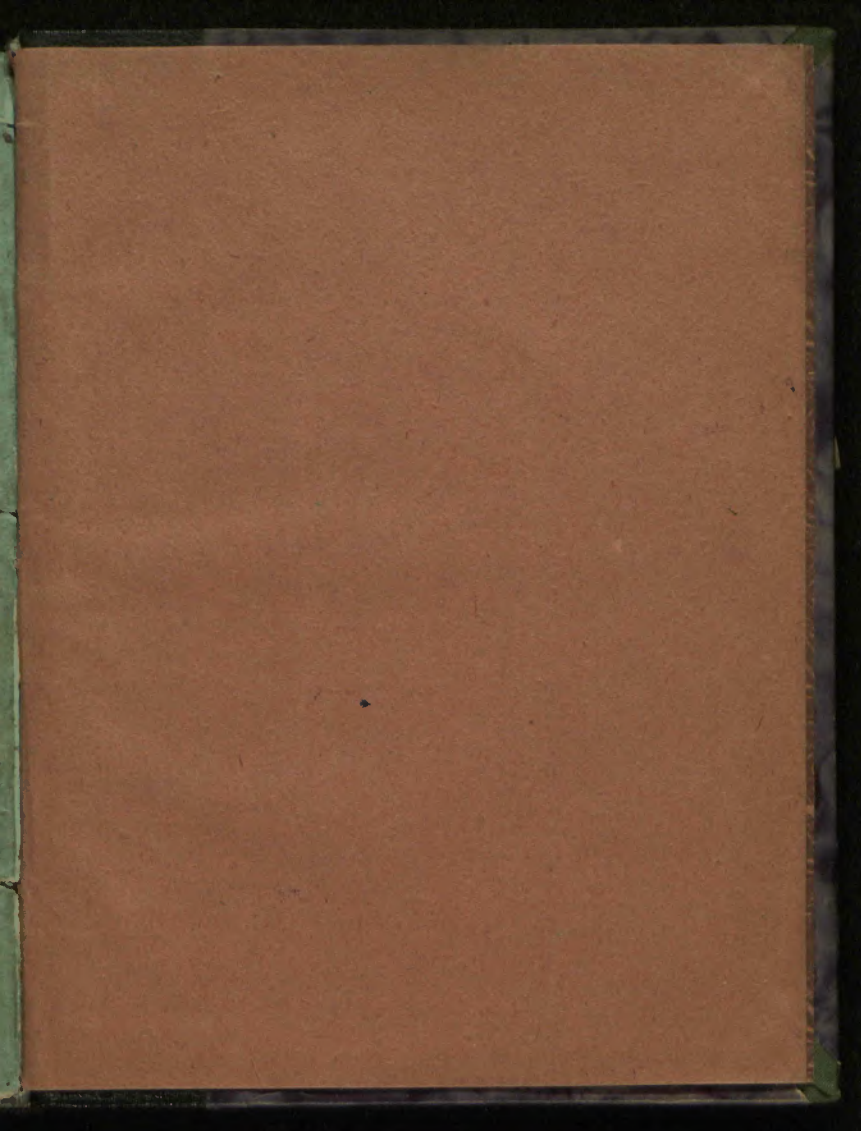
Поджѣнкомъ отъ книги който иска да сполучи,
съсъ вниманіе до края всякъ книгѣ нека учи.

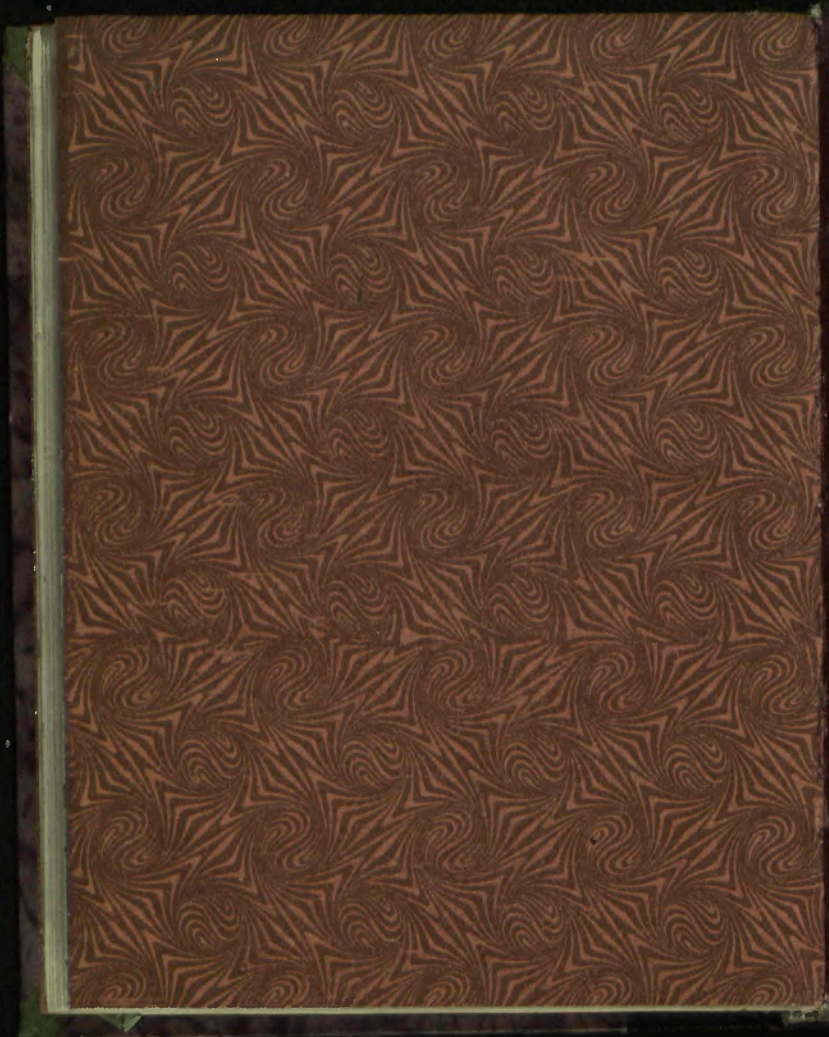
Виждатъ явно! Спомоществатели тѣ наши,
чи зв да напечатя книги тѣ, които ся обѣщахъ,
не само изгубихъ цѣлѣ години, и заплатя учи-
телскѣ, но направихъ и толико издивленія и
трудоу, и приложихъ доволны юще любонитны;
за то опредѣлихъ цѣлѣ тѣ на тая книга 3
платове за спомоществители тѣ, и ся надѣ-
ватъ какъ викому не ще ся види криво и мѣ-
чно за толка малка работа.

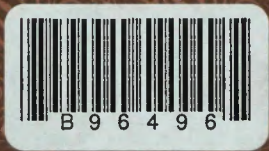
С. И. Доброводный.

С. И. Доброводный

ПРОВЕРКА 1952
ПРОВЕРКА 1959

B 9 6 4 9 6

